ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਸਕੱਤਰ

ਬਨਾਮ

ਜੈ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ

(ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 6990/2014)

ਅਪ੍ਰੈਲ 07,2022

[ਹੇਮੰਤ ਗੁਪਤਾ ਅਤੇ ਵੀ. ਰਾਮਾਸੁਬਰਾਮਨੀਅਮ, ਜੇ.ਜੇ.)

ਭੂਮੀ ਕਾਨੂੰਨ - ਪੰਜਾਬ ਵਿਲੇਜ ਕਾਮਨ ਲੈਂਡਜ਼ (ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ) ਐਕਟ, 1961, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹਰਿਆਣਾ ਐਕਟ ਨੰਬਰ 9/1992 (ਸੋਧ ਐਕਟ) - ਹਰਿਆਣਾ ਐਕਟ ਨੰਬਰ 9/1992 (ਸੋਧ ਐਕਟ) ਦੁਆਰਾ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਹੈ - ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵੈਧਤਾ - ਆਧਾਰਿਤ: ਸੋਧ ਐਕਟ ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਾਗੂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਜਿਹਾ ਐਕਟ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸੁਧਾਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ - ਇਸ ਲਈ, ਸੋਧ ਐਕਟ ਹੈ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 31ਏ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ - ਸੋਧ ਐਕਟ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਕਾਰ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਨਹੀਂ ਹੈ - ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ, 1950 - ਧਾਰਾ 31 ਏ।

ਭੂਮੀ ਕਾਨੂੰਨ-ਪੰਜਾਬ ਵਿਲੇਜ ਕਾਮਨ ਲੈਂਡਜ਼ (ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ) ਐਕਟ, 1961, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹਰਿਆਣਾ ਐਕਟ ਨੰਬਰ 9/1992 (ਸੋਧ ਐਕਟ) (ਸੋਧ ਐਕਟ) ਦੁਆਰਾ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਹੈ- ਸ਼ਮੀਲਤ ਦੇਹ (ਸਾਂਝੀ ਜ਼ਮੀਨ) - ਧਾਰਾ 2 (ਜੀ) (1) ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਸਾਂਝੀ ਜ਼ਮੀਨ ਅਤੇ ਐਕਟ, 1961 ਦੀ (6), ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੋਧ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਹੈ -ਤਿੰਨ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵਰਗੀਕਰਣ -ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨੂੰ ਏਕੀਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਪੀ. ਈ. ਪੀ. ਐੱਸ. ਯੂ. ਐਕਟ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਨਾਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਹਿਤ ਹੈ-ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਹੁਕਮ ਸਿੰਘ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮਾਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਮੰਨਿਆ ਸੀ।

ਭੂਮੀ ਕਾਨੂੰਨ - ਪੰਜਾਬ ਵਿਲੇਜ ਕਾਮਨ ਲੈਂਡਜ਼ (ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ) ਐਕਟ, 1961, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹਰਿਆਣਾ ਐਕਟ ਨੰਬਰ 9/1992 (ਸੋਧ ਐਕਟ) (ਸੋਧ ਐਕਟ) ਦੁਆਰਾ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਹੈ - ਸ਼ਮੀਲਤ ਦੇਹ (ਸਾਂਝੀ ਜ਼ਮੀਨ) - ਪੰਜਾਬ ਵਿਲੇਜ ਕਾਮਨ ਲੈਂਡਜ਼ (ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ) ਐਕਟ, 1961 ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (ਜੀ) (1) ਅਤੇ (6) ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਸਾਂਝੀ ਜ਼ਮੀਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੋਧ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਹੈ - ਤਿੰਨ ਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਗੀਕਰਣ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ - ਦੂਜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਉਹ ਜ਼ਮੀਨ ਹੈ ਜੋ ਮਾਲਕਾਂ ਦੀਆਂ ਹੋਲਡਿੰਗਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰੋ-ਰੈਟਾ ਕੱਟ ਲਾਗੂ ਕਰਕੇ ਏਕੀਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੌਰਾਨ ਰਾਖਵੇਂ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਹੈ, ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਹ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਸੀਲਿੰਗ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਤਹਿਤ ਮਨਜ਼ੂਰਸ਼ੁਦਾ ਸੀਲਿੰਗ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ - ਹੋਲਡ: ਦੂਜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਜਗਤ ਸਿੰਘ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੁਲ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 31ਏ ਦੁਆਰਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਸੀ-- ਦੂਜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ, ਅਰਥਾਤ, ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਜ਼ਮੀਨ, ਜੋ ਮਾਲਕ ਦੀ ਸੀਲਿੰਗ ਸੀਮਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ, ਪੰਚਾਇਤ ਕੋਲ ਹੋਵੇਗੀ – ਸੋਧ ਐਕਟ ਜ਼ਮੀਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਜਾਂ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹੀ ਮਾਲਕੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਸ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਵਿਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ -ਏਕੀਕਰਨ ਸਕੀਮ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਰਾਖਵੀਂ ਰੱਖਦੀ ਹੈ - ਸੋਧਿਆ ਹੋਇਆ ਐਕਟ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਜਾਂ ਘੋਸ਼ਣਾਤਮਕ ਸੋਧ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬਲ 'ਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ - ਇਸ ਲਈ ਐਕਟ, 1961 ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (ਜੀ) (6) ਆਰ / ਡਬਲਯੂ ਐਸ 4 ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੋ-ਰਾਟਾ ਕੱਟ ਲਗਾ ਕੇ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਸੌਂਪਦੀ ਹੈ।

ਭੂਮੀ ਕਾਨੂੰਨ - ਪੰਜਾਬ ਵਿਲੇਜ ਕਾਮਨ ਲੈਂਡਜ਼ (ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ) ਐਕਟ, 1961, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹਰਿਆਣਾ ਐਕਟ ਨੰਬਰ 9/1992 (ਸੋਧ ਐਕਟ) (ਸੋਧ ਐਕਟ) ਦੁਆਰਾ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਹੈ - ਸ਼ਮੀਲਤ ਦੇਹ (ਸਾਂਝੀ ਜ਼ਮੀਨ) - ਪੰਜਾਬ ਵਿਲੇਜ ਕਾਮਨ ਲੈਂਡਜ਼ (ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ) ਐਕਟ, 1961 ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (ਜੀ) (1) ਅਤੇ (6) ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਸਾਂਝੀ ਜ਼ਮੀਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੋਧ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਹੈ - ਤਿੰਨ ਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਗੀਕਰਣ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ - ਤੀਜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਆਮ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ ਜੋ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਸੀਲਿੰਗ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰੋ-ਰੈਟਾ ਦੁਆਰਾ ਰਾਖਵੀਂ ਜ਼ਮੀਨ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਪੰਚਾਇਤ ਕੋਲ ਹੈ ਤੀਜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਮਾਲਕ ਦੀ ਸੀਲਿੰਗ ਸੀਮਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜ਼ਮੀਨ

ਨੂੰ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ - ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਜੱਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਾਲਕ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਮਾਲਕ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਨਹੀਂ ਖੋਹਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਸਿਰਫ ਪੰਚਾਇਤ ਕੋਲ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਜ਼ਮੀਨ ਐਕੁਆਇਰ ਕਰਨ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ - ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਮਾਲਕਾਂ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰਸ਼ੁਦਾ ਸੀਲਿੰਗ ਸੀਮਾ ਤੋਂ ਲਈ ਗਈ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਇਕੱਲਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਹੈ ਜੋ ਪੰਚਾਇਤ ਕੋਲ ਹੋਵੇਗਾ - ਹਾਲਾਂਕਿ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਇਹ ਅਸਥਿਰ ਹੈ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਮੁੜ ਵੰਡ ਜਿਸ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ, ਉਸ ਵਿੱਚ ਨਾ ਸਿਰਫ ਮੌਜੂਦਾ ਲੋੜਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਬਲਕਿ ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ - ਪੰਚਾਇਤ ਦਾ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਪਰ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ, ਪੰਚਾਇਤ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਵਰਤਣ ਲਈ ਰੱਖਣ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹੈ - ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ ਹੋਲਡਿੰਗਜ਼ (ਏਕੀਕਰਨ ਅਤੇ ਵੰਡ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ) ਐਕਟ, 1948 ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (ਬੀਬੀ) ਤਹਿਤ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਜਿਹੇ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ ਬਦਲੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਵੀ ਵਰਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ-ਹਾਲਾਂਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਪੰਚਾਇਤ ਕੋਲ ਹੈ, ਪਰ ਅਜਿਹੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਿਰਫ ਪਿੰਡ ਦੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਵੀ ਜ਼ਮੀਨ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਹੋਵੇ। ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਮਾਲਕਾਂ ਵਿੱਚ ਮੁੜ ਵੰਡਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਅਣਵਰਤੀ ਜ਼ਮੀਨ (ਭਾਵ ਬਚਤ ਜ਼ਮੀਨ) ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ- ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਮਾਲਕਾਂ ਵਿੱਚ ਦੁਬਾਰਾ ਵੰਡਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਕ ਖਾਸ ਸਮੇਂ 'ਤੇ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਾਖਵੀਂ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਆਮ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ-ਕਿਉਂਕਿ' ਸਾਂਝਾ ਉਦੇਸ਼ 'ਇੱਕ ਗਤੀਸ਼ੀਲ ਸਮੀਕਰਨ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਮਾਜ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਅਤੇ ਲੰਘਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਬਦਲਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇੱਕ ਵਾਰ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਸ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਮੁੜ ਵੰਡ ਲਈ ਮਾਲਕ-ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ ਹੋਲਡਿੰਗਜ਼ (ਕੰਸੋਲੀਡੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰੀਵੈਨਸ਼ਨ ਆਫ਼ ਫ੍ਰੈਗਮੈਂਟੇਸ਼ਨ) ਐਕਟ, 1948।

ਭੂਮੀ ਕਾਨੂੰਨ ਮਿਊਂਸਪੈਲਟੀਆਂ-ਹਰਿਆਣਾ ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਐਕਟ, 1994 – ਹਰਿਆਣਾ ਮਿਊਂਸਪਲ ਐਕਟ, 1973-- ਭਾਵੇਂ ਪੰਚਾਇਤ ਖੇਤਰ ਦਾ ਪੂਰਾ ਜਾਂ ਹਿੱਸਾ ਮਿਊਂਸਪਲ ਹੱਦਾਂ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਮਿਊਂਸਪੈਲਟੀ ਕੋਲ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਹਰਿਆਣਾ ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਐਕਟ, 1994 ਦੀ ਧਾਰਾ 7 (4) ਨੂੰ 1973 ਦੇ ਮਿਊਂਸਪਲ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ-ਹਾਲਾਂਕਿ, ਦੋਵੇਂ ਕਾਨੂੰਨ ਸਨ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਭਾਗ 9 ਅਤੇ 9ਏ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਆਪਕ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਜੋ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਤੀਜੇ ਪੜ੍ਹਾਅ ਨੂੰ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ-ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਐਕਟ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਮਿਊਂਸਪੈਲਟੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪਣ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਮਿਊਂਸਪਲ ਐਕਟ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਪੰਚਾਇਤ ਨੂੰ ਸੌਂਪਦੀਆਂ ਸਨ-1973 ਦੇ ਮਿਊਂਸਪਲ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਮਿਊਂਸਪਲ ਸੀਮਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਮਿਊਂਸਪੈਲਿਟੀ ਦੇ ਨਾਲ ਨਿਹਿਤ ਹੋਵੇਗਾ-ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, 'ਸ' ਵਿੱਚ 'ਪੂਰਾ' ਸ਼ਬਦ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। 7 (4) ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਮਿਊਂਸਪਲ ਹੱਦਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਖੇਤਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ-ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜੇ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਖੇਤਰ ਦਾ ਪੂਰਾ ਜਾਂ ਹਿੱਸਾ ਮਿਊਂਸਪਲ ਹੱਦਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਰੱਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਸੁਧਾਰ ਮਿਊਂਸਪੈਲਟੀ ਕੋਲ ਹੋਵੇਗਾ-ਅਜਿਹਾ ਨਿਹਿਤ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਮਿਊਂਸਪਲ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਸਤਾਰ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੋਵੇਗਾ-ਜਦੋਂ ਮਿਊਂਸਪਲ ਸੀਮਾਵਾਂ ਵਧਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਵੀ ਮਿਊਂਸਪਲ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ-ਮਿਊਂਸਪਲ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਸਤਾਰ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਿੰਡ ਦੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਮਿਊਂਸਪੈਲਿਟੀ ਦੁਆਰਾ ਕਿਹੜੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ-ਇਸ ਲਈ, ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਸੌਂਪਣਾ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਕੋਈ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਬਦਲੇ ਹੋਏ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਪਰਿਵਰਤਨ ਹੈ ਜਦੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਮਿਊਂਸਪੈਲਿਟੀ ਕੋਲ ਹੈ-ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਦਲੀਲ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਪੂਰਾ ਸਭਾ ਖੇਤਰ ਮਿਊਂਸਪੈਲਿਟੀ ਵਿੱਚ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਹੀ ਮਿਊਂਸਪੈਲਿਟੀ ਨਾਲ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ-ਅਜਿਹੀ ਦਲੀਲ ਅਸੰਗਤ ਨਤੀਜੇ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਵੇਗੀ-ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਹੱਕ, ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਹਿੱਤ ਨੂੰ ਰੋਕ ਕੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ-1948 ਦੇ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਤੇ ਨਿਰੰਤਰ ਨਿਯੰਤਰਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕਰਨਾ ਪਏਗਾ -ਇਸ ਲਈ ਜੇਕਰ ਸਭਾ

ਖੇਤਰ ਦੇ ਇੱਕ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਮਿਉਂਸਪੈਲਿਟੀ ਵਿੱਚ ਮਿਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਵੀ ਮਿਉਂਸਪੈਲਿਟੀ ਦਾ ਕੰਟਰੋਲ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਭਾਈਚਾਰੇ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਤੇ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਹੁਣ ਸ਼ਹਿਰੀ ਖੇਤਰ-ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ ਹੋਲਡਿੰਗਜ਼ (ਕੰਸੋਲੀਡੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰੀਵੈਨਸ਼ਨ ਆਫ ਫ੍ਰੈਗਮੈਂਟੇਸ਼ਨ) ਐਕਟ, 1948 ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣੇਗੀ।

ਭੂਮੀ ਕਾਨੂੰਨ - ਹਰਿਆਣਾ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ ਭੂਮੀ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕਿਰਾਏ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਐਕਟ, 1985 ਪੰਜਾਬ ਵਿਲੇਜ ਕਾਮਨ ਲੈਂਡਜ਼ (ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ) ਐਕਟ, 1961 - ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ: 1985 ਦੇ ਐਕਟ ਅਤੇ 1961 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਵੱਖਰਾ ਅਤੇ ਵੱਖਰਾ ਹੈ।

ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਦਾਲਤ ਨੇ

ਪਿਛਲੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਸਮੇਤ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸ਼ਮੀਲਤ ਦੇਹ (ਸਾਂਝੀ ਜ਼ਮੀਨ) ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਲੇਜ ਕਾਮਨ ਲੈਂਡਜ਼ (ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ) ਐਕਟ, 1961 ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (ਜੀ) (1) ਅਤੇ (6) ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਾਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਸਾਂਝੀ ਜ਼ਮੀਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੋਧ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਨੂੰ ਮੋਟੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਿੰਨ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ: (1) ਏਕੀਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸ਼ਮੀਲਤ ਦੇਹ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਪੇਪਸੂ ਐਕਟ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ। (2) ਏਕੀਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੌਰਾਨ ਆਮ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਜ਼ਮੀਨ। ਮਾਲਕਾਂ ਦੀਆਂ ਹੋਲਡਿੰਗਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪ੍ਰੋ-ਰੇਟਾ ਕੱਟ ਲਾਗੂ ਕਰਕੇ, ਨਹੀਂ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨਜ਼ੂਰਸ਼ੁਦਾ ਛੱਤ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਣਾ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਛੱਤ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ. (3) ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਛੱਤ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮਨਜ਼ੂਰਸ਼ੁਦਾ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੱਟ ਕੇ ਆਮ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਜ਼ਮੀਨ, ਜਿਸ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਪੰਚਾਇਤ ਕੋਲ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 43] [941-ਡੀ-ਐਫ]

2. ਪਹਿਲੇ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਡਿੱਗਣ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਹੁਕਮ ਸਿੰਘ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮਾਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਦੱਸਿਆ। [ਪੈਰਾ 44] [941-ਜੀ]

3.1 . ਦੂਜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਧਾਰਾ 31 ਏ ਦੁਆਰਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਪੂਰੇ ਬੈਂਚ

ਦੁਆਰਾ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਜਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨ, ਜਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। [ਪੈਰਾ 46] [942-ਬੀ-ਸੀ]

3.2 . ਦੂਜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਭਾਵ ਆਮ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਜ਼ਮੀਨ, ਜੋ ਮਾਲਕ ਦੀ ਸੀਮਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ, ਪੰਚਾਇਤ ਕੋਲ ਹੋਵੇਗੀ। ਸੋਧ ਕਾਨੂੰਨ ਜ਼ਮੀਨ ਐਕੁਆਇਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਜਾਂ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹੀ ਮਲਕੀਅਤ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਏਕੀਕਰਨ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਸਾਂਝੀਆਂ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਰਾਖਵੀਂ ਰੱਖਣ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਵੰਡੀ ਗਈ ਸੀ। ਸੋਧ ਕਾਨੂੰਨ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਜਾਂ ਘੋਸ਼ਣਾ ਸੰਬੰਧੀ ਸੋਧ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬਲ 'ਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਪੰਚਾਇਤ ਕੋਲ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਪੰਜਾਬ ਵਿਲੇਜ ਕਾਮਨ ਲੈਂਡਜ਼ (ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ) ਐਕਟ, 1961 ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 2 (ਜੀ) (6) ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਰਾਖਵੀਂ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਆਮ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਪਿੰਡ ਦੀ ਪੰਚਾਇਤ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੋ-ਰੇਟਾ ਕੱਟ ਲਗਾ ਕੇ। [ਪੈਰਾ 48] [945-ਡੀ-ਐਫ]

4.1 . ਤੀਜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਮਾਲਕ ਦੀ ਸੀਮਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇੱਕ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਾਲਕ ਇਸ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਮਾਲਕ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਵਜੋਂ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਨੂੰ ਵੰਡਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਪੰਚਾਇਤ ਕੋਲ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਜ਼ਮੀਨ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। [ਪਾਰਸ 59 ਅਤੇ 61] [950-ਬੀ-ਸੀ; 952-ਜੀ-ਐਚ]

4.2 . ਮਾਲਕਾਂ ਤੋਂ ਲਈ ਗਈ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰਸ਼ੁਦਾ ਸੀਮਾ, ਇਹ ਸਿਰਫ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਹੈ ਜੋ ਪੰਚਾਇਤ ਕੋਲ ਹੋਵੇਗਾ। ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਲੀਜ਼ 'ਤੇ ਦੇਣਾ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਮਾਲਕ, ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚੀ ਕਬੀਲੇ ਆਦਿ ਜੋ ਪਿੰਡ ਦੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਲਿਬਾਸ ਸੈਕਸ਼ਨ 4 ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰਸ਼ੁਦਾ ਸੀਮਾ ਤੋਂ ਪ੍ਰੋ-ਰੇਟਾ ਕੱਟ ਕੇ ਮਾਲਕਾਂ ਤੋਂ ਲਈ ਗਈ ਜ਼ਮੀਨ ਲਈ, ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਇਕੱਲੇ ਪੰਚਾਇਤ ਕੋਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ

ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਮੁੜ ਵੰਡਣ ਲਈ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਆਮ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਜਿਸ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਵਿੱਚ ਨਾ ਸਿਰਫ ਮੌਜੂਦਾ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਬਲਕਿ ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਅਜਿਹੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਕਰੀ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਤਾਂ ਜੋ ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਖਰੀਦਦਾਰ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਪੰਚਾਇਤ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਪੂਰੀ ਮਾਲਕ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਨਿਯੰਤਰਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਪਿੰਡ ਦੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਰਨਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 63] [955-ਈ-ਐਚ 956-ਏ]

4.3 . ਪੰਚਾਇਤ ਦਾ ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਤੇ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਪਰ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ, ਪੰਚਾਇਤ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਵਰਤਣ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹੈ। ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ ਹੋਲਡਿੰਗਜ਼ (ਕੰਸੋਲੀਡੇਸ਼ਨ ਐਂਡ ਪ੍ਰੀਵੈਨਸ਼ਨ ਆਫ ਫ੍ਰੈਗਮੈਂਟੇਸ਼ਨ) ਐਕਟ, 1948 ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (ਬੀ. ਬੀ.) ਤਹਿਤ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਜਿਹੇ ਸਾਂਝੇ ਈ ਉਦੇਸ਼ ਪਰਿਵਰਤਨਯੋਗ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਵੀ ਵਰਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਆਮ ਉਦੇਸ਼ ਹਮੇਸ਼ਾ ਵਿਕਸਿਤ ਹੁੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀਆਂ ਉਮੀਦਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਵਿਆਪਕ ਅਰਥ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਪੰਚਾਇਤ ਕੋਲ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਹੈ ਜੋ ਛੱਤ ਦੀ ਸੀਮਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਂਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਕੱਢੀ ਗਈ ਸੀ, ਪਰ ਪੰਚਾਇਤ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੁੰਦਾ। ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਕਥਿਤ ਹਿੱਸੇ ਉੱਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ। ਸੈਕਸ਼ਨ 4 ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦ 'ਵੇਸਟਿੰਗ' ਨੂੰ ਇਸ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਸਿਰਫ ਪੰਚਾਇਤ ਵਿੱਚ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ। [ਪੈਰਾ 64] [956-ਬੀ-ਡੀ]

4.4 . ਹਾਲਾਂਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਪੰਚਾਇਤ ਕੋਲ ਹੈ, ਪਰ ਅਜਿਹੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਿਰਫ ਪਿੰਡ ਦੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਭ ਸਿਰਫ਼ ਪਿੰਡ ਦੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਰਵਾਇਤੀ ਲਾਭਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਪਿੰਡ ਦੀ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਆਧੁਨਿਕੀਕਰਨ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਪਸ਼ੂਆਂ ਨੂੰ ਚਰਾਉਣ, ਮਰੇ ਹੋਏ ਜਾਨਵਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁੱਟਣ, ਸਕੂਲਾਂ ਅਤੇ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ, ਨਾਲ ਹੀ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ

ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ, ਜੋ ਆਖਰਕਾਰ ਪਿੰਡ ਦੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਹੋਣਗੀਆਂ। [ਪੈਰਾ 66] [956 - ਐਚ; 957-ਏ-ਬੀ]

4.5. ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਜਿਹੜੀ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰੋ-ਰਾਟਾ ਕੱਟ 'ਤੇ ਖੇਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਚਾਟਲੈਂਡ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਜ਼ਮੀਨ ਪ੍ਰੈਸੇਂਟੀ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਪਿੰਡ ਦੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਸੀ। ਜੇ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਇਕਜੁੱਟ ਕਰਨ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਸੇ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਨਹੀਂ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਬਚਤ ਜ਼ਮੀਨ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਭੂਮੀ ਦਾ ਭਾਰ ਵਧਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀਆਂ ਉਮੀਦਾਂ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਭਾਵੇਂ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਕੋਈ ਜ਼ਮੀਨ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਨਹੀਂ ਰੱਖੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਮਾਲਕਾਂ ਵਿੱਚ ਮੁੜ ਵੰਡ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਬਚਤ ਜ਼ਮੀਨ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। [ਪੈਰਾ 68] [957ਸੀ-ਐਫ]

4.6 . ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਮਾਲਕਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਵੰਡਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਕ ਖਾਸ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸਮਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਾਖਵੀਂ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਆਮ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ 'ਸਾਂਝਾ ਉਦੇਸ਼' ਇੱਕ ਗਤੀਸ਼ੀਲ ਸਮੀਕਰਨ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਮਾਜ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਅਤੇ ਲੰਘਦੇ ਸਮੇਂ ਕਾਰਨ ਬਦਲਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇੱਕ ਵਾਰ ਜ਼ਮੀਨ ਰਾਖਵੀਂ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 84] [967-ਐਚ; 968-ਏ-ਬੀ]

5.1. ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਐਕਟ, 1994 ਦੀ ਧਾਰਾ 7 (4) ਨੂੰ ਹਰਿਆਣਾ ਮਿਊਂਸਪਲ ਐਕਟ, 1973 ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਦੋਵਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਆਪਕ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਭਾਗ 9 ਅਤੇ 9ਏ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਤੀਜੇ ਪੜ੍ਹਾਅ ਨੂੰ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨਗਰ ਪਾਲਿਕਾ ਨੂੰ ਸੌਂਪਣ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। , ਜਦੋਂ ਕਿ ਮਿਊਂਸਪਲ ਐਕਟ ਉਹਨਾਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਪੰਚਾਇਤ ਕੋਲ ਸਨ। ਸੰਨ 1973 ਮਿਊਂਸਪਲ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਵੀ ਮਿਊਂਸਪਲ ਸੀਮਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਮਿਊਂਸਪਲ ਕੋਲ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ

ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7 (4) ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ 'ਸੰਪੂਰਨ' ਸ਼ਬਦ ਵਿੱਚ ਮਿਉਂਸਪਲ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਖੇਤਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 103] [980-ਜੀ; 981-ਏ-ਬੀ;]

5.2 . ਜੇਕਰ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਖੇਤਰ ਦਾ ਪੂਰਾ ਜਾਂ ਹਿੱਸਾ ਮਿਉਂਸਪਲ ਹੱਦਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਜ਼ਮੀਨ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਕੋਲ ਹੋਵੇਗੀ।
ਨਗਰਪਾਲਿਕਾ. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵੇਸਟਿੰਗ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਮਿਉਂਸਪਲ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਸਤਾਰ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੋਵੇਗੀ। ਜਦੋਂ ਮਿਉਂਸਪਲ ਸੀਮਾਵਾਂ ਵਧਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਵੀ ਮਿਉਂਸਪਲ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਬਣ ਗਏ ਹਨ। ਮਿਉਂਸਪਲ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਸਤਾਰ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਿੰਡ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਸ ਲਈ ਮਿਉਂਸਪਲ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੌਂਪਣਾ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਬਦਲੇ ਹੋਏ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਪਰਿਵਰਤਨ ਹੈ ਜਦੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਮਿਉਂਸਪੈਲਿਟੀ ਕੋਲ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 104] [981-ਬੀ-ਡੀ]

5.3 . ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਇਹ ਦਲੀਲ ਕਿ ਜੇ ਸਾਰਾ ਸਭਾ ਖੇਤਰ ਨਗਰ ਪਾਲਿਕਾ ਵਿੱਚ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਹੀ ਨਗਰ ਪਾਲਿਕਾ ਕੋਲ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਜ਼ਮੀਨ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਅਸਥਿਰ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਦਲੀਲ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਨਿਕਲੇਗਾ ਅਸਧਾਰਨ ਨਤੀਜੇ। ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ, ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਹਿੱਤ ਨੂੰ ਮੁਲਤਵੀ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ ਹੋਲਡਿੰਗਜ਼ (ਏਕੀਕਰਨ ਅਤੇ ਵੰਡ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ) ਐਕਟ, 1948 ਤਹਿਤ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਨਿਰੰਤਰ ਨਿਯੰਤਰਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਜੇ ਸਭਾ ਖੇਤਰ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਨਗਰ ਪਾਲਿਕਾ ਵਿੱਚ ਮਿਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਵੀ ਨਗਰ ਪਾਲਿਕਾ ਦਾ ਪੁਰਾਣੇ ਪਿੰਡ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਹੋਵੇਗਾ ਭਾਈਚਾਰਾ ਜੋ ਹੁਣ ਸ਼ਹਿਰੀ ਖੇਤਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣੇਗਾ। [ਪੈਰਾ 105] [981- ਈ-ਐਫ]

5.4 . ਜ਼ਮੀਨੀ ਛੱਤ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਤਹਿਤ ਮਾਲਕ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰਸ਼ੁਦਾ ਹੱਦਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਨ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਪੰਚਾਇਤ ਕੋਲ ਹੈ। ਨਾ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਲੇਜ ਕਾਮਨ ਲੈਂਡਜ਼ (ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ) ਐਕਟ, 1961 ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ 1948 ਐਕਟ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਵੰਡਣ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਹੈ ਅਟੱਲ ਕਾਰਜ ਜਿਸ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ

ਲਈ, ਇੱਕ ਵਾਰ ਜ਼ਮੀਨ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਦੇ ਵੀ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। [ਪੈਰਾ 106] [982-ਏ-ਸੀ]

6. ਹਰਿਆਣਾ ਕਾਨੂੰਨ ਤਹਿਤ ਦੋ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਆਮ ਉਦੇਸ਼ ਭੂਮੀ ਬੇਦਖਲੀ ਅਤੇ ਕਿਰਾਇਆ ਰਿਕਵਰੀ ਐਕਟ, 1985 ਅਤੇ 1961 ਐਕਟ ਵੱਖਰੇ ਅਤੇ ਵੱਖਰੇ ਹਨ। 1985 ਦੇ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਅਣਅਧਿਕਾਰਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਤੋਂ ਬੇਦਖਲੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਆਮ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਜ਼ਮੀਨ ਜਿੰਨੀ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੰਖੇਪ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਿਹਿਤ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਸੀ |ਪਰ ਜੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜਾਂ ਪੰਚਾਇਤ ਦੁਆਰਾ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਕੱਲੇ 1961 ਦੇ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ 1961 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 13 ਏ ਕੁਲੈਕਟਰ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜ਼ਮੀਨ ਜਾਂ ਅਚੱਲ ਸੰਪਤੀ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰ, ਹੱਕ ਜਾਂ ਹਿੱਤ ਦੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਜਾਂ ਉਸ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰ, ਹੱਕ ਜਾਂ ਹਿੱਤ ਬਾਰੇ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਕੱਲੇ 1961 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਪਾਅ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨਾਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਹੱਕ, ਹੱਕ ਜਾਂ ਹਿੱਤ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੰਚਾਇਤ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਵਾਲੀ ਸ਼ਮੀਲਤ ਦੇਹ, ਦੂਜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ 1948 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ਮੀਲਤ ਜ਼ਮੀਨ ਅਤੇ ਉਹ ਜ਼ਮੀਨ, ਜਿਸ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਪੰਚਾਇਤ ਕੋਲ ਹੈ, ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰਸ਼ੁਦਾ ਹੱਦਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਪੰਚਾਇਤ ਕੋਲ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 107] [982- ਸੀ-ਐਫ]

7. 1992 ਦਾ ਹਰਿਆਣਾ ਐਕਟ ਨੰਬਰ 9, ਸੋਧ ਐਕਟ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਕਾਰ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਾਰੀ ਜ਼ਮੀਨ ਆਮ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ ਕੱਟ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਦੁਆਰਾ ਪਿੰਡ ਦੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀਆਂ ਵਰਤਮਾਨ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਹਿੱਸਾ ਮਾਲਕਾਂ ਵਿੱਚ ਦੁਬਾਰਾ ਵੰਡਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। [ਪੈਰਾ 108] [982- ਐਫ-ਜੀ]

ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਏ. ਆਈ. ਆਰ 1965 ਐਸ. ਸੀ. 632: [1965] 1 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 82; ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਅਨਰ. ਏ. ਆਈ. ਆਰ 1967 ਐਸ. ਸੀ. 856: [1967] 2 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 143; ਆਤਮ ਰਾਮ ਬਨਾਮ. ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਏ. ਆਈ. ਆਰ.

1959 ਐਸ. ਸੀ. 519 [1959] 1 ਸਪਲਿ. ਐਸਸੀਆਰ 748; ਕਵਲੱਪਰਾ ਕੋਟਾਰਾਥਿਲ ਕੋਚੂਨੀ ਬਨਾਮ ਮਦਰਾਸ ਅਤੇ ਕੇਰਲ ਰਾਜ ਏਆਈਆਰ 1960 ਐਸਸੀ 1080: [1960] 3 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 887; ਭਗਤ ਰਾਮ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ। ਏ. ਆਈ. ਆਰ. 1967 ਐਸ. ਸੀ. 927: [1967] 2 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 165; ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਕਰਨਾਲ ਕੰਪਨੀ। ਫਾਰਮਰਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਲਿਮਟਿਡ (1993) 2 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 363: [1993] 2 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 193; ਪਿੰਡ ਜਮਾਲਪੁਰ ਦੀ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਬਨਾਮ ਮਾਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (1985) 3 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 661: [1985] 2 ਪੂਰਕ. ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 28; ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ. ਗ੍ਰਾਮ ਸਭਾ ਬਾਰੀ ਖਾਦ (1977) 2 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 518 : [1977] 2 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 862; ਮਹੰਤ ਸੰਕਰਨ ਰਾਮਾਨੁਜ ਦਾਸ ਗੋਸਵਾਮੀ, ਆਦਿ। ਉੜੀਸਾ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਏ. ਆਈ. ਆਰ. ਸੀ. 1967 ਐੱਸ. ਸੀ. 59 [1962] 3 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 250; ਸ਼ਿਸ਼ ਰਾਮ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ। (2000) 6 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ 84: [2000] 3 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 1122; ਕੁਨੂਯਾਮਦ ਬਨਾਮ. ਕੇਰਲ ਰਾਜ (2000) 6 SCC 359: [2000] 1 ਪੂਰਕ. ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 538; ਵੀ. ਐੱਮ. ਸਲਗਾਓਕਰ ਅਤੇ ਬ੍ਰਦਰਜ਼ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ. ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਆਮਦਨ ਕਰ ਕਮਿਸ਼ਨਰ (2000) 5 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 373 [2000] 2 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 1169; ਐਸ. ਸ਼ਨਮੁਗਾਵੇਲ ਨਾਦਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਟੀ. ਐੱਨ. (2002) 8 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 361: [2002] 2 ਪੂਰਕ. ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 498; ਕੈਖੋਸਰੋ (ਚਿਕ) ਕਵਾਸਜੀ ਫਰਾਮਜੀ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (2019) 20 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 705 [2019] 4 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 222; ਆਮਦਨ ਕਮਿਸ਼ਨਰ-ਟੈਕਸ, ਬੰਬਈ ਬਨਾਮ. ਐਮ/ਐਸ. ਅਮ੍ਰਿਤਲਾਲ ਭੋਗੀਲਾਲ ਅਤੇ ਕੰਪਨੀ ਏ. ਆਈ. ਆਰ. 1958 ਈ. ਐਸ. ਸੀ. 868 [1959] ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 713; ਨੋਟੀਫਾਈਡ ਏਰੀਆ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਏ. ਐਨ. ਆਰ. ਵੀ. ਦੇਸ ਰਾਜ ਅਤੇ ਓਰਸ। (1995) 5 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 317: [1995] 2 ਪੂਰਕ. ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 567 ਅਤੇ ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ, ਸਰਹਿੰਦ ਬਨਾਮ ਪਰਸ਼ੋਤਮ ਦਾਸ ਅਤੇ ਹੋਰ । (1996) 8 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 324: [1996] 2 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 678-- ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਮੁਨਸ਼ਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਏ. ਆਈ. ਆਰ. 1960 ਪੀ. ਅਤੇ ਐਚ. 317 (ਐੱਫ. ਬੀ.); ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਐੱਨ. ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਏ. ਆਈ. ਆਰ. 1961 ਪੀ ਅਤੇ ਐਚ 1; ਜਗਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਏ. ਆਈ. ਆਰ. 1962

ਪੀ ਅਤੇ ਐਚ 221 (ਐੱਫ. ਬੀ.); ਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਏ. ਆਈ. ਆਰ. 1964 ਪੀ ਅਤੇ ਐਚ 419 (ਐੱਫ. ਬੀ.); ਸੂਰਜ ਭਾਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਹਰਿਆਣਾ ਅਤੇ ਅਨਰ (2017) 2 ਪੰਜਾਬ ਲਾਅ ਰਿਪੋਰਟਰ 605; ਹੁਕਮ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਏ. ਆਈ. ਆਰ. 1955 ਪੀ ਅਤੇ ਐਚ 220; ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ। ਵੀ. ਸਾਂਝੇ ਵਿਕਾਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹੋਰ 2013 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. ਔਨਲਾਈਨ ਪੀ ਅਤੇ ਐੱਚ 26809; ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਸਾਂਝੇ ਵਿਕਾਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹੋਰ 2013 ਐੱਸਸੀਸੀ ਔਨਲਾਈਨ; ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ 1979 ਪੀ. ਐਲ. ਜੇ. 350; ਬੱਗਾ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਡਿਵੀਜ਼ਨ, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ (1984) ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. ਔਨਲਾਈਨ ਪੀ ਅਤੇ ਐਚ 384; ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ, ਗੁਨੀਆ ਮਾਜਰੀ ਪੰਜਵਾਂ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਹੋਲਡਿੰਗਜ਼ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦਾ ਏਕੀਕਰਨ (1990) ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. ਔਨਲਾਈਨ ਪੀ ਅਤੇ ਐਚ 823; ਬਾਜ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ. ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ (1992) 1 ਪੀ. ਐਲ. ਆਰ. 10; ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ, ਪਿੰਡ ਭੇਡਪੁਰਾ ਬਨਾਮ ਵਧੀਕ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਏਕੀਕਰਨ, ਪੰਜਾਬ (1997) 1 ਪੀ. ਐਲ. ਆਰ. 391; ਗੁਰਜੰਟ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ. ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਡਿਵੀਜ਼ਨ (2000) ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. ਔਨਲਾਈਨ ਪੀ ਅਤੇ ਐਚ 56; ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ (1992) ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. ਔਨਲਾਈਨ ਪੀ. ਅਤੇ ਐਚ. 570; ਰਾਜਿੰਦਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ। ਏ. ਆਈ. ਆਰ. 1980 ਪੀ ਅਤੇ ਐਚ 37; ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਐੱਸ. ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ ਏ. ਆਈ. ਆਰ. 1959 ਪੀ ਅਤੇ ਐੱਚ 8; 1958 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. ਔਨਲਾਈਨ ਪੁੰਜ 89; ਐੱਮ/ਐੱਸ. ਹਰੀ ਰਾਮ ਪਾਰਸ ਰਾਮ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਆਈ. ਐਲ. ਆਰ. (1982) 1 ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ 317-- ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ

[1960] 3 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 887	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ	ਪੈਰਾ 9
[1965] 1 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 82	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ	ਪੈਰਾ 10
[1967] 2 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 165	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ	ਪੈਰਾ 11
[1959] 1 ਸਪਲਾਇਰ. ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 748	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ	ਪੈਰਾ 12

[1993] 2 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 193	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ	ਪੈਰਾ 22
[1985] 2 ਸਪਲਾਇਰ. ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 28	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ	ਪੈਰਾ 23
[1977] 2 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 862	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ	ਪੈਰਾ 35
[1962] 3 ਐੱਸਸੀਆਰ 250	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ	ਪੈਰਾ 57
[2000] 3 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 1122	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ	ਪੈਰਾ 65
[2000] 1 ਸਪਲਾਇਰ. ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 538	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ	ਪੈਰਾ 75
[2000] 2 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 1169	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ	ਪੈਰਾ 75
[2002] 2 ਸਪਲਾਇਰ. ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 498	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ	ਪੈਰਾ 75
[2019] 4 ਐੱਸਸੀਆਰ 222	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ	ਪੈਰਾ 80
[1959] ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ 713	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ	ਪੈਰਾ 81
[1995] 2 ਸਪਲਾਇਰ. ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 567	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ	ਪੈਰਾ 89
[1996] 2 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 678	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ	ਪੈਰਾ 89

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨਿਆਂਃ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ 6990/2014 ਵਿੱਚ.

1992 ਦੇ ਸੀ. ਡਬਲਯੂ. ਪੀ. ਵਿੱਚ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ|

ਨਾਲ।

2016 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰ.6610-6612 ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ Nos.6992,6991,6997 ਅਤੇ 2014 ਦੀ 7001,2015 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 4435, ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 1679 , 1678 , 1675 , 1677 ਅਤੇ 2022 ਦਾ 1680.

ਅਨਿਲ ਗਰੋਵਰ, ਬੀ. ਕੇ. ਸਤੀਜਾ, ਅਜੈ ਬੰਸਲ, ਏ. ਏ. ਜੀ., ਪ੍ਰਦੀਪ ਕਾਂਤ, ਡੀ. ਮਨੋਜ ਸਵਰੂਪ, ਨੀਰਜ ਕੁਮਾਰ ਜੈਨ, ਦੇਵਦੱਤ ਕਾਮਤ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡ. , ਰਾਜੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਸਿੰਘ, ਗੌਤਮ ਸ਼ਰਮਾ, ਗਗਨ ਗੁਪਤਾ, ਸਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ, ਸੰਜੇ ਕੁਮਾਰ ਵਿਸੇਨ, ਆਦਿਰਾ ਏ. ਨਾਇਰ, ਬਬੀਤਾ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਡਾ. ਮੋਨਿਕਾ ਗੁਸੈਨ, ਨੂਪੁਰ ਸਿੰਘਲ, ਸਿਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰੇਖੀ, ਅੰਕਿਤ ਸਵਰੂਪ, ਨੀਲਮਣੀ ਪੀ., ਵਿਦਿਸ਼ਾ ਸਵਰੂਪ, ਰਾਘਵ ਭਾਟੀਆ, ਸੰਜੇ ਸਿੰਘ, ਸਿਧਾਰਥ ਜੈਨ, ਅਨਿਕੇਤ ਜੈਨ, ਉਮੰਗ ਸ਼ੰਕਰ, ਜਾਵੇਦੁਰ ਰਹਿਮਾਨ, ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਪੀ. ਪੀ. ਨਾਇਕ, ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਕੁਚਲਿਆ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਆਸ਼ਨਾ ਗਿੱਲ, ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਭੂਪਿੰਦਰ, ਸੁਮਨ ਲੋਹਚਾਬ, ਅਜੈ ਪਾਲ, ਸ਼ਿਸ਼ ਪਾਲ ਲਾਲੇਰ, ਐੱਸ. ਡੀ. ਸ਼ਰਮਾ, ਹਿਤੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ, ਅਤੁਲ, ਵੇਦਾਂਤ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਰਵੀ ਪੰਵਾਰ, ਅਨਿਲ ਕੁਮਾਰ ਤ੍ਰਿਪਾਠੀ, ਉਮੰਗ ਤ੍ਰਿਪਾਠੀ, ਕਮਲ ਮੋਹਨ ਗੁਪਤਾ, ਰਾਕੇਸ਼ ਦਹੀਆ, ਆਦਿੱਤਿਆ ਦਹੀਆ, ਵਿਜੈ ਦਲਾਲ, ਹਿਮਾਂਸ਼ੂ ਸ਼ਰਮਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅਦਿਤੀ ਸ਼ਰਮਾ, ਸੀਤਾ ਰਾਮ ਸ਼ਰਮਾ, ਐੱਫ. ਵਿਨੈ ਕੁਮਾਰ, ਸੰਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਵਿਕਰਾਂਤ ਵਾਈ. ਐੱਸ. ਨਰੂਲਾ, ਧਰੁਵ ਸ਼ੁਕਲਾ, ਸਾਹਿਲ ਗਰਗ ਨਰਵਾਨਾ, ਸੰਜੀਵ ਚੌਹਾਨ, ਪ੍ਰੀਤੇਸ਼ ਭਾਰਦਵਾਜ, ਅਰਪਿਤ ਯਾਦਵ, ਰੌਬਿਨ ਖੋਖਰ, ਬਿਜੇਂਦਰ ਸਿੰਘ ਚੂੜ੍ਹੇਰੀ, ਹਿਤੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਰਮਾ, ਅਖਿਲੇਸ਼ਵਰ। ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ.

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ

ਹੇਮੰਤ ਗੁਪ੍ਤਾ, ਜੇ. ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 6990 2014 ਦਾ; ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 6610-6612 2016 ਦਾ; ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 6992 2014 ਦਾ; ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 6991 2014 ਦਾ; ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 6997 2014 ਤੋਂ; ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 7001 2014 ਦਾ; ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 4435 2015 ਦਾ; ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 1675 2022 ਅਤੇ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 1677 2022 ਦਾ

1. ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿਲੇਜ ਕਾਮਨ ਲੈਂਡਜ਼ (ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ) ਐਕਟ, 1961 ਵਿੱਚ ਸੋਧਾਂ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹਰਿਆਣਾ ਐਕਟ ਨੰਬਰ 9/19922 ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ 11.2.1992 ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਹੋਇਆ ਸੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ।

2. ਸੋਧੇ ਹੋਏ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸੋਧਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈਆਂ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੁਲ ਬੈਂਚ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜੈ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ। ਵਜੋਂ ਰਿਪੋਰਟ

ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਸੋਧਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਹਾ:

"ਉੱਪਰ ਦੱਸੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਧਾਰਾ 2 (ਜੀ) (4) ਅਤੇ 1961 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ 2 (ਜੀ) (6) 1961 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਸੀਲਿੰਗ ਸੀਮਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ ਦੀਆਂ ਹੋਲਡਿੰਗਾਂ ਨੂੰ ਅਰਜ਼ੀ ਜਾਂ ਪ੍ਰੋ-ਰਾਟਾ ਕੱਟ ਕੇ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਪੰਚਾਇਤ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਧਾਰਾ 31-ਏ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਧਾਰਾ 2 (ਜੀ) (4) ਅਤੇ 2 (ਜੀ) (6) ਦੀਆਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਇੰਨੀਆਂ ਵੱਖਰੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਵੱਖ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਨੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਐਕੁਆਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕਤਾ ਦੀ ਕਸੌਟੀ 'ਤੇ ਖਰੀ ਨਹੀਂ ਉਤਰ ਸਕਦੀਆਂ| ਇਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਫ਼ਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ ਕਿ ਉਲੰਘਣਾ ਖੁੱਲ੍ਹੀ, ਸਿੱਧੀ ਜਾਂ ਅਸਿੱਧੀ ਹੈ, ਲੁਕਵੀਂ ਗੁਪਤ ਅਤੇ ਅਸਿੱਧੀ ਹੈ। ਇਹ ਰੰਗੀਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਟੁਕੜਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 31-ਏ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਇੰਨੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 2 (ਜੀ) (4) ਅਤੇ 2 (ਜੀ) (6) ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 31-ਏ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਰੱਦ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਨੂੰ 1992 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (ਜੀ) (4) ਅਤੇ 2 (ਜੀ) (6) ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਪਰਮਿਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

3. ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ 1995 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 5480 ਜਿਸ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਜੈ ਸਿੰਘ ਹੈ, ਨੂੰ 6.8.1998 ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ:

" ਅਸੀਂ ਅਪੀਲ ਅਧੀਨ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਖੋਜ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਨਤੀਜਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਿਸ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਧਾਨਕ ਉਪਾਅ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਉਹ ਹਰੇਕ ਦੀ ਸੀਮਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸੀ। ਸਬੰਧਤ ਮਾਲਕ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਕਾਸ਼ਤ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਤੱਥਾਂ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਸਿੱਟਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਨੂੰ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ, ਸਪਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ

ਵਿੱਚ, ਵਿਧਾਨਕ ਉਪਾਅ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 31 ਏ ਦੇ ਤਹਿਤ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਤੋਂ ਇੱਕ ਪੂਰਾ ਫੈਸਲਾ ਲਵਾਂਗੇ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ ਉੱਤੇ, ਇਸ ਨੂੰ ਰਿਮਾਂਡ ਦੇਣਾ ਪਵੇਗਾ; ਹੋਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਉੱਤੇ ਛੱਡ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮੁੜ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ।

ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਮੁੜ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਵਾਪਸ ਭੇਜਦੇ ਹਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਕੇਂਦਰਿਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹੋਰ ਵੀ।

4. ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੈ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੁਲ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ 1961 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (ਜੀ) ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ 6। ਉਪਰੋਕਤ ਅਪੀਲਾਂ ਅਜਿਹੇ ਆਦੇਸ਼ ਅਤੇ 08.11.2013 ਨੂੰ ਫੁਲ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਉਕਤ ਆਦੇਸ਼ ਵਿਰੁੱਧ ਸਮੀਖਿਆ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

5. ਸੋਧੇ ਹੋਏ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ:

"2. ਇਸ ਐਕਟ ਵਿੱਚ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਲੋੜ ਨਾ ਹੋਵੇ

xxx xxx xxx

(ਛ) ਸ਼ਮੀਲਤ ਦੇਹ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ

xxx xxx xxx

(6) ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ ਹੋਲਡਿੰਗਜ਼ (ਏਕੀਕਰਨ ਅਤੇ ਵੰਡ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ) ਐਕਟ, 1948 (ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ ਐਕਟ 50) ਦੀ ਧਾਰਾ 18 ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ 1948), ਉਪਰੋਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 23-ਏ ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਕੋਲ ਹੈ।

ਵਿਆਖਿਆ- ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਦੇ ਕਾਲਮ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ 'ਜੁਮਲਾ ਮਲਕਾਨ ਵਾ ਦਿਗਰ ਹਕਦਾਰਨ ਅਰਾਜ਼ੀ ਹਸਾਬ ਰਸਦ, 'ਜੁਮਲਾ ਮਲਕਾਨ' ਜਾਂ 'ਮੁਸ਼ਤਰਕਾ ਮਲਕਾਨ' ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸ਼ਮੀਲਤ ਦੇਹ ਹੋਵੇਗੀ।

6. 5.3.1991 ਉੱਤੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬਿੱਲ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਬਿਆਨ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈਃ ਪੰਜਾਬ ਵਿਲੇਜ ਕਾਮਨ ਲੈਂਡਜ਼ (ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ) ਐਕਟ, 1961 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ, ਵਿਵਹਾਰਕ, ਨਿਵਾਰਕ ਅਤੇ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਲਈ ਲਾਭਕਾਰੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਵਿਲੇਜ ਕਾਮਨ ਲੈਂਡਜ਼ (ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ) ਐਕਟ, 1961 ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

7. ਸਰ ਡਬਲਯੂ. ਐਚ. ਰੈਟੀਗਨ ਦੁਆਰਾ ਕਸਟਮੇਰੀ ਲਾਅ (ਡਾ. ਹਰੀ ਦੇਵ ਕੋਹਲੀ ਦੁਆਰਾ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਸੋਲ੍ਹਵਾਂ ਸੰਸਕਰਣ) ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸਾਲ 1880 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹਵਾਲਾ ਕਿਤਾਬ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਮੀਲਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਦਸਵੇਂ ਅਧਿਆਇ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਏਕਤਾ ਦਾ ਅਸਲ ਅਧਾਰ ਹੈ, ਜੋ ਮੈਂਬਰਾਂ ਈ ਵਿਚਕਾਰ ਏਕਤਾ ਦਾ ਅੰਤਮ ਅਸਲ ਬੰਧਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਸਮੁੱਚੀ ਮਲਕੀਅਤ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ "ਪਿੰਡ ਭਾਈਚਾਰਾ" ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈਃ -

ਸਮੁੱਚੀ ਮਲਕੀਅਤ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ "ਪਿੰਡ ਦਾ ਭਾਈਚਾਰਾ" ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਇੱਕ ਤੱਥ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਸੰਗਠਨ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਸਤਹੀ ਨਿਰੀਖਕ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਧਾਰ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਭਾਈਚਾਰੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇੱਕ ਖਾਸ ਪਿੰਡ ਦੀ ਕਿਸਮ ਜੋ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਅਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੇ ਸੰਯੁਕਤਤਾ ਅਤੇ ਸਾਂਝੀ ਮਾਲਕੀ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਪਛਾੜ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇ, ਫਿਰ ਵੀ ਇਸ ਤੱਥ ਦਾ ਬਹੁਤ ਵੱਖਰਾ ਸਬੂਤ ਬਚਿਆ ਰਹੇਗਾ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਮੂਲ ਵਿੱਚ ਪਿੰਡ ਦੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਇੱਕ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੁਆਰਾ ਇਕੱਠੇ ਬੰਨ੍ਹੀ ਹੋਈ ਸੀ।

ਇਹ ਜ਼ਮੀਨ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਸਮੂਹਾਂ ਵਿੱਚ ਏਕਤਾ ਦਾ ਸੱਚਾ ਅਧਾਰ ਹੈ, ਜੋ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ "ਪਿੰਡ ਦਾ ਭਾਈਚਾਰਾ" ਕਹੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਮੁੱਚੀ ਮਲਕੀਅਤ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਯੂਨੀਅਨ ਦਾ ਅੰਤਮ ਅਸਲ ਬੰਧਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਇੱਕ ਤੱਥ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ

ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦੇ ਹੇਠਲੇ ਸੰਗਠਨ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਸਤਹੀ ਨਿਰੀਖਕ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ| ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਕੋਈ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਖਾਸ ਪਿੰਡ ਸਬੰਧਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਜਾਇਦਾਦ ਬਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਨੇ ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ ਅਤੇ ਸਾਂਝੀਆਂ ਹੋਲਡਿੰਗਾਂ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਲੈ ਲਈ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਅਜੇ ਵੀ ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਬਹੁਤ ਵੱਖਰੇ ਸਬੂਤ ਮਿਲਣਗੇ ਕਿ ਇਸਦੇ ਮੂਲ ਵਿੱਚ ਪਿੰਡ ਦੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਜਗ੍ਹਾ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਰ ਹੈਨਰੀ ਮੇਨ ਨੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਤੁਰੰਤ ਇਸਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਦਾ ਅਧਾਰ ਬਣਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਇਹ ਸਬੂਤ ਹਰ ਪਿੰਡ ਦੀ ਖੇਤਰੀ ਸੀਮਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਾਂਝੇ ਚਰਾਗਾਹ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ, ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਇਕੱਠਾਂ ਲਈ, ਪਿੰਡ ਦੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹਣ ਲਈ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਘਰਾਂ ਦੇ ਸੰਭਾਵਿਤ ਵਿਸਥਾਰ ਲਈ ਅਣ-ਖੇਤੀ ਰਹਿੰਦ-ਖੂੰਹਦ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸਿਆਂ ਦੇ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਜਗ੍ਹਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਰ ਹੈਨਰੀ ਮੇਨ ਨੇ ਇੰਨੀ ਭਰਪੂਰਤਾ ਨਾਲ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਤੁਰੰਤ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀ ਦੀ ਬਜਾਏ ਇਸ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਦਾ ਅਧਾਰ ਬਣਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਸਪਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਹ ਖੇਤਰੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਮਿਲਣਾ ਹੈ ਆਮ ਚਰਾਗਾਹ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ, ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਇਕੱਠਾਂ ਲਈ, ਪਿੰਡ ਦੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੀ ਸਿੰਚਾਈ ਲਈ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਨਿਵਾਸ ਸਥਾਨਾਂ ਦੇ ਸੰਭਾਵਤ ਵਿਸਤਾਰ ਲਈ ਹਰੇਕ ਪਿੰਡ ਦੇ ਅਣ-ਖੇਤੀ ਕੀਤੇ ਕੂੜੇ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸਿਆਂ ਦੀ ਸੀਮਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਾਖਵੀਂਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਨੂੰ ਵਸਨੀਕਾਂ ਦੀ ਮੂਲ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਜੋਂ ਈਰਖਾ ਨਾਲ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਪਿੰਡ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ, ਅਤੇ ਕਦੇ-ਕਦਾਈਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਨੂੰ ਕੂੜਾ ਸਾਫ਼ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕਾਸ਼ਤ ਅਧੀਨ ਲਿਆਉਣ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਾਖਵੇਂ ਪਲਾਟਾਂ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। XXXXXXXXXX ਇਹ ਸਿਰਫ ਮਲਕੀਅਤ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਅਲਹਿਦਗੀ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਹਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਿੰਡ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਪਛਾੜ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

8. ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ ਹੋਲਡਿੰਗਜ਼ (ਕੰਸੋਲੀਡੇਸ਼ਨ ਐਂਡ ਪ੍ਰੀਵੈਨਸ਼ਨ ਆਫ਼ ਫ੍ਰੈਗਮੈਂਟੇਸ਼ਨ) ਐਕਟ, 1948 ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਏਕੀਕਰਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਿਛੋਕੜ ਪ੍ਰਭਾਵ. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੀ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਪੂਰੇ ਬੈਂਚ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੁਨਸ਼ਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇੱਕ

ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਆਈ। ਵੀ. ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ "। . ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਮਾਲਕਾਂ ਕੋਲ ਇੱਕ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਬਚਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਲਕੀਅਤ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਧਾਰਕਾਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਸੀ। ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਾ ਤਾਂ ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਧਾਰਾ 18 (ਸੀ) ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਵਿਆਪਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਮਾਲਕਾਂ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਖੋਹ ਕੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸਮਾਨਤਾ ਲਿਆਂਦੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਗੈਰ-ਮਾਲਕ, ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ 'ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼' ਲਈ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਪੰਚਾਇਤ ਨੂੰ ਸੌਂਪਣਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੋਧ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, 1960 ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਐਕਟ ਨੰਬਰ 27 ਦੁਆਰਾ "ਸਾਂਝਾ ਉਦੇਸ਼" ਸ਼ਬਦ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਜਿਹੀ ਸੋਧ ਸੀ

ਅਜਿਹੀ ਸੋਧ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੁਲ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਏਐਨਆਰ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਜੋਂ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਸੀ।

9. ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪੂਰਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਕਵਲਾਪਾਰਾ ਵਜੋਂ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕੋਟਾਰਾਥਿਲ ਕੋਚੁਨੀ ਬਨਾਮ. ਮਦਰਾਸ ਅਤੇ ਕੇਰਲ ਰਾਜ ' ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਪੰਜ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਪੂਰੇ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਜਗਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਜੋਂ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਨੂੰ ਆਮਦਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿੱਜੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਅਲੱਗ ਰੱਖਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ 1948 ਐਕਟ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸੁਧਾਰਾਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇੱਕ ਉਪਾਅ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਗਤ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਆਇਆ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ "ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

10. ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਅੱਗੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਮਾਲਕ (ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਮਾਲਕ) ਪੰਜਾਬ ਸਕਿਓਰਿਟੀ ਆਫ਼ ਲੈਂਡ ਟੈਨਿਅਰਜ਼ ਡੀ ਐਕਟ, 1953 ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਜ਼ਮੀਂਦਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਦੀ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਹਿੱਸਾ ਮਾਰਕੀਟ ਮੁੱਲ 'ਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨ

ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਅਜਿਹਾ ਫੈਸਲਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਵਜੋਂ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇੱਕ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਆਇਆ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਅਨਰ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਹੋਲਡਿੰਗਜ਼ (ਕੰਸੋਲੀਡੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰੀਵੈਨਸ਼ਨ ਆਫ਼ ਫ੍ਰੈਗਮੈਂਟੇਸ਼ਨ) ਰੂਲਜ਼, 194914 ਦੇ ਨਿਯਮ 16 (ii) ਉੱਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਾਲਕੀ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਮਾਲਕੀਅਤ ਨਿਹਿਤ ਹੈ, ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਪੰਚਾਇਤ ਦੁਆਰਾ ਮਲਕੀਅਤ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਆਮ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਅਤੇ ਸਬੰਧਤ ਜਾਇਦਾਦ ਜਾਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਦਾ ਲਾਭ ਰਾਜ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ।

11. ਇਸ ਪੜ੍ਹਾਅ 'ਤੇ, ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇੱਕ ਪੂਰੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਇੱਕ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਜਿੱਤ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਜੋਂ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ। 1948 ਦੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਦੇ ਹੋਏ 1963 ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਐਕਟ ਨੰਬਰ 39 ਉੱਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ 1948 ਦੇ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਦੀ ਆਮਦਨ ਲਈ ਅਤੇ ਹਰੀਜਨਾਂ ਸਮੇਤ ਗੈਰ-ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਦੇ ਵਿਸਥਾਰ ਲਈ, ਪੰਚਾਇਤ ਘਰ ਲਈ ਅਤੇ ਖਾਦ ਦੇ ਖੱਡਿਆਂ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਜਾਇਜ਼ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 31ਏ (1) (ਏ) ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਭਗਤ ਰਾਮ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ 16 ਵਿੱਚ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ 1948 ਦੇ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਦੀ ਆਮਦਨ ਲਈ ਅਤੇ ਹਰੀਜਨਾਂ ਸਮੇਤ ਗੈਰ-ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਦੇ ਵਿਸਥਾਰ ਲਈ, ਪੰਚਾਇਤ ਘਰ ਲਈ ਅਤੇ ਖਾਦ ਦੇ ਖੱਡਿਆਂ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਜਾਇਜ਼ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 31ਏ (1) (ਏ) ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਭਗਤ ਰਾਮ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ 16 ਵਿੱਚ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 31 ਏ (1) (ਏ) ਦੇ ਤਹਿਤ 1948 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਤੇ ਪੰਚਾਇਤੀ ਘਰਾਂ ਅਤੇ ਖਾਦ ਦੇ ਟੋਇਆਂ ਲਈ ਹਰਿਜਨਾਂ ਸਮੇਤ ਗੈਰ-ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਅਬਾਦੀ ਦੇ ਵਿਸਤਾਰ ਲਈ ਜਾਇਜ਼ ਸੀ। ਭਗਤ ਰਾਮ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਚਾਇਤ ਦੀ ਆਮਦਨ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਰਾਖਵੀਂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਜਾਜ਼ਤਯੋਗ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 31 ਏ ਦੇ ਦੂਜੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਣਾ। ਧਾਰਾ 2 (ਬੀ. ਬੀ.) ਦੀ ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸਵਾਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਪੰਚਾਇਤ ਦੀ ਆਮਦਨ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 31 ਏ ਦੇ ਦੂਜੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਸੀ। ਬਹੁਮਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ

ਪ੍ਰਬੰਧ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ ਸੀ 31 ਏ ਦੇ ਦੂਜੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਰਾਜ ਨੂੰ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਏਕੀਕਰਨ ਯੋਜਨਾ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਬਹੁਮਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ।

12. ਆਤਮ ਰਾਮ ਵਿੱਚ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਪੰਜਾਬ ਸਕਿਓਰਿਟੀ ਆਫ਼ ਲੈਂਡ ਟੈਨਿਓਰ ਐਕਟ, 1953 ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕਤਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ 1955 ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਐਕਟ ਨੰਬਰ 11 ਦੁਆਰਾ ਸੋਧੀ ਗਈ ਸੀ, ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਧਾਰਾ 31ਏ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਲੈਂਡ ਰੈਵੇਨਿਊ ਐਕਟ, 1887 ਦੀ ਧਾਰਾ 3 (1) ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਹਨ, ਇਸ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਕਿ ਇੱਕ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਕੋਲ ਇੱਕ ਪੂਰੀ ਜਾਇਦਾਦ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਇੱਕ ਪੂਰੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਅਸਟੇਟ ਅਤੇ ਇੱਕ ਪਿੰਡ ਈ ਅੰਤਰ-ਪਰਿਵਰਤਨਸ਼ੀਲ ਸ਼ਬਦ ਹਨ, ਅਤੇ ਲਗਭਗ ਸਾਰੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਪਾਰਸਲਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਸਹਿ-ਹਿੱਸੇਦਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ, ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਇੱਕ ਪੂਰੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਧਾਰਕ ਦੇ ਵੰਸ਼ਜਾਂ ਦੁਆਰਾ, ਜੋ ਕਿ ਸਹਿ-ਹਿੱਸੇਦਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਵਿਆਜ ਦੀ ਵੰਡ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਹੋਲਡਿੰਗਜ਼ ਇੱਕ ਅਸਟੇਟ ਦੇ ਵਰਟੀਕਲ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਹਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਪੂਰਬੀ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ, ਉਹ ਇੱਕ ਐੱਫ ਹਰੀਜੱਟਲ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਆਰਟੀਕਲ 31ਏ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਐਕਟ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 14,19 ਅਤੇ 31 ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਚਾਉਂਦੇ ਹਨ।

13. ਸੂਰਜ ਭਾਨ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪੰਜ ਜੱਜਾਂ ਦਾ ਪੂਰਾ ਬੈਂਚ। ਵੀ. ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਅਤੇ ਅਨਰ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸ਼ਮੀਲਤ ਦੇਹ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪਿਛੋਕੜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅੱਜ ਦਾ ਰਾਜ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਸ਼ਮੀਲਾਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਕਤ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਵਰਤਮਾਨ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇ ਦੀ ਬਿਹਤਰ ਸਮਝ ਲਈ ਇੱਥੇ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਆਮ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਆਮ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅਰਥ ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਜੋੜ੍ਹੀ ਗਈ ਹੈ।

14. ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਮੀਲਤ ਦੇਹ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਸਾਂਝੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਹਨ ਜੋ ਰਾਖਵੀਂਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਵਰਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ

ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਬੀ ਪਿੰਡਾਂ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਏਕੀਕ੍ਰਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਬਸਤੀ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ ਜਾਂ ਪਿੰਡ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਸੰਸਥਾ ਦੁਆਰਾ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਪਿੰਡ ਬੰਜਰ, ਬੇਲੋੜੀ, ਰਹਿੰਦ-ਖੂੰਹਦ ਜਾਂ ਪਰਤੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਕਰਕੇ ਬਣਾਏ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਬੰਜਰ ਕਾਦਿਮ' ਜਾਂ 'ਬੰਜਰ ਜਾਦੀਦ'(ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਜਾਂ ਹਾਲ ਹੀ ਤੋਂ ਬੰਜਰ ਜ਼ਮੀਨ) ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਕਬੀਲੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਖੇਤੀ ਯੋਗ ਬਣਾਇਆ, ਉਹ ਮੂਲ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕ ਸਨ। ਇੱਕ ਮਾਲਕ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਵਾਲੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ 'ਮਾਲਕੀ' ਸੀ ਅਤੇ ਮਾਲੀਆ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ 'ਖੇਵਾਤ' ਵਜੋਂ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ 'ਖੇਵਾਤਦਾਰ' ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਅਤੇ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇੱਕ ਖੇਵਾਤਦਾਰ ਜਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕ ਪੂਰੇ ਖੇਵਾਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਰੱਖ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਖੇਵਾਤਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਮੂਹਕ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਪਿੰਡ ('ਮਲਕਾਨ ਦੇਹ') ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲਕ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਸ਼ਮੀਲਤ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦਾ ਆਨੰਦ ਖੇਵਾਤਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਹੋਰ ਵਸਨੀਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਮੂਹਿਕ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਪਿੰਡ ਭੂਮੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਸ਼ਰਤ ਵਜੀਬ-ਉਲ ਅਰਜ਼' ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

15. ਕਿਸੇ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਮੀਲਤ ਦੇਹ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵਿੱਚ ਮਲਕੀਅਤ ਦਾ ਹੱਕ ਸੀ, ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਮਾਲੀਆ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ। ਮਾਲਕੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਮਾਲਕਾਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਹੱਦ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮਾਲੀਆ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ, ਕਾਰੀਗਰਾਂ ਆਦਿ ਸਮੇਤ ਗ਼ੈਰ-ਮਾਲਕ ਅਤੇ ਭੂਮੀ ਮਾਲੀਆ ('ਮਾਲ ਗੁਜਰ') ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਲੋਕ ਵੀ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਯਾਨੀ ਸ਼ਮੀਲਤ ਦੇਹ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਸਨ।

16. ਸ਼ਮੀਲਤ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਨੂੰ ਮਾਲੀਆ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਨਾਵਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸ਼ਮੀਲਤ ਦੇਹ, ਅਤੇ ਸ਼ਮੀਲਤ ਟਿੱਕਾ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸ਼ਮੀਲਤ ਤਰਰਾਫ, ਪੱਟੀਆਂ, ਪੰਨਾ ਅਤੇ ਥੋਲਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਮਾਲੀਆ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਿੰਡ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਦੀ ਆਮ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਜਾਂ ਪਿੰਡ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਉਪ-ਵਰਗ ਜਿਵੇਂ ਕਿ 'ਟਿੱਕਾ', 'ਤਰਰਾਫ', 'ਪੱਟੀਆਂ', 'ਪੰਨਾ' ਅਤੇ 'ਤੋਲਾ' ਆਦਿ ਦੀ ਆਮ ਵਰਤੋਂ ਲਈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਬਿਨਾਂ ਮਾਲਕੀ

ਜਾਂ ਮਾਲਕੀ ਦੇ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਮਾਲਕ ਜਾਂ 'ਖੇਵਾਤਦਾਰ' ਦੇ ਮਲਕੀਅਤ ਅਧਿਕਾਰ। ਅਜਿਹੀ ਮਲਕੀਅਤ ਸਮੂਹਕ ਸੀ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਦਰਜ ਕੀਤੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਵਰਣਿਤ ਅਤੇ 'ਪੱਟੀ', 'ਪੰਨਾ' ਜਾਂ 'ਤੋਲਾ' ਆਦਿ ਪਿੰਡ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਸੰਸਥਾ ਪਿੰਡ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਦੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕਰਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਆਮ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਆਮਦਨ ਵੀ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਲਈ ਆਮ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਰੱਖਦੀ ਸੀ।

17. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜ਼ਮੀਨੀ ਬਸਤੀਆਂ ਦਾ ਕੰਮ ਸੰਭਾਲਿਆ ਸੀ। ਜ਼ਮੀਨੀ ਬੰਦੋਬਸਤ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪਹਿਲੂ ਇੱਕ 'ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ' ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ' ਫਰਦ 'ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਉਸ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਰਜਿਸਟਰ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ 1849 ਵਿੱਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵੇਲੇ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਇਹ ਬੰਦੋਬਸਤ ਬੰਦੋਬਸਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ 'ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ' ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਰਿਕਾਰਡ ਮੁੱਖ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਵਿੱਤੀ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ; ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਮਲਕੀਅਤ ਜਾਂ ਮਲਕੀਅਤ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਿਆਂਇਕ ਚਰਿੱਤਰ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਬੰਦੋਬਸਤ ਦੌਰਾਨ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਰਿਕਾਰਡ ਮਾਲਕਾਂ ਅਤੇ ਕਾਸ਼ਤਕਾਰਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹਨ।

18. ਸਰ ਜੇਮਜ਼ ਐੱਮ. ਡੂਈ, ਕੇ. ਸੀ. ਐੱਸ. ਆਈ., ਆਈ. ਸੀ. ਐੱਸ. ਦੁਆਰਾ ਪੰਜਾਬ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਮੈਨੂਅਲ, ਚੌਥਾ ਸੰਸਕਰਣ, (ਤੀਜਾ ਰੀਪ੍ਰਿੰਟ 2013) ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਨੀਤੀ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਦਰਸਾਇਆ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਦੋਂ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਸਤੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਰਾਜਾਂ ਈ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਅਤੇ ਖੇਤਰਾਂ ਦੀ ਹੱਦਬੰਦੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਲੈਂਡ ਰੈਵੇਨਿਊ ਐਕਟ, 1887 ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਹੁਣ ਇਹ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਸਬੰਧਤ ਰਾਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸੋਧਾਂ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਰ ਦੁਆਰਾ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਮੈਨੂਅਲ ਡੂਈ ਨੇ 'ਪਿੰਡ ਭਾਈਚਾਰੇ' ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਸੰਸਥਾ ਵਜੋਂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੋ ਉਦੋਂ ਜਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸਨ ਅਤੇ ਜੋ ਮਾਲੀਏ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਲਈ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸਨ। ਸਮੇਂ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ, ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਹ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਸੀ, ਪਰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਪਿੰਡ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਮਿਲਦਾ ਸੀ ਜੋ ਫਿਰਕੂ ਕਿਸਮਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸੀ

ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਾਂਝੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨਹੀਂ ਬਚੀ ਸੀ। ਸੰਯੁਕਤ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨੂੰ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪਿੰਡ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੀ ਇੱਕ ਸਥਾਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੂਲ ਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਇਹ ਉਦੋਂ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਰਾਜ ਨੂੰ ਫਸਲਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਬਕਾਏ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਜਦੋਂ ਨਕਦ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਸਿਰਫ ਕੁਝ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਮੈਂਬਰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋਏ ਅਤੇ ਉਹ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਾਕੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਮਾਲ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਦੇ ਸਨ । ਪਰ ਸੰਯੁਕਤ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨੇ ਅਮਲ ਨਾਲੋਂ ਕੋਡਾਂ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਥਾਨ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ। ਪਿੰਡ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਸੰਸਥਾ ਅਜਨਬੀਆਂ ਨੂੰ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਝਿਜਕਦੀ ਸੀ। ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿੱਚ ਅਜਨਬੀਆਂ ਦਾ ਦਾਖਲਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਿਧਾਂਤਕ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਚੀਜ਼ ਸੀ ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਵਿਰਾਸਤ ਅਤੇ ਮੁਕਤੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪਿੰਡ ਦੇ ਰੀਤੀ-ਰਿਵਾਜ ਇਸ ਭਾਵਨਾ ਉੱਤੇ ਅਧਾਰਤ ਸਨ। ਪਰ ਮੂਲ ਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਅਜਨਬੀਆਂ ਨੂੰ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਦੀ ਨਫ਼ਰਤ ਅਕਸਰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦਬਾਅ ਵਿੱਚ ਆ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਸਰਕਾਰੀ ਮੰਗ ਅਤੇ ਬਾਹਰੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜੋ ਬੋਝ ਬਣ ਗਏ ਸਨ। ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਸ਼ਾਸਨ ਅਧੀਨ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਅਮਲ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਤਬਾਦਲੇ ਦੀ ਲਗਭਗ ਪੂਰੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਪਿੰਡ ਦੇ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਉੱਤੇ ਹੋਰ ਵੀ ਟੁੱਟਣ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਿਆ।

19. ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਮੈਨੂਅਲ ਵਿੱਚ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਉਪ ਡਿਵੀਜ਼ਨਾਂ ਨੂੰ 'ਪੱਟੀਆਂ' ਆਦਿ ਵਿੱਚ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਅਕਸਰ ਕਈ ਡਿਵੀਜ਼ਨਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ 'ਤਰਰਾਫ', 'ਪੱਟੀ' (ਜਿੱਥੇ 'ਤਰਰਾਫ' ਸ਼ਬਦ ਮੁੱਖ ਡਿਵੀਜ਼ਨਾਂ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਪ-ਡਿਵੀਜ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰ 'ਪੱਟੀ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਜਾਂ 'ਪੰਨਾ' ਅਤੇ ਇਹ ਫਿਰ ਕਈ ਵਾਰ ਛੋਟੇ ਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ 'ਥੋਕ', 'ਥੁਲਸ' ਆਦਿ। ਦੋ 'ਪੱਟੀਆਂ' ਦੀਆਂ ਡੀ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ('ਚੱਕਬਤ' ਭਾਵ, ਇੱਕ 'ਪੱਟੀ' ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਉਪ-ਵੰਡ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਸਾਰੀ ਜ਼ਮੀਨ ਇੱਕ ਬਲਾਕ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ) ਜਾਂ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਮਿਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ (' ਖੇਤਬਤ 'ਭਾਵ, ਇੱਕ' ਪੱਟੀ 'ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਉਪ-ਮੰਡਲ' ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਇੱਕ ਬਲਾਕ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ) ਅਤੇ ਇੱਕ 'ਪੱਟੀ' ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ

ਦੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਆਮ ਪਿੰਡ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

20. ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਮੈਨੂਅਲ ਪਿੰਡ ਦੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਸਨੀਕਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਜੋ ਮਾਲਕ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਫਿਰਕੂ ਕਿਸਮ ਦਾ ਪਿੰਡ ਦਾ ਭਾਈਚਾਰਾ ਕਾਫ਼ੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਆਤਮਨਿਰਭਰ ਸੀ। ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ ਵਿੱਚ "ਕਿੱਤਿਆਂ ਅਤੇ ਵਪਾਰਾਂ ਦੀ ਲਗਭਗ ਮੁਕੰਮਲ ਸਥਾਪਨਾ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਦੇ ਆਪਣੇ ਸਮੂਹਕ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖ ਸਕਣ। ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਬਾਹਰੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਸਰੀਰ ਤੋਂ ਸਹਾਇਤਾ।

21. ਪੰਜਾਬ ਵਿਲੇਜ ਕਾਮਨ ਲੈਂਡਜ਼ (ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ) ਐਕਟ, 1953-25 ਦੀਆਂ ਕੁੱਝ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵੈਧਤਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ। ਹੁਕਮ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਜੋਂ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇੱਕ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਿਚਾਰ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਐਕਟ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ, ਧਾਰਾ 31 (2) ਅਤੇ ਧਾਰਾ 31 ਏ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 31 ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ "ਖ਼ਤਮ" ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹੋਰ ਦਲੀਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਐਕਟ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਜਾਂ ਸੋਧ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਇਸ ਲਈ, ਕਿਸੇ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਸ਼ਮੀਲਤ ਦੇਹ ਇੱਕ ਅਸਟੇਟ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਅਸਟੇਟ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਬੁਝਾਉਣਾ ਜਾਂ ਸੋਧ ਕਰਨਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 31 ਏ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗਾ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆਃ

..... ਦਲੀਲ ਦਿਲਚਸਪ ਹੈ ਪਰ ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਸਾਰਥਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਟੇਕ ਚੰਦ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਜੋ ਕੁੱਲ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਜ਼ਮੀਨੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਹ ਧਾਰਾ 31-ਏ ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਜੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸਿਰਫ਼ ਉਹਨਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਤੋਂ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਧਾਰਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਮੈਂ ਇਸ ਗੱਲ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਅਸੰਭਵ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸਮੀਕਰਨ " ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਸੁਝਾਏ ਗਏ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨ

ਦੀ ਧਾਰਾ 31-ਏ ਵਿੱਚ "ਬੁਝਾਉਣ" ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਨੁਛੇਦ 31-ਏ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਇਦਾਦ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਕਿਸੇ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਜਾਂ ਸੋਧ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਸੋਚਣ ਦਾ ਕੋਈ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਕਿ ਜੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰ ਉਸ ਤੋਂ ਖੋਹ ਲਏ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ ਤਾਂ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ, ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਐਕਟ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 31-ਏ ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਪਿੰਡ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕੁਝ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

..... ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ, ਮੈਂ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਇੱਕ ਅਸਟੇਟ ਵਿੱਚ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪਿੰਡ ਸ਼ਮਿਲਤ ਵਿੱਚ ਮਲਕੀਅਤ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ, ਇਸ ਲਈ, ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਐਕਟ ਇਸ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਮਲਕੀਅਤ ਅਧਿਕਾਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਕਿਸੇ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਜਾਂ ਸੋਧ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਟੇਕ ਚੰਦ ਦੀ ਇਹ ਦਲੀਲ ਕਿ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਜਾਇਦਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਪੂਰੇ ਬੈਂਚ ਅੱਗੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਠਾਈ ਗਈ ਜਾਪਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਮੌਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਖੋਸਲਾ, ਜੇ. ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ, ਭਗੀਰਥ ਰਾਮ ਚੰਦ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ [ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1954 ਪੰਜ. 167], ਨੇ ਇਸ ਦਲੀਲ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ-

ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਸਮੁੱਚੇ ਵਿੱਚ ਉਹ ਹਿੱਸਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਐਕਟ ਕਿਸੇ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪੂਰੇ ਬੈਂਚ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹੇ ਹੋਏ ਹਾਂ। "

22. ਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਕਰਨਾਲ ਸਹਿਕਾਰਤਾ ਵਿੱਚ। ਫਾਰਮਰਜ਼ ਸੋਸਾਇਟੀ ਲਿਮਟਿਡ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਐਕਟ ਅਤੇ ਪੈਪਸੂ ਵਿਲੇਜ ਕਾਮਨ ਲੈਂਡਜ਼ (ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ) ਐਕਟ, 1954-28 ਸਬੰਧਤ ਰਾਜਾਂ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਪੈਪਸੂ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਦੋ ਵਿਧਾਨਕ ਉਪਾਅ ਹਨ ਜੋ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸਾਂਝੇ ਲਾਭ ਅਤੇ ਲਾਭ ਲਈ ਸੌਂਪਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀਃ

" 3. ਪੂਰਵ-ਸੁਤੰਤਰ ਪੇਂਡੂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਪਿੰਡ ਸਾਂਝੀਆਂ ਡੀ ਜਾਂ ਫਿਰਕੂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਜੋ ਸਮੁੱਚੇ ਪਿੰਡ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ, ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਿੱਤਾ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸੀ। ਆਪਣੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਨੂੰ ਖਾਦ ਦੇਣ ਲਈ, ਆਪਣੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਨੂੰ ਖਾਦ ਲਿਜਾਣ ਲਈ, ਕਈ ਹੋਰ ਅਨੁਸਾਰੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਆਪਣੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੀ ਵਾਹੀ ਕਰਨ ਲਈ, ਚਰਾਗਾਹਾਂ, ਤਲਾਬਾਂ, ਤਲਾਬਾਂ, ਥ੍ਰੈਸ਼ਿੰਗ-ਫਰਸ਼ਾਂ, ਗੋਬਰ ਦੇ ਟੋਇਆਂ, ਪਰਾਗ ਦੇ ਢੇਰ ਵਾਲੇ ਖੇਤਰਾਂ, ਟਿੱਥਰਿੰਗ ਖੇਤਰਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਖੇਤਰਾਂ ਲਈ ਆਮ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਪੈਪਸੂ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਵੀ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਖ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਕੀਮਤ ਵਿੱਚ ਵਾਧੇ ਦੇ ਨਾਲ, ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਅਤੇ ਲਾਲਚੀ ਵਸਨੀਕ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਆਮ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਹੜੱਪਣ ਵਾਲੇ ਬਣ ਗਏ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੁਆਰਾ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਸਵੈ-ਸ਼ਾਸਨ ਦੀਆਂ ਇਕਾਈਆਂ ਵਜੋਂ ਸੰਗਠਿਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਢੁਕਵੇਂ ਵਿਧਾਨਕ ਉਪਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਅਤੇ ਪਸ਼ੂ ਪਾਲਣ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁੱਝ ਰਾਜਾਂ ਨੇ ਤੁਰੰਤ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ। ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਉੱਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣਾ, ਤਾਂ ਜੋ ਅਜਿਹੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਨੂੰ ਫਿਰਕੂ ਵਰਤੋਂ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਾਰੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਲਾਭ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸਬੰਧਤ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸੌਂਪਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਲੇਜ ਕਾਮਨ ਲੈਂਡਜ਼ (ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ) ਐਕਟ, 1953 ਅਤੇ ਪੈਪਸੂ ਵਿਲੇਜ ਕਾਮਨ ਲੈਂਡਜ਼ (ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ) ਐਕਟ, 1954 ਦੋ ਵਿਧਾਨਕ ਉਪਾਅ ਹਨ ਜੋ ਸਬੰਧਤ ਰਾਜਾਂ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਪੈਪਸੂ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਸਬੰਧਤ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਲਾਭ ਅਤੇ ਲਾਭ ਲਈ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀਆਂ ਜਾ ਸਕਣ। ਜਦੋਂ ਰਾਜ ਪੁਨਰਗਠਨ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ, 1956 ਪੈਪਸੂ ਰਾਜ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਰਲੇਵਾਂ ਹੋ ਗਿਆ, ਇਹ ਪੈਪਸੂ ਐਕਟ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਪੈਪਸੂ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਜਦੋਂ ਨਵੇਂ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਦੋ

ਵਿਧਾਨਕ ਉਪਾਵਾਂ, ਜੋ ਕਿ ਕੁੱਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਆਮ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਅਣਚਾਹੇ ਪਾਇਆ ਗਿਆ, ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਨੇ ਪਿੰਡ ਆਮ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ। ਲੈਂਡਜ਼ (ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ) ਐਕਟ, 1961 ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ 'ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ' ਕਹਿ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ, 'ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਦੇ ਪੂਰੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ 4 ਮਈ, 1961 ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਮੁੱਖ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਦੋ ਐਕਟ ਜੋ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਇਸ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਨੂੰ ਵੀ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੁੱਖ ਐਕਟ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸੋਧ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ| ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਆਮ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਅਤੇ ਬੋਲਚਾਲ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਮੀਲਤ ਦੇਹ ਅਤੇ ਅਬਾਦੀ ਦੇਹ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ 'ਸ਼ਮੀਲਤ ਦੇਹ' ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉੱਥੇ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤਤਾ ਪਾਈ ਗਈ ਸੀ ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਮੁੱਖ ਐਕਟ ਨੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯਤਨ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (ਜੀ) ਵਿੱਚ 'ਸ਼ਮੀਲਤ ਦੇਹ' ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ।

23. ਸ਼ਮੀਲਤ ਦੇਹ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਜਾਂ ਪਿੰਡ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਪਿੰਡ ਜਮਾਲਪੁਰ ਦੀ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਬਨਾਮ ਮਾਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੀ ਵੰਡ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਸ਼ਮੀਲਤ ਦੇਹ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਉਹਨਾਂ ਕੋਲ ਸੀ| ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ, "ਹਸਬ ਰਸਦ ਖੇਵਾਤ", ਭਾਵ, ਉਸੇ ਅਨੁਪਾਤ ਵਿੱਚ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਹੋਰ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ, ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਕੋਲ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਜ਼ਮੀਨ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ਮੀਲਤ ਦੇਹ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਮਲਕੀਅਤ ਅਧਿਕਾਰ ਜਾਂ ਹਿੱਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਪਰ ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼ਮੀਲਤ ਦੇਹ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਦਾ ਹਿੱਤ ਉਹਨਾਂ ਹੋਰ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮਲਕੀਅਤ ਹਿੱਤਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਸ਼ਮੀਲਤ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਸਿਰਫ਼ ਦੂਜੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਰੈਟੀਗਨਜ਼ ਡਾਈਜੈਸਟ ਦੇ ਚੈਪਟਰ 10 (ਵਿਲੇਜ ਕਾਮਨ ਲੈਂਡ) ਨੂੰ ਇੱਕ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹਰੇਕ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਖੇਤਰੀ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਗੈਰ-ਕਾਸ਼ਤ ਬੰਜਰ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦਾ ਕੁਝ ਹਿੱਸਾ 'ਆਮ ਚਰਾਗਾਹ, ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਅਸੈਂਬਲੀਆਂ, ਪਿੰਡ ਦੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੀ ਸਿੰਚਾਈ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਨਿਵਾਸਾਂ ਦੇ ਸੰਭਾਵਤ ਵਿਸਥਾਰ' ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਸਨੀਕਾਂ ਨੇ ਪਿੰਡ

ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ, ਅਤੇ ਕਦੇ-ਕਦਾਈਂ ਵਸਨੀਕਾਂ ਦੀ ਰਹਿੰਦ-ਖੂੰਹਦ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕਾਸ਼ਤ ਅਧੀਨ ਲਿਆਉਣ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਾਖਵੇਂ ਪਲਾਟਾਂ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸੇਦਾਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਅੱਗੇ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ, 'ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਾਸ਼ਤ ਵਾਲੇ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵੱਖਰੀ ਮਲਕੀਅਤ ਨੂੰ ਅਪਣਾਇਆ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਅਜਿਹੇ ਹਨ। ਪਲਾਟਾਂ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਆਮ ਤੌਰ' ਤੇ ਰਾਖਵਾਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਪੱਟੀਦਾਰ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ, ਹਰੇਕ ਪੱਟੀ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਆਮ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਰਾਖਵੇਂ ਰਹਿੰਦ-ਖੂੰਹਦ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਹਿੱਸੇ ਸਾਂਝੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੇਂ ਰੱਖਣਾ ਕੋਈ ਅਸਧਾਰਨ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਹਿਲੇ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲਾਟ-ਪੱਟੀ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲਾਟ ਦੇਹ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, 'ਇੱਕ ਆਮ ਨਿਯਮ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਸਿਰਫ ਪਿੰਡ ਦੇ ਮਾਲਕ (ਮਲਿਕਨ-ਦੇਹ) ਜੋ ਆਪਣੀ ਮਾਲਕੀ (ਮਲਿਕਨ ਮਕਬੂਜ਼ਾ ਖੁਦ) ਦੇ ਮਾਲਕ ਸੀ ਤੋਂ ਵੱਖਰੇ ਹਨ, "ਸ਼ਮੀਲਤ ਦੇਹ" ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਐਕਟ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 31 ਏ ਦੁਆਰਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਉਪਾਅ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈਃ

" 12. ਪੰਜਾਬ ਐਕਟ 1953 ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ 26 ਦਸੰਬਰ, 1953 ਨੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਮਿਲ ਗਈ ਸੀ। ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ, ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸੰਸਦ ਦੇ ਐਕਟ ਉੱਤੇ ਪੰਜਾਬ ਐਕਟ ਲਾਗੂ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਬੰਧਤ ਨਿਯਮਾਂ ਜਾਂ ਉਪ-ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ਾਮਲਾਟ-ਦੇਹ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਨਿਕਾਸੀ ਹਿੱਤ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਕੁਝ ਗੁੰਝਲਤਾ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਐਕਟ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 31 ਅਤੇ 31 ਏ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਤੇ ਸੀਮਤ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ। ਆਰਟੀਕਲ 31, ਜਿਸ ਨੂੰ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਸੰਵਿਧਾਨ (ਚਾਲੀਵੀਂ ਸੋਧ) ਐਕਟ, 1978 ਨੇ ਸੰਪਤੀ ਦੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਅਨੁਛੇਦ ਦੇ ਖੰਡ (3) ਵਿੱਚ ਉਪਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਧਾਨ ਮੰਡਲ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਖੰਡ (2) ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕਾਨੂੰਨ, ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ। ਅਨੁਛੇਦ 31-ਏ ਉਸ ਅਨੁਛੇਦ ਦੇ ਖੰਡਾਂ (ਏ) ਤੋਂ (ਈ) ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ

ਅਜਿਹੇ ਕਾਨੂੰਨ, ਜੇ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹੋਣ। ਅਨੁਛੇਦ 31 ਦੀ ਧਾਰਾ (ਏ)-ਏ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸੁਧਾਰ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੋਂ 1953 ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਐਕਟ ਨੇ ਸ਼ਾਮਲਾਟ-ਦੇਹ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਨਿੱਜੀ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਹ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਅਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸੁਧਾਰ ਦਾ ਇੱਕ ਮਾਪ ਸੀ, ਇਹ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

24. 1961 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ਮੀਲਤ ਜ਼ਮੀਨ ਪਿੰਡ ਦੀ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਕੋਲ ਹੈ। ਇੱਕ ਪਿੰਡ ਦੀ ਪੰਚਾਇਤ ਨੂੰ ਸ਼ਮੀਲਤ ਜ਼ਮੀਨ ਸੌਂਪਣ ਨਾਲ 'ਸ਼ਮੀਲਤ ਦੇਹ' ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਤਬਦੀਲੀ ਆਈ ਹੈ। ਸ਼ਮੀਲਤ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਪਿੰਡ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਮਲਕੀਅਤ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਦੁਆਰਾ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸ਼ਮੀਲਤ ਦੇਹ ਵਿੱਚ ਮਾਲਕਾਂ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਮਾਲਕਾਂ ਦੇ ਮਲਕੀਅਤ ਅਤੇ ਮਾਲਕੀ ਅਧਿਕਾਰ ਹੁਣ ਤੋਂ ਇੱਕ ਗ੍ਰਾਮ ਵਿੱਚ ਨਿਹਿਤ ਹੋਏ ਸਨ। ਪੰਚਾਇਤ ਅਤੇ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਹੇਠ ਸਮੁੱਚੇ ਪਿੰਡ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਮੀਲਤ ਦੇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਤਰਦੀ ਹੈ 1961 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (ਜੀ) ਤਹਿਤ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਸੀ ਹੁਣ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਮਾਲਕੀ ਅਤੇ ਸਿਰਲੇਖ ਨਾਲ, ਸਬੰਧਤ ਪਿੰਡ ਦੀ ਪੰਚਾਇਤ ਵਿੱਚ ਨਿਹਿਤ ਹੈ। ਸ਼ਮੀਲਤ ਦੇਹ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਜਾਂ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਪੰਚਾਇਤ ਨੂੰ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸੁਧਾਰਾਂ ਲਈ ਸੌਂਪੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 31 ਏ ਦੁਆਰਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੈ।

25. ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਆਮ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਦੂਜਾ ਰੂਪ ਜ਼ਮੀਨ ਹੈ। ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮਲਕੀਅਤ ਸੰਸਥਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਹੱਕ ਧਾਰਕਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਮਾਲਕੀ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ 'ਜੁਮਲਾ ਮਸਤਾਰਕਾ ਮਲਕਾਨ ਵਾ ਦਿਗਰ ਹੱਕਦਾਰਨ ਅਰਜ਼ੀ ਹਸਬ ਰਸਦ ਰੱਕਾ' ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ 1948 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਹੋਏ ਸਨ, ਜੋ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਏਕੀਕਰਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਐਕਟ ਸੀ। ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੇ ਵੰਡ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਅਤੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਸੌਂਪਣਾ ਜਾਂ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਕਰਨਾ।

26. 'ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼' ਨੂੰ 1948 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (ਬੀਬੀ), ਧਾਰਾ 18 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 23 ਏ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈਃ

" (ਬੀਬੀ) "ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼" ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਉਦੇਸ਼ ਪਿੰਡ ਦੀ ਆਮ ਜ਼ਰੂਰਤ, ਸਹੂਲਤ ਜਾਂ ਲਾਭ; ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਉਦੇਸ਼ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨਃ -

(1) ਪਿੰਡ ਅਬਾਦੀ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ; [-]।

(2) ਸਬੰਧਤ ਪਿੰਡ ਦੀ ਪੰਚਾਇਤ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਆਮਦਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ।

(3) ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਸੜਕਾਂ ਅਤੇ ਰਸਤੇ; ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਨਾਲੀਆਂ, ਪਿੰਡ ਦੇ ਖੂਹ; ਤਲਾਬ ਜਾਂ ਟੈਂਕੀਆਂ; ਪਿੰਡ ਦੇ ਜਲ ਸਰੋਤ ਜਾਂ ਪਾਣੀ ਦੇ ਚੈਨਲ; ਪਿੰਡ ਬੱਸ ਅੱਡੇ ਅਤੇ ਉਡੀਕ ਸਥਾਨ; ਖਾਦ ਦੇ ਟੋਏ; ਹੱਡਾ ਰੋਰੀ; ਜਨਤਕ ਪਖਾਨੇ; ਅੰਤਿਮ ਸੰਸਕਾਰ ਅਤੇ ਦਫ਼ਨਾਉਣ ਦੇ ਸਥਾਨ, ਪੰਚਾਇਤ ਘਰ; ਜੰਜ ਘਰ; ਚਰਾਉਣ ਦੇ ਮੈਦਾਨ; ਕੱਟਣ ਦੇ ਸਥਾਨ; ਮੇਲਾ ਮੈਦਾਨ; ਧਾਰਮਿਕ ਜਾਂ ਦਾਨੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਜਨਤਕ ਸਥਾਨ; ਅਤੇ

(4) ਸਕੂਲ ਅਤੇ ਖੇਡ ਦੇ ਮੈਦਾਨ, ਡਿਸਪੈਂਸਰੀਆਂ, ਹਸਪਤਾਲ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤ ਵਰਗੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਵਾਟਰ ਵਰਕਸ ਜਾਂ ਟਿਊਬਵੈੱਲ ਅਜਿਹੇ ਸਕੂਲ, ਖੇਡ ਦੇ ਮੈਦਾਨ, ਡਿਸਪੈਂਸਰੀਆਂ, ਹਸਪਤਾਲ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਵਾਟਰ ਵਰਕਸ ਜਾਂ ਟਿਊਬਵੈੱਲਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

18. ਆਮ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਜ਼ਮੀਨ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਲਾਗੂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਇਹ ਸੀ ਏਕੀਕਰਨ ਅਧਿਕਾਰੀ ਲਈ ਇਹ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੋਵੇਗਾ-

(ਏ) ਕਿ ਕਿਸੇ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕੋਈ ਵੀ ਜ਼ਮੀਨ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਥਾਂ' ਤੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਜ਼ਮੀਨ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ;

(ਅ) ਕਿ [ਰਾਜ] ਦੇ ਅੰਦਰ ਸ਼ਿਵਾਲਿਕ ਪਰਬਤ ਲੜੀ ਵਿੱਚੋਂ ਜਾਂ ਉਸ ਵਿੱਚੋਂ ਵਹਿਣ ਵਾਲੀ ਧਾਰਾ ਜਾਂ ਧਾਰ ਦੇ ਤਲ ਹੇਠ ਕੋਈ ਵੀ ਜ਼ਮੀਨ ਕਿਸੇ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸੌਂਪੀ ਜਾਵੇਗੀ;

(ਸੀ) ਜੇਕਰ ਏਕੀਕਰਨ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਜ਼ਮੀਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੇ ਵਿਸਤਾਰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਅਬਾਦੀ, ਜਾਂ ਜੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਾਖਵੀਂ ਜ਼ਮੀਨ ਨਾਕਾਫ਼ੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਹੋਰ ਜ਼ਮੀਨ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰੋ।

[23 ਏ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਜਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ-

ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਕੋਈ ਯੋਜਨਾ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਧਾਰਾ 18 ਤਹਿਤ ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਸੌਂਪੀਆਂ ਜਾਂ ਰਾਖਵੀਂਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ -

(ਏ) ਸੈਕਸ਼ਨ 2 ਦੇ ਖੰਡ (ਬੀਬੀ) ਦੇ ਉਪ-ਖੰਡ (4) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਜਿਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਨਿਹਿਤ ਹੋਵੇਗਾ; ਅਤੇ

(ਅ) ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਉਸ ਪਿੰਡ ਦੀ ਜੀ ਪੰਚਾਇਤ ਵਿੱਚ ਨਿਹਿਤ ਹੋਵੇਗਾ;

ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਪੰਚਾਇਤ, ਜੋ ਵੀ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਇਸ ਤੋਂ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਆਮਦਨ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਦੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਅਤੇ 1963 ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਐਕਟ 39 ਦੁਆਰਾ ਬਦਲ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਲੈਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰਃ

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਪਿੰਡ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਮਾਲਕਾਂ ਲਈ ਪਿੰਡ ਅਬਾਦੀ ਜਾਂ ਖਾਦ ਦੇ ਟੋਇਆਂ ਦੇ ਵਿਸਤਾਰ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਜਾਂ ਰਾਖਵੀਂ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਜਿਹੀ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਮਾਲਕਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਹਿਤ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

" 27. ਏਕੀਕਰਨ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਇਸ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ 1949 ਦੇ ਨਿਯਮ। ਨਿਯਮ 4 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਏਕੀਕਰਣ ਯੋਜਨਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਖੇਤਰ ਨਿਯਮ 16 (ii) ਦੇ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। 1949 ਦੇ ਨਿਯਮ, ਜੋ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ: -

" ਨਿਯਮ 16 (i) XX XX XX

16(ii) ਕਿਸੇ ਜਾਇਦਾਦ ਜਾਂ ਅਸਟੇਟ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਏਕੀਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਕੋਈ ਸ਼ਾਮਲਾਟ ਦੇਹ ਜ਼ਮੀਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਾਂ ਅਜਿਹੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨਾਕਾਫ਼ੀ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 18 (ਸੀ) ਤਹਿਤ "ਜ਼ਮੀਨ ਪਿੰਡ ਪੰਚਾਇਤ ਲਈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਰੱਖੀ ਜਾਵੇਗੀ"। [ਇਹਨਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਤਹਿ ਕਰੋ] ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਾਖਵੀਂ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮਲਕੀਅਤ ਅਧਿਕਾਰ (ਮਾਲਕਾਂ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਅਬਾਦੀ ਦੇ ਵਿਸਤਾਰ ਲਈ ਰਾਖਵੇਂ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ) ਸਬੰਧਤ ਜਾਇਦਾਦ ਜਾਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਨਿਹਿਤ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਦੇ ਕਾਲਮ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ (ਜੁਮਲਾ ਮਲਕਾਨ ਵਾ ਦਿਗਰ ਹੱਕਦਾਰਾਨਾ ਅਰਾਜ਼ੀ ਹਸਬ ਰਸਦ ਰੱਕਾਬਾ)। ਅਜਿਹੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਪਿੰਡ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਸੰਸਥਾ ਵੱਲੋਂ ਸਬੰਧਤ ਜਾਇਦਾਦ ਜਾਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦੀ ਪੰਚਾਇਤ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਾਖਵੀਂ ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਆਮਦਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਆਮ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ।

28. ਦੋ ਕਾਨੂੰਨ-ਪੰਜਾਬ ਐਕਟ ਅਤੇ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਪੈਪਸੂ ਐਕਟ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਏਕੀਕਰਨ ਕਾਰਜਾਂ ਦੌਰਾਨ ਤੁਰੰਤ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿਉਂਕਿ ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਜੀ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਮਾਲਕਾਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਜੋੜ੍ਹੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸ਼ਮੀਲਤ ਦੇਹ ਨੂੰ ਸਮਾਵੇਸ਼ੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ 1961 ਦਾ ਐਕਟ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਐਕਟ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈਃ

" 2. ਇਸ ਐਕਟ ਵਿੱਚ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ -

XXX XXX XXX

(ਜੀ) 'ਸ਼ਮੀਲਤ ਦੇਹ' ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ-

(1) ਮਾਲ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਅਬਾਦੀ ਦੇਹ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਸ਼ਮੀਲਤ ਦੇਹ ਵਜੋਂ ਵਰਣਨ ਕੀਤੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ;

(2) ਸ਼ਮੀਲਤ ਟਿੱਕਾ;

(3) ਮਾਲ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਮੀਲਤ, ਤਰਫ, ਪੱਟੀਆਂ, ਪੰਨਾ ਅਤੇ ਥੋਲਾ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਪਿੰਡ ਦੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਇੱਕ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਜਾਂ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਮਾਲ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ;

(4) ਪਿੰਡ ਦੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਵਰਤੀ ਜਾਂ ਰਾਖਵੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਆਬਾਦੀ, ਦੇਹ ਜਾਂ ਗੋਰਾ ਦੇਹ ਦੇ ਅੰਦਰ ਗਲੀਆਂ, ਗਲੀਆਂ, ਖੇਡ ਦੇ ਮੈਦਾਨ, ਸਕੂਲ, ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਖੂਹ ਜਾਂ ਛੱਪੜ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ; ਅਤੇ

(5) ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਨੂੰ ਬੰਜਰ ਕਾਦੀਮ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਮਾਲ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ;

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਪਿੰਡ ਦੇ ਕੁੱਲ ਖੇਤਰਫਲ ਦੇ 25 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੱਕ ਸ਼ਮੀਲਤ ਦੇਹ ਮੌਜੂਦ ਨਾ ਹੋਵੇ।

ਪਰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਜ਼ਮੀਨ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ-

(i) XXX XXX XXX

3. (1) ਇਹ ਐਕਟ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਸ਼ਮੀਲਤ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਉਹਨਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜੋ ਧਾਰਾ 2 ਦੇ ਖੰਡ (ਜੀ) ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਹਨ।

(2) ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਜਾਂ ਸੈਕਸ਼ਨ 4 ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ , ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਜ਼ਮੀਨ ਸ਼ਮੀਲਤ ਕਾਨੂੰਨ ਤਹਿਤ ਕਿਸੇ ਪੰਚਾਇਤ ਵਿੱਚ ਨਿਹਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਪਰ ਅਜਿਹੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 2 ਦੇ ਖੰਡ (ਜੀ) ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਸ਼ਮੀਲਤ ਦੇਹ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਜਿਹੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਸਾਰੇ ਅਧਿਕਾਰ, ਹੱਕ ਅਤੇ ਹਿੱਤ, ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਹੀ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰ, ਹੱਕ ਅਤੇ ਵਿਆਜ ਨੂੰ ਜੀ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼ਮੀਲਤ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਪਹਿਲਾਂ ਸੌਂਪਿਆ ਸੀ, ਅਜਿਹੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦੇਵੇਗਾ:

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹੋਵੇ ਅਜਿਹੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਇਸ ਦੇ ਵੇਚੇ ਜਾਣ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਦੇਸ਼, ਅਧਿਕਾਰਾਂ, ਸਿਰਲੇਖ ਅਤੇ ਹਿੱਤਾਂ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਜਿਹੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਪੰਚਾਇਤ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਪਰ ਪੰਚਾਇਤ, ਧਾਰਾ 10 ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਅਜਿਹੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਅਜਿਹੇ ਜ਼ਮੀਨ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰੇਗੀ।

4. (1) ਇਸ ਵੇਲੇ ਲਾਗੂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਸਮਝੌਤੇ, ਲਿਖਤ, ਰਿਵਾਜ ਜਾਂ ਵਰਤੋਂ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਹੋਰ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਜੋ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਸਾਰੇ ਅਧਿਕਾਰ, ਸਿਰਲੇਖ ਅਤੇ ਹਿੱਤ। -

(ਏ) ਜੋ ਕਿਸੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸ਼ਮੀਲਤ ਦੇਹ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੇ ਸ਼ਮੀਲਤ ਕਾਨੂੰਨ ਤਹਿਤ ਕਿਸੇ ਪੰਚਾਇਤ ਵਿੱਚ ਨਿਹਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ 'ਤੇ, ਅਜਿਹੇ ਪਿੰਡ ਲਈ ਗਠਿਤ ਪੰਚਾਇਤ ਵਿੱਚ ਨਿਹਿਤ ਹੋਵੇਗਾ, ਅਤੇ ਜਿੱਥੇ ਅਜਿਹੇ ਪਿੰਡ ਲਈ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਪੰਚਾਇਤ ਗਠਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਪੰਚਾਇਤ ਦਾ ਗਠਨ ਉਸ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਸ ਪਿੰਡ ਉੱਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਾਲੀ ਪੰਚਾਇਤ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(ਅ) ਜੋ ਕਿਸੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਅਬਾਦੀ ਦੇਹ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾਂ ਬਾਹਰ ਸਥਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਕਿਸੇ ਗੈਰ-ਮਾਲਕ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਵਾਲੇ ਘਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ, ਸ਼ਮੀਲਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ 'ਤੇ, ਅਜਿਹੇ ਗੈਰ-ਮਾਲਕ ਵਿੱਚ ਨਿਹਿਤ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

(2) ਕੋਈ ਵੀ ਜ਼ਮੀਨ ਜੋ ਸ਼ਮੀਲਤ ਕਾਨੂੰਨ ਤਹਿਤ ਪੰਚਾਇਤ ਵਿੱਚ ਨਿਹਿਤ ਹੈ, ਇਸ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਪੰਚਾਇਤ ਵਿੱਚ ਨਿਹਿਤ ਮੰਨੀ ਜਾਵੇਗੀ।

(3) ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਖੰਡ (ਏ) ਅਤੇ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੋਈ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ ਜਾਂ ਸਮਝੀ ਜਾਵੇਗੀ ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ-

(1) ਉਹਨਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਅਧਿਕਾਰ, ਸਿਰਲੇਖ ਜਾਂ ਹਿੱਤ ਜੋ ਮਾਲੀਆ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਕਬਜ਼ਾ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਵਜੋਂ ਦਾਖਲ ਨਹੀਂ ਹੋਏ ਹਨ ਰਿਵਾਜ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ

ਨਾਲ ਇੱਕੋ ਜਿਹਾ ਦਰਜਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਢੋਲੀਦਾਰ, ਭੇਂਡੇਦਾਰ, ਬੁਟੀਮਾਰ, ਬਸਿਖੁਓਪਾਹੁਸ, ਸੌਂਜਿਦਾਰ, ਮੁਕਾਰੀਦਾਰ;

(2) ਕਿਰਾਏ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜਾਂ ਭੂਮੀ ਮਾਲੀਏ ਅਤੇ ਉਸ ਉੱਤੇ ਭੁਗਤਾਨਯੋਗ ਸੈੱਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੇ ਖਰਚਿਆਂ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਦੁਆਰਾ ਬਾਰਾਂ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਲਈ ਸ਼ਮੀਲਤ ਦੇਹ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਕਰਨ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ;

(3) ਇੱਕ ਗਿਰਵੀਦਾਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਜ਼ਮੀਨ 26 ਜਨਵਰੀ, 1950 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਨਾਲ ਗਿਰਵੀ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ।

5. (1) ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਪੰਚਾਇਤ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀਆਂ ਗਈਆਂ ਜਾਂ ਸਮਝੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਪੰਚਾਇਤ ਦੁਆਰਾ ਸਬੰਧਤ ਪਿੰਡ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜਾਂ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ;

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਦੋ ਜਾਂ ਦੋ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਮੀਲਾਤ ਦੇਹ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਾਂਝੀ ਪੰਚਾਇਤ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਹਰੇਕ ਪਿੰਡ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਉਸ ਪਿੰਡ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਪੰਚਾਇਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ:

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਦੋ ਜਾਂ ਦੋ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸ਼ਮੀਲਤ ਟਿੱਕੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਪੰਚਾਇਤ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਟਿੱਕੇ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਸ਼ਮੀਲਤ ਟਿੱਕੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਅਤੇ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ:

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸ਼ਮੀਲਤ ਦੇਹ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਖੇਤਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਸੇ ਪੰਚਾਇਤ ਵਿੱਚ ਨਿਹਿਤ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਪੰਚਾਇਤ ਵਿੱਚ ਨਿਹਿਤ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਉਸ ਪਿੰਡ (ਅਬਾਦੀ ਦੇਹ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ) ਦੇ ਕੁੱਲ ਖੇਤਰ ਦਾ ਪੱਚੀ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਕੁੱਲ ਖੇਤਰ ਦਾ ਪੱਚੀ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਪੰਚਾਇਤ ਲਈ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚੋਂ ਅਜਿਹੇ ਕੁੱਲ ਰਕਬੇ ਦੇ 25 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੱਕ ਦੇ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬੇਜ਼ਮੀਨੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਜਾਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਰਹਿੰਦੇ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਉਸ ਪਿੰਡ ਦੇ ਛੋਟੇ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਵੰਡਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਸਕਿਓਰਿਟੀ ਆਫ਼ ਲੈਂਡ ਟੈਨਰਜ਼ ਐਕਟ, 1953

ਅਤੇ ਪੈਪਸੂ ਟੈਨੈਂਸੀ ਐਂਡ ਐਗਰੀਕਲਚਰਲ ਲੈਂਡਜ਼ ਐਕਟ, 1955, ਜੋ ਵੀ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਦੇ ਮਨਜ਼ੂਰਸ਼ੁਦਾ ਖੇਤਰ ਅਤੇ ਮਨਜ਼ੂਰਸ਼ੁਦਾ ਸੀਮਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਵੇਗੀ।

XXX XXX XXX

11. ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰੀ-ਐਮਪਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1913 ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਪੰਚਾਇਤ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸ਼ਮੀਲਤ ਦੇਹ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਕਰੀ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਖਾਲੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਜਿਹੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਕਰੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਪੂਰਵ-ਐਮਪਸ਼ਨ ਦਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

29. 1961 ਦੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਦੋਵਾਂ ਰਾਜਾਂ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ, 1961 ਐਕਟ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਪੁਨਰਗਠਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਡਬਲਯੂ. ਈ. ਐੱਫ. 1.11.1966 ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਹੈ। 1961 ਦੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸੋਧਾਂ 1971 ਦੇ ਹਰਿਆਣਾ ਐਕਟ ਨੰਬਰ 18 ਅਤੇ 1981 ਦੇ ਹਰਿਆਣਾ ਐਕਟ ਨੰਬਰ 2 ਦੁਆਰਾ ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਧਾਰਾ 13ਸੀ ਅਤੇ 13ਡੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਸੋਧ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈਃ

" 5 XXX XXX

[(5) ਇਸ ਸੈਕਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਜੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਸਬੰਧਤ ਪਿੰਡ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਬਿਹਤਰ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਸਹੀ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ਮੀਲਤ ਦੇਹ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਮਿਲਤ ਦੇਹ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਵੀਹ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਲੈ ਸਕਦੀ ਹੈ।]

[13ਸੀ. ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਅੰਤਮਤਾ। - ਇਸ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ, ਪਹਿਲੇ ਦਰਜੇ ਦੇ ਸਹਾਇਕ ਕੁਲੈਕਟਰ, ਕੁਲੈਕਟਰ ਜਾਂ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹਰ ਆਦੇਸ਼ ਅੰਤਮ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ।

13ਡੀ. ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਓਵਰ ਰਾਈਡਿੰਗ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। - ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਹੋਰ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ, ਸਮਝੌਤੇ, ਲਿਖਤ, ਰਿਵਾਜ, ਵਰਤੋਂ, ਫ਼ਰਮਾਨ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਹੋਣਗੇ।]

30. ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਕੁਝ ਹੋਰ ਸੋਧਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ| ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੀ ਲੰਬਿਤਤਾ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੋਧਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ ਉੱਤੇ ਵੀ ਕੁੱਝ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸੋਧਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਨਃ

[5ਏ (1) (1) ਇੱਕ ਪੰਚਾਇਤ, ਤੋਹਫ਼ੇ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਵੇਚ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਬਦਲ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਲੀਜ਼ 'ਤੇ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਸਮੇਤ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਤਹਿਤ ਸ਼ਮਿਲਤ ਦੇਹ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ 'ਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਹੈ, ਜੋ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

5ਬੀ (1) ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਤੋਹਫ਼ੇ ਵਜੋਂ ਵੇਚੀ ਗਈ, ਬਦਲੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਂ ਲੀਜ਼ ਉੱਤੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕੋਈ ਤਬਾਦਲਾ, ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤੋਹਫ਼ੇ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ, ਵੇਚੀ ਗਈ, ਬਦਲੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਂ ਲੀਜ਼ 'ਤੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜ਼ਮੀਨ ਪੰਚਾਇਤ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਬੋਝ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਕੇ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

(2) ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕੋਈ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਜਾਂ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਪੰਚਾਇਤ ਜਾਂ ਪਿੰਡ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਜਾਂ ਬਲਾਕ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ, ਰਿਕਾਰਡ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਕਰੀ, ਲੀਜ਼, ਤੋਹਫ਼ੇ, ਐਕਸਚੇਂਜ, ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਜਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਜਾਂ ਮਰਿਆਦਾ ਬਾਰੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰ ਸਕੇ। ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਜੇਕਰ ਅਜਿਹੀ ਵਿਕਰੀ, ਲੀਜ਼, ਤੋਹਫ਼ਾ, ਐਕਸਚੇਂਜ, ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਜਾਂ ਸਮਝੌਤਾ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਲਈ ਨੁਕਸਾਨਦੇਹ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਅਜਿਹੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਕਰੀ, ਲੀਜ਼, ਤੋਹਫ਼ੇ ਜਾਂ ਐਕਸਚੇਂਜ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਤਹਿਤ ਕੋਈ ਵੱਖਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਪੰਚਾਇਤ

ਅਜਿਹੀ ਇਮਾਰਤ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਲੈਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਉੱਤੇ ਨਿਰਮਾਣ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹੋਵੇ, ਜਿਸ ਲਈ ਕੋਈ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।] "

31. ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੀਆਂ ਸਬੰਧਤ ਦਲੀਲਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਜੈ ਸਿੰਘ ਦੂਜੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪੂਰੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆਃ

"22. ਪਟੀਸ਼ਨਰ, ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਹੁਣ ਲਏ ਗਏ ਰੁਖ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਸਿਰਫ ਅਣਵਰਤੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮੁੱਦਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਹ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵੀ 1961 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (ਜੀ) (1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਸ਼ਮਲਾਤ ਦੇਹ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਈ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਜਿਸ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਗ੍ਰਾਮ ਵਿੱਚ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। 1948 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 18,23-ਏ ਅਤੇ ਨਿਯਮ 16 (2) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਤਹਿਤ ਪੰਚਾਇਤ। ਉਹ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਅਪੀਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਜੋ ਐਕਟ 1948 ਦੀ ਧਾਰਾ 18,23-ਏ ਅਤੇ ਨਿਯਮ 16 (2) ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 2 (ਬੀ. ਬੀ.) ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਾਖਵੀਂਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਵਿਚਕਾਰ ਸੀਮਤ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹੁਣ ਮੌਜੂਦ ਹੈ, 1961 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (ਜੀ) ਦੀ ਧਾਰਾ (6) ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕਤਾ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਜੀ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 31-ਏ ਜਾਂ ਅਨੁਛੇਦ 300-ਏ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਉੱਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਸੀਂ ਜ਼ਮੀਨ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਧਿਰਾਂ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਦੱਸ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਵਿਧਾਨਕ ਉਪਾਅ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ-ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਸੀਮਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾਂ ਹੋਰ ਹੈ।

XXX XXX XXX

46. ਧਾਰਾ 18 (ਸੀ) ਤਹਿਤ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਜ਼ਮੀਨ, ਜੋ ਆਮ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੇਂ ਖੇਤਰਾਂ ਲਈ ਧਾਰਾ 14 ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਣਾਈ ਗਈ ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਕੋਲ ਨਿਹਿਤ ਹੈ, ਅਤੇ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਮ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਅਜਿਹੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਜਾਂ ਹਿੱਤ ਨਹੀਂ ਬਚਿਆ ਹੈ। ਕੁੱਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਾਨੂੰਨ ਜਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਜਾਂ ਸਕੀਮ, ਜੋ ਕਿ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੀ, ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਾਲਕ ਸਿਰਫ ਉਸ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰ

ਗੁਆ ਦੇਣਗੇ ਜੋ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ ਨਾ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਆਮ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਿੱਸੇ "ਵਿੱਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਜਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਵੀ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੀ ਹੀ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਸਾਰੇ ਸਬੰਧਤ ਭਾਗਾਂ ਅਤੇ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ, ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਸ਼ਬਦ ਰਾਖਵੇਂ ਜਾਂ 'ਨਿਰਧਾਰਤ' ਹਨ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 18 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਅਤੇ ਧਾਰਾ 23-ਏ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਵਧਣਗੇ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰੋ ਕਿ ਰਾਖਵੀਂ ਜਾਂ ਆਮ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜ਼ਮੀਨ, ਭਾਵੇਂ ਵਰਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਾ।

XXX XXX XXX

49. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਹ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਜੋ ਮਾਲਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਨੁਪਾਤ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਇੱਕ ਯੋਜਨਾ ਵਿੱਚ ਆਮ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂਆਂ ਜਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਬਚਤ ਜ਼ਮੀਨ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਬਰਾਬਰ ਸੱਚ ਹੈ, ਰਾਜ ਜਾਂ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਜਾਰੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਨੇ ਉਸੇ ਅਨੁਪਾਤ ਵਿੱਚ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਲਕੀਅਤ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਬੱਚਤ ਜ਼ਮੀਨ, ਜਿਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ 1948 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 22 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ, ਨੂੰ ਜੁਮਲਾ ਮੁਸਤਰਕਾ ਮਲਕਾਨ ਵਾ ਦਿਗਰ ਹੱਕਦਾਰਨ ਹਸਬ ਰਸਦ ਵਜੋਂ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਰਾਜ਼ੀ ਖੇਵਟ ਪਰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਅੰਤਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮਾਲਕੀ ਦੇ ਕਾਲਮ ਵਿੱਚ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਉਲਟ ਕਬਜ਼ਾ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਕੋਲ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਸਕੀਮ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਆਮ ਪਿਊਪੋਜ਼ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

XXX XXX XXX

62. ਉੱਪਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਚਰਚਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਅਸੀਂ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿਃ -

(1) ਪੰਜਾਬ ਵਿਲੇਜ ਕਾਮਨਲੈਂਡਜ਼ (ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ) ਐਕਟ, 1961 ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (ਜੀ) ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (6) ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਵਿਆਖਿਆ, ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ ਹੋਲਡਿੰਗਜ਼ (ਏਕੀਕਰਨ ਅਤੇ ਵੰਡ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ) ਐਕਟ, 1948 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਉਪਰੋਕਤ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਮੌਜੂਦਾ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਹੈ|

(2) 1961 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਗ਼ੈਰ-ਸੋਧੇ ਹੋਏ ਉਪਬੰਧ ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ ਉੱਤੇ, 1948 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 18 ਅਤੇ 23-ਏ ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 2 (ਜੀ) (1) ਅਤੇ 1949 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 16 (2) ਵਿੱਚ ਉਹ ਸਾਰੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਜੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਨਿਯਮ 5 ਅਤੇ 7 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 14 ਦੇ ਤਹਿਤ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇਕਸੁਰਤਾ ਯੋਜਨਾ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 20 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਧਾਰਾ ਸੀ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।
ਧਾਰਾ 24 ਅਤੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਜ਼ਮੀਨ ਨਹੀਂ;

(3) ਉਹ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਜੋ ਮਾਲਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਏਕੀਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਲਗਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਉੱਤੇ ਅਨੁਪਾਤ ਵਿੱਚ ਕਟੌਤੀ ਦੇ ਅਧਾਰ ਉੱਤੇ ਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਜੋ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਏਕੀਕਰਨ ਯੋਜਨਾ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ, ਜਿਵੇਂ ਵੀ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਧਾਰਾ 2 (ਜੀ) ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (6) ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਜਾਂ 1961 ਦੇ ਐਕਟ ਜਾਂ 1948 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ 'ਤੇ;

(4) ਉਹ ਸਾਰੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ, ਜੋ ਏਕੀਕਰਨ ਯੋਜਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂਆਂ ਰੱਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਭਾਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਕੋਲ ਨਿਹਿਤ ਹੋਣਗੀਆਂ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਮਲਕੀਅਤ ਦੇ ਕਾਲਮ ਵਿੱਚ - ਐਂਟਰੀਆਂ ਜੁਮਲਾ ਮਸਤਕਾ ਮਲਕਾਨ ਦੀ ਦਿਗਰ ਹੱਕਦਾਰਨ ਹਸਬ ਰਸਦ ਅਰਾਜ਼ੀ ਖੇਵਾਤ ਆਦਿ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

32. ਸੂਰਜ ਭਾਨ ਦੇ ਪੰਜ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਜੈ ਸਿੰਘ ਦੂਜੇ ਅਤੇ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਵਿੱਚ ਜੁਮਲਾ ਮੁਸਤਰਕਾ ਮਲਕਾਨ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ, ਮਾਲਕੀ ਅਤੇ ਮਾਲਕੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਗਲਤ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੋਵੇ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆਃ

218. ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਜੋ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਥਿਤੀ ਉੱਭਰਦੀ ਹੈ ਉਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈਃ -

XXX XXX

(ਕੇ) ਜੈ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮਾਮਲੇ (ਉੱਪਰ) ਅਤੇ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਨਿਰੀਖਣ ਕੇਸ (ਉੱਪਰ) ਜਿਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਇਸ ਨੂੰ 'ਜੁਮਲਾ ਮੁਸਤਰਕਾ ਮਲਕਾਨ' ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰ, ਸਿਰਲੇਖ ਅਤੇ ਮਲਕੀਅਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਜੋਂ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕੰਸੋਲੀਡੇਸ਼ਨ ਐਕਟ 1948 ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (ਬੀ. ਬੀ.) ਅਤੇ ਧਾਰਾ 23 ਏ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਵੀ. ਸੀ. ਐੱਲ. ਐਕਟ 1961 ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਅਣਉਚਿਤ ਅਤੇ ਅਯੋਗ ਹੋਵੇਗੀ। ਏਕੀਕਰਨ ਨਿਯਮ 1949 ਅਤੇ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮਾਨਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਪੰਜ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਦਾ ਫੈਸਲਾ।

33. ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੇ ਨਤੀਜੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹਨ ਰਾਜ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਮਾਲਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵੀ। ਰਾਜ ਨੰਬਰ ਲੱਭਣ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੈ। (3) ਜੈ ਸਿੰਘ ਦੂਜੇ ਦਾ ਅਤੇ ਸੂਰਜ ਭਾਨ ਦੇ ਪੈਰਾ 218 (ਕੇ) ਵਿੱਚ ਸਿੱਟਾ,ਜਦੋਂ ਕਿ ਮਾਲਕ ਨੰਬਰ ਲੱਭਣ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦੁਖੀ ਹਨ। (1) ਅਤੇ (2) ਜੈ ਸਿੰਘ ।। ਦਾ।

34. ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਦੀਪ ਕਾਂਤ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ 1949 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਧਾਰਾ 23-ਏ ਦੇ ਨਿਯਮ 16 (2) ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 18 (ਸੀ) ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਯੋਜਨਾ ਵਿੱਚ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਜ਼ਮੀਨ ਮੌਜੂਦਾ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਲਈ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਟੁਕੜੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਯੋਜਨਾ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਲਪਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ, ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਇਹ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ ਕੋਲ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਈ ਜਾਵੇਗੀ। ਕੋਈ ਸਮਾਂ ਸੀਮਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਮ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਆਮ ਈ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਪੰਚਾਇਤ ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਆਮ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਵਰਤ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਆਮ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਪੰਚਾਇਤ ਅਜਿਹੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਲੀਜ਼ 'ਤੇ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਅਜਿਹੀ ਲੀਜ਼' ਤੇ ਦੇਣਾ ਪੰਚਾਇਤ ਦੀ ਆਮਦਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਬਲਕਿ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਸਰਵੋਤਮ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ

ਜੇ ਜ਼ਮੀਨ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪਿੰਡ ਦੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮਾਲਕ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਮਾਲਕ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

35. ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿ 1961 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (ਜੀ) (6) ਕੋਈ ਨਵੀਂ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਬਲਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਤੇ ਘੋਸ਼ਣਾ ਸੰਬੰਧੀ ਸੋਧ ਹੈ। ਸ਼ਮੀਲਤ ਦੇਹ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਏਕੀਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 1961 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (ਜੀ) (1) ਤਹਿਤ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇੱਕ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਸੁਖਦੇਵ ਵਜੋਂ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ. ਗ੍ਰਾਮ ਸਭਾ ਬਾਰੀ ਖੱਡ36 ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਮਾਲੀਆ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਸਾਲ 1914-15 ਵਿੱਚ ਸ਼ਮੀਲਤ ਦੇਹ ਵਜੋਂ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜ਼ਮੀਨ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਤੋਂ ਵੱਖ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਏਕੀਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਸ਼ਮੀਲਤ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਖੇਵਟ ਵਿੱਚ ਸਬੰਧਤ ਸ਼ੇਅਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮਾਲਕ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆਃ

“ 2 ..... ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, 1914-15 ਦੀ 'ਜਮਾਬੰਦੀ' ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਐਂਟਰੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਕਾਫ਼ੀ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਇਸ ਕਾਰਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਉਦੋਂ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ 'ਜਮਬੰਧੀ' ਵਿੱਚ 'ਬੀ' ਨੂੰ 'ਸ਼ਮਲਾਤ ਦੇਹ' ਵਜੋਂ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਚਰਿੱਤਰ ਨੂੰ 1914-15 ਵਿੱਚ ਵੀ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਉਸ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਤੋਂ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਵੱਖ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ 'ਜਮਬੰਦੀ' ਵਿੱਚ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ 'ਖੇਵਟ' ਵਿੱਚ ਸਬੰਧਤ ਹਿੱਸਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ 'ਮਾਲਕਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਸੀ।"

36. ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਜੁਮਲਾ ਮਸਤਰਕਾ ਮਲਕਾਨ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਹੈ ਏਕੀਕਰਨ ਦੌਰਾਨ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਏਕੀਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਏਕੀਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੌਜੂਦ ਸ਼ਮਿਲਤ ਦੇਹ ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਦੋਵੇਂ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੇਂ ਹਨ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਨਾਮਕਰਨ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਤਰ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼ਮੀਲਤ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਸ਼ਮੀਲਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਜਦੋਂ ਕਿ ਜੁਮਲਾ-ਮਸਤਰਕਾ ਮਲਕਾਨ

ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਸ਼ਮੀਲਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ, ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ 1961 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (ਜੀ) (6) ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਸ਼ਮਿਲਤ ਦੇਹ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਜੋ ਨਿਹਿਤ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਸੋਧ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿ ਧਾਰਾ 2 (ਜੀ) (6) ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਵਿੱਚ 1949 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 16 (2) ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸਮੀਕਰਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਸੋਧ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਪਿੰਡ ਦੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਏਕੀਕਰਨ ਦੌਰਾਨ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਸੌਂਪਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਸੋਧ ਹੈ।

37. ਵਿਕਲਪਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸੀ, ਇਹ ਬਿਨਾਂ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਬਲਕਿ "ਨੀਲ" ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਜੀ ਹੋਲਡਿੰਗ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਅਨੁਪਾਤ ਅਨੁਸਾਰ ਕਟੌਤੀ ਕਰਕੇ ਕੱਟੇ ਗਏ ਛੋਟੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਬਦਲੇ ਆਮ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਵੱਡੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੰਚਾਇਤ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਅੰਤਮ ਵਰਤੋਂ ਮਾਲਕ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਮਾਲਕ ਸਮੇਤ ਸਮੁੱਚੇ ਪਿੰਡ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਲਾਭ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਸੈਕਸ਼ਨ 2 (ਜੀ) (6) ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਨਕਦ ਵਿੱਚ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ ਲਾਭ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਕਸੁਰਤਾ ਯੋਜਨਾ ਵਿੱਚ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਸੀ।

38. ਸ੍ਰੀ ਮਨੋਜ ਸਵਰੂਪ, ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਮਾਲਕਾਂ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਸੋਧ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਪੰਚਾਇਤ ਕੋਲ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਪੰਚਾਇਤ ਉੱਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਵੇਚਣ ਜਾਂ ਵੱਖ ਕਰਨ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਪਾਬੰਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ 1961 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 11 ਤੋਂ ਸਮਰਥਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਪੰਚਾਇਤ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪੂਰਵ-ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਘਟਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਪੰਚਾਇਤ ਕੋਲ ਜ਼ਮੀਨ ਹੋਣ ਨਾਲ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਹਿੱਤ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਪੰਚਾਇਤ ਉਸ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਵੇਚਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੈ ਜੋ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਨਹੀਂ ਹੈ।

39. ਮਾਲਕਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅਨੁਭਾ ਅਗਰਵਾਲ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ 1961 ਦੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸੋਧਾਂ ਜਦੋਂ ਧਾਰਾ 13ਸੀ ਅਤੇ 13ਡੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਨਾ ਸਿਰਫ ਐਕਟ

ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅੰਤਮਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਬਲਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ, ਸਮਝੌਤੇ, ਸਾਧਨ, ਰਿਵਾਜ, ਵਰਤੋਂ, ਫ਼ਰਮਾਨ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਹੋਰ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਜ਼ਮੀਨ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇੱਕ ਸਮੇਂ ਆਮ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ 1948 ਦੇ ਐਕਟ ਸਮੇਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਉੱਤੇ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਸਾਲ 2007 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਗਏ 1961 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5ਏ ਅਤੇ 5ਬੀ ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਵਿਵਸਥਾ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਚਾਇਤ 1948 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਚਾਇਤ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਤੇ ਅਧਿਕਾਰ, ਹੱਕ ਅਤੇ ਹਿੱਤ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪੰਚਾਇਤ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਸੌਂਪਣ (ਈ. ਆਈ.) ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਅਜਿਹੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਦੰਦਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ।

40. ਮਾਲਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ 1948 ਐਕਟ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਲਕੀਅਤ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੰਡਣ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਪਰ 1961 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੇ ਗਏ ਸੋਧ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਐੱਫ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਵੰਡ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 300 ਏ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਐਕੁਆਇਰ ਕੀਤੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਬਦਲੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਵਜੋਂ।

41. ਕੁੱਝ ਮਾਲਕਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅੱਗੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਜ਼ਮੀਨ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕਦੇ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਨਹੀਂ ਵਰਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਪਿੰਡ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਮਾਲਕ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਰਾਹੀਂ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ, ਕਬਜ਼ਾ ਜਾਂ ਮਾਲਕੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

42. ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਏਕੀਕਰਨ ਦੌਰਾਨ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਜ਼ਮੀਨ ਜੋ ਕਿ ਏਕੀਕਰਨ ਯੋਜਨਾ ਵਿੱਚ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੀ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਾਧੂ ਜ਼ਮੀਨ ਜਾਂ ਇੱਕ ਬੱਚਤ ਜ਼ਮੀਨ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ

ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਅਣਵਰਤੀ ਜ਼ਮੀਨ ਭਾਵ 'ਬਚਤ' ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਮਾਲਕਾਂ ਨਾਲ ਪੁਨਰਗਠਨ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹੀ ਜ਼ਮੀਨ ਸ਼ਮੀਲਤ ਦੇਹ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆ ਸਕਦਾ ਹੈ। 1948 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 18,23ਏ ਅਤੇ ਨਿਯਮ 16 (2) ਦੇ ਉਪਬੰਧ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ 1948 ਦੇ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਇਕਸੁਰਤਾ ਯੋਜਨਾ ਵਿੱਚ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਅਜਿਹੀ ਜ਼ਮੀਨ ਜਿਸ ਦੀ ਨਾ ਤਾਂ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਰੱਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਮਾਲਕ ਕੋਲ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਈ ਜਾਵੇਗੀ।

43. ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਫੈਸਲਿਆਂ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਡੀ ਸਮੇਤ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸ਼ਮੀਲਤ ਦੇਹ (ਸਾਂਝੀ ਜ਼ਮੀਨ) ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ 1961 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (ਜੀ) (1) ਅਤੇ (6) ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਾਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਸਾਂਝੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਸੋਧ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਵਿਆਪਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਿੰਨ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈਃ

(1) ਏਕੀਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਸ਼ਮੀਲੇਟ ਦੇਹ ਜੋ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਹਿਤ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਪੀ. ਈ. ਪੀ. ਐੱਸ. ਯੂ. ਐਕਟ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਨਾਲ।

(2) ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਹੱਦਬੰਦੀ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਤਹਿਤ ਮਨਜ਼ੂਰਸ਼ੁਦਾ ਸੀਮਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਾ ਆ ਕੇ, ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਤੋਂ ਅਨੁਪਾਤ ਵਿੱਚ ਕਟੌਤੀ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਕੇ ਏਕੀਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੌਰਾਨ ਆਮ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਜ਼ਮੀਨ।

(3) ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਛੱਤ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮਨਜ਼ੂਰਸ਼ੁਦਾ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੱਟ ਕੇ ਅਨੁਪਾਤ ਦੁਆਰਾ ਰਾਖਵੀਂ ਆਮ ਉਦੇਸ਼ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ, ਜਿਸ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਪੰਚਾਇਤ ਕੋਲ ਹੈ।

44. ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਹੁਕਮ ਸਿੰਘ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਮਾਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੋਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ।

45. 1948 ਐਕਟ ਇੱਕ ਪੂਰਵ-ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਗਵਰਨਰ ਜਨਰਲ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਮਿਲੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਗਜ਼ਟ (ਅਸਾਧਾਰਣ) ਮਿਤੀ 14.12.1948 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਐਚ 942 ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਐਕਟ ਨੰਬਰ 27 ਦੁਆਰਾ 1948 ਦੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਦੋ ਸੋਧਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਇੱਕ 1960 ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਐਕਟ ਨੰਬਰ 39 1963 ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਾਗੂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ 1960 ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਐਕਟ ਨੰਬਰ 27 ਅਤੇ 1963 ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਐਕਟ ਨੰਬਰ 39 ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਪੰਜਾਬ ਐਕਟ ਨੰਬਰ 27 ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਜਗਤ ਸਿੰਘ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦੋਵੇਂ ਸੋਧਾਂ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਸੀ।

46. ਦੂਜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਜਗਤ ਸਿੰਘ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਪੂਰੇ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 31 ਏ ਦੁਆਰਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਗਤ ਸਿੰਘ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਦੀ ਆਮਦਨ ਲਈ 20 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ 1948 ਦੇ ਐਕਟ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਦੀ ਆਮਦਨ ਲਈ ਬਣਾਈ ਗਈ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ। ਇਸ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਪਾਇਆ ਗਿਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਬੈਂਚ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ, ਪਰ ਸਿੱਟਾ ਇਹ ਨਿਕਲਿਆ ਕਿ 1948 ਦਾ ਐਕਟ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਐਕਟ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 31ਏ (1) ਦੁਆਰਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਡੀ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿਰੁੱਧ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ 1963 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 743 ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਅਪੀਲਾਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ 27 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1964 ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਪਰ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨ (ਸਤਾਰ੍ਹਵੀਂ ਸੋਧ) ਐਕਟ, 1964 ਨੂੰ 20 ਜੂਨ, 1964 ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਮਿਲ ਗਈ। ਉਸ ਸੋਧ ਨੇ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ 26 ਜਨਵਰੀ, 1950 ਤੋਂ ਪਿਛੋਕੜ ਨਾਲ ਧਾਰਾ 31ਏ ਦੀ ਧਾਰਾ (2) ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਉਪ-ਧਾਰਾ (ਏ) ਨੂੰ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਧਾਰਾ (1) ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਜੋੜਿਆ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਈ ਨੇ ਧਾਰਾ 31 ਏ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਠਾਏ ਗਏ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਉਦੋਂ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਤਾਰ੍ਹਵੀਂ ਸੋਧ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤੇ

ਬਿਨਾਂ ਜਿਸ ਸੰਖੇਪ ਨੁਕਤੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਉਹ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਵਾਲੀ ਸ਼ਮੀਲਤ ਦੇਹ ਨੂੰ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਪਿੰਡ ਪੰਚਾਇਤ ਨੂੰ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਅਬਾਦੀ ਦੇਹ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਗੈਰ-ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਮਲਕੀਅਤ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਐੱਫ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਕਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਅਨੁਛੇਦ 31 ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਕੋਈ ਮੁਆਵਜਾ ਦੇਣ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਾਂ ਕੀ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਅਨੁਛੇਦ 31 ਏ ਦੁਆਰਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੈ? ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਟਿੱਪਣੀ ਨਾਲ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਿਸ ਸਵਾਲ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਉਹ ਅਪੀਲ ਅਧੀਨ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਸੀ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਗਤ ਸਿੰਘ ਵਿੱਚ ਫੁੱਲ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, ਸਤਾਰ੍ਹਵੀਂ ਸੋਧ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਰਾਏ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ।

47. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਵੇਖੇ ਗਏ ਤੱਥਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪਿੰਡ ਵਿਰਕ ਕਲਾਂ ਵਿੱਚ 270 ਕਨਾਲ, 13 ਮਰਲੇ ਜ਼ਮੀਨ ਪਿੰਡ ਦੀ ਪੰਚਾਇਤ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਕੁਝ ਰਾਖਵੀਂ ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਆਮਦਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਅਬਾਦੀ, ਖਾਦ ਦੇ ਟੋਇਆਂ ਲਈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਮਲਕੀਅਤ ਮਾਲੀਆ ਏ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਮਾਲਕਾਂ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਸ਼ਮੀਲੇਟ ਦੇਹ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਪਿੰਡ ਸੇਵਾਣਾ ਵਿੱਚ, ਆਬਾਦੀ ਦੇ ਵਿਸਤਾਰ ਅਤੇ ਗ਼ੈਰ-ਮਾਲਕਾਂ ਦੇ ਹਰੇਕ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ 8 ਮਰਲੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇਣ ਲਈ ਪਿੰਡ ਪੰਚਾਇਤ ਲਈ 400 ਕਨਾਲ ਅਤੇ 4 ਮਰਲੇ ਵੱਖਰੇ ਰੱਖੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲ ਲਈ 6 ਕਨਾਲ ਅਤੇ ਇੱਕ ਫਿਰਨੀ (ਪਿੰਡ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਮਾਰਗ) ਲਈ ਕੁਝ ਹੋਰ ਜ਼ਮੀਨ ਰਾਖਵੀਂ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ। ਪਿੰਡ ਮਹਿੰਦ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਇੱਕ ਸਕੂਲ, ਟੈਨਿੰਗ ਗਰਾਊਂਡ, ਹਸਪਤਾਲ, ਸਸਕਾਰ ਮੈਦਾਨ ਅਤੇ ਗ਼ੈਰ-ਮਾਲਕਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ। ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਹੁਕਮ ਸਿੰਘ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਐਕਟ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਸੀ ਪਰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 31 (2) ਨੇ ਇਸ ਐਕਟ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੁੰਦਾ ਪਰ ਧਾਰਾ 31 ਏ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਸੀ ਸਕਿਓਰਿਟੀ ਆਫ਼ ਲੈਂਡ ਟੈਨਿਓਰਜ਼ ਐਕਟ, 1953 ਦਾ ਵੀ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਵੈ-ਖੇਤੀ ਲਈ ਖੇਤਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਕਾਸ਼ਤ ਅਧੀਨ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਚੁਣੌਤੀ ਜਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ 1960 ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਐਕਟ ਨੰਬਰ 27 ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਵੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 19 (1)

(ਐੱਫ) ਅਤੇ ਧਾਰਾ 31 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕੇ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ 17ਵੀਂ ਸੋਧ ਲਾਗੂ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਧਾਰਾ 31ਏ (1) ਵਿੱਚ ਦੂਜਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਪਿੰਡ ਪੰਚਾਇਤ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਭਾਗ 3 ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਅਨੁਛੇਦ 31 ਏ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ਇਸ ਚਰਿੱਤਰ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਭਾਵੇਂ ਈ ਦਾ ਸ਼ਮਿਲਤ ਦੇਹ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣਾ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਨਾਲ ਪਤਾ ਲੱਗੇਗਾ ਕਿ ਪਿੰਡ ਵਿਰਕ ਕਲਾਂ ਵਿੱਚ ਪੰਚਾਇਤ ਦੀ ਆਮਦਨ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਜ਼ਮੀਨ ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਨਹੀਂ ਪਾਈ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਸ਼ਮਿਲਤ ਦੇਹ ਦੀ ਨੱਕਾਸ਼ੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਨੂੰ ਦੇਣਾ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸੁਧਾਰ ਦਾ ਕੰਮ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 31 ਏ ਦੁਆਰਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆਃ

" 12. ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਤੋਂ ਇਹ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਜਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ 'ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਵਿਚਾਰ' 'ਨੂੰ ਇੱਕ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ' ਜਾਇਦਾਦ 'ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ' ਅਤੇ ਅਨੁਛੇਦ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ 'ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸੋਧ' ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਅਤੇ ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਅਰਥ ਦੇਣ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਸੀ। 31 - ਏ. ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕੋਚੁਨੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ, ਕਾਰਜਕਾਲ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਅਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸੁਧਾਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਢੰਗ ਦੇ ਬਿਨਾਂ, ਸਤਾਨੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਤਰਵਾੜ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਨੁਛੇਦ 31-ਏ ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਰ ਇਹ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਾਮਲਾ ਸੀ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਜਿੱਥੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਆਮ ਯੋਜਨਾ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸੁਧਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਤਹਿਤ ਪੇਂਡੂ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇਣ ਲਈ ਕੁਝ ਸਹਾਇਕ ਕੰਮ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕੋਚੁਨੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਖ਼ਤ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਇੱਥੇ ਤੱਥਾਂ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਨਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਸੀ।

13. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਇਹ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਸਹੀ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ਮਲਾਤ ਦੇਹ ਅਤੇ ਅਬਾਦੀ ਦੇਹ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਨੂੰ ਪੇਂਡੂ ਖੇਤਰਾਂ ਦੀ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਅਤੇ ਖਾਲੀ ਅਤੇ ਬੇਕਾਰ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੀ ਉਤਪਾਦਕ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਆਮ ਯੋਜਨਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪੇਂਡੂ ਯੋਜਨਾ ਅੱਜ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਨਾ ਸਿਰਫ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਬਰਾਬਰ ਵੰਡ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਣਉਚਿਤ ਅਸੰਤੁਲਨ ਨਾ ਰਹੇ ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਬੇਜ਼ਮੀਨੇ ਵਰਗ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਕੁੱਝ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਇਕਾਗਰਤਾ ਹੋਵੇ, ਬਲਕਿ ਆਰਥਿਕ ਮਿਆਰ ਨੂੰ ਉੱਚਾ ਚੁੱਕਣ ਅਤੇ ਪੇਂਡੂ ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸਥਿਤੀਆਂ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਵੀ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।ਪਿੰਡ ਪੰਚਾਇਤ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਸੌਂਪਣ ਲਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਆਮ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ, ਜਾਂ ਪੇਂਡੂ ਆਬਾਦੀ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਹਸਪਤਾਲਾਂ, ਸਕੂਲਾਂ, ਖਾਦ ਦੇ ਟੋਇਆਂ, ਕੱਟਣ ਦੇ ਮੈਦਾਨਾਂ ਆਦਿ ਲਈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਅਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੀ ਮੁੜ ਵੰਡ ਦਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਿੱਸਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸੁਧਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਫ਼ਲ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਬੇਜ਼ਮੀਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਵੰਡਣਾ ਹੀ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪੇਂਡੂ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਅਤੇ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦੀ ਸਹੀ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਪੰਚਾਇਤ ਵਰਗੀ ਸੰਸਥਾ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਛੋਟੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਵਿੱਚ ਪੇਂਡੂ ਭਲਾਈ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਢੰਗ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਪਿੰਡ ਦੀ ਪੰਚਾਇਤ ਭਾਗ III ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਅਥਾਰਟੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਚਰਿੱਤਰ ਦੇ ਕਾਰਨ ਧਾਰਾ 31-ਏ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਸ਼ਮਲਾਤ ਦੇਹ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣਾ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸਨੇ ਕੇਸ ਦੇ ਇਸ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਸੀ।

14. ਅਬਾਦੀ ਦੇਹ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਹੀ ਤਰਕ ਲਾਗੂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਕਾਰੀਗਰਾਂ (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਿੰਡ ਦਾ ਤਰਖਾਣ, ਪਿੰਡ ਦਾ ਲੋਹਾਰ, ਪਿੰਡ ਦਾ ਚਮੜਾ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ, ਫੈਰੀਅਰ, ਵ੍ਹੀਲ ਰਾਈਟ, ਨਾਈ, ਵਾੱਸ਼ਰਮੈਨ ਆਦਿ) ਪੇਂਡੂ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਅਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੀ ਇੱਕ ਯੋਜਨਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਇਹ ਇੱਕ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਕਹਾਵਤ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਆਤਮਨਿਰਭਰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨਾ, ਛੱਤ ਲਗਾਉਣਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਜ਼ਮੀਨਾਂ, ਵਾਧੂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ

ਦੀ ਵੰਡ ਅਤੇ ਖਾਲੀ ਅਤੇ ਰਹਿੰਦ-ਖੂੰਹਦ ਵਾਲੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ। ਚਾਰ ਐਕਟ, ਅਰਥਾਤ ਕੰਸੋਲੀਡੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਐਕਟ, ਕਾਮਨ ਲੈਂਡਜ਼ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਅਤੇ ਸਕਿਓਰਿਟੀ ਆਫ਼ ਟੈਨਿਓਰ ਐਕਟ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਆਮ ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹਨ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੋਧ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਰਤਮਾਨ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 31-ਏ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਕੇਸ ਦੇ ਇਸ ਹਿੱਸੇ 'ਬੀ' ਵਿੱਚ ਵੀ ਆਪਣਾ ਸਿੱਟਾ ਸਹੀ ਸੀ।

48. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਅਨੁਛੇਦ 31 ਏ ਦੇ ਤਹਿਤ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸੁਧਾਰ ਦੇ ਇੱਕ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅਨੁਛੇਦ 31 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਮਾਲਕਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਉੱਤੇ ਅਨੁਪਾਤ ਵਿੱਚ ਕਟੌਤੀ ਲਾਗੂ ਕਰਕੇ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਹੈ ਕਿ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਿੱਚ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਦੇ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਤਹਿਤ ਜ਼ਮੀਨ ਪੰਚਾਇਤ ਕੋਲ ਸੀ। ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਗੱਲ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਪੰਚਾਇਤ ਦੀ ਆਮਦਨ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਦੂਜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਭਾਵ ਆਮ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਜ਼ਮੀਨ, ਜੋ ਮਾਲਕ ਦੀ ਸੀਮਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ, ਪੰਚਾਇਤ ਕੋਲ ਹੋਵੇਗੀ। ਸੋਧ ਕਾਨੂੰਨ ਜ਼ਮੀਨ ਐਕੁਆਇਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਜਾਂ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹੀ ਮਲਕੀਅਤ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਏਕੀਕਰਨ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਸਾਂਝੀਆਂ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਰਾਖਵੀਂ ਰੱਖਣ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਵੰਡੀ ਗਈ ਸੀ। ਸੋਧ ਕਾਨੂੰਨ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਜਾਂ ਈ ਘੋਸ਼ਣਾ ਸੋਧ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬਲ 'ਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਪੰਚਾਇਤ ਵਿੱਚ ਨਿਹਿਤ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, 1961 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 2 (ਜੀ) (6) ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਕੇ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਦੀ ਪੰਚਾਇਤ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੋ-ਰਾਟਾ ਕੱਟਿਆ ਗਿਆ।

49. ਸੋਧ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਾਗੂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸੁਧਾਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਸਾਲ 1992 ਵਿੱਚ, ਜਦੋਂ ਸੋਧ ਐਕਟ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਧਾਰਾ 31 ਨੂੰ 44ਵੀਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੋਧ ਐਕਟ, 1978 ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ 30.04.1979 ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਜਿਸ ਦਿਨ ਸੋਧ ਕਾਨੂੰਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ

ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਦਿਨ ਧਾਰਾ 31 (2) ਤਹਿਤ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਆਰਟੀਕਲ 300ਏ ਨੂੰ ਇਸੇ ਸੋਧ ਭਾਵ 44ਵੀਂ ਸੋਧ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਜਿਹੀ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਸ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਕੋਲ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਸਾਲ 1992 ਵਿੱਚ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਦਾ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ।

50. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜ਼ਮੀਨ ਐਕੁਆਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਕੋਲ ਸੀ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਚਾਰ ਕਾਨੂੰਨਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ 1948 ਐਕਟ, ਪੰਜਾਬ ਐਕਟ ਅਤੇ ਪੈਪਸੂ ਐਕਟ, 1961 ਐਕਟ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਕਿਓਰਿਟੀ ਆਫ ਲੈਂਡ ਟੈਨਿਓਰਜ਼ ਐਕਟ, 1953 ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕੋਈ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹੇ ਕਾਨੂੰਨ ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹਨ। ਸੁਧਾਰਾਂ ਦੀ ਆਮ ਯੋਜਨਾ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਸੋਧ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਵੇਲੇ ਧਾਰਾ 31ਏ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਅਜਿਹੀ ਜ਼ਮੀਨ ਪੰਚਾਇਤ ਕੋਲ ਹੋਵੇਗੀ।

51. ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਪੂਰੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਇੱਕ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਬਨਾਮ ਸੰਯੁਕਤ ਵਿਕਾਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹੋਰ ਨੇ ਪਾਇਆ ਹੈ ਕਿ "ਜੁਮਲਾ ਮੁਸਤਰਕਾ" ਸੀ. ਮਲਕਾਨ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸ਼ਮੀਲਤ ਦੇਹ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ 1961 ਦਾ ਐਕਟ ਕੁਲੈਕਟਰ ਨੂੰ ਮਾਲਕੀ ਹੱਕ ਸਬੰਧੀ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗਾ। ਪੂਰੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ "ਜੁਮਲਾ ਮੁਸਤਰਕਾ ਮਲਕਾਨ" ਵਿੱਚ ਮਾਲਕੀ ਹੱਕ ਸਬੰਧੀ ਵਿਵਾਦ ਉਠਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਮੰਚ ਉਪਲਬਧ ਹੈ ਜੋ ਸਿਵਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਅਦਾਲਤ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆਃ

" 61. ਹੁਣ ਸਵਾਲ ਇਹ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਫੋਰਮ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਲਈ, ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ "ਜੁਮਲਾ ਮੁਸਤਰਕਾ ਮਲਕਾਨ" ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਾਂ ਇਹ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰੋ-ਰਾਟਾ ਕੱਟ ਲਾਗੂ ਕਰਕੇ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਏਕੀਕਰਨ ਦੌਰਾਨ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਨੂੰ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇਗੀ। ਭੁਗਤਾਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੂਰੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਸਾਨੂੰ 1961 ਦੇ ਐਕਟ, 1976 ਦੇ ਐਕਟ ਜਾਂ ਕੰਸੋਲੀਡੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਜੋ ਅਜਿਹੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਉਠਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮੰਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਅਜਿਹੇ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਮੰਚ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ

ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨੀ ਪੈ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਕੰਸੋਲੀਡੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 44 ਇੱਕ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ| ਧਾਰਾ 44 ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਜਾਂ ਨਿਪਟਾਉਣ ਲਈ ਏਕੀਕਰਨ ਐਕਟ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ "ਜੁਮਲਾ ਮੁਸਤਰਕਾ ਮਲਕਾਨ" ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਧਾਰਾ 44 ਦੁਆਰਾ ਵਰਜਿਤ ਮਾਮਲੇ ਰਾਜ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਕੰਸੋਲੀਡੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਲਈ। ਕੰਸੋਲੀਡੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਇਸ ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਸਿਵਲ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਇਸ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ "ਜੁਮਲਾ ਮੁਸਤਰਕਾ ਮਲਕਾਨ" ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਵਾਦ ਉੱਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਉੱਤੇ ਕੰਸੋਲੀਡੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 44 ਦੁਆਰਾ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਮੰਚ ਉਪਲਬਧ ਹੈ, ਜੋ "ਜੁਮਲਾ ਮੁਸਤਰਕਾ ਮਲਕਾਨ" ਵਿੱਚ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਿਵਾਦ ਉਠਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਾਲੀ ਸਿਵਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਅਦਾਲਤ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 9, ਭਾਵ ਇੱਕ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ|

52. ਸੂਰਜ ਭਾਨ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਪੂਰੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸਿਰਫ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਹੀ ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਤੇ ਪ੍ਰੋ ਰੇਟਾ ਕੱਟ ਲਗਾ ਕੇ ਅਤੇ ਮਾਲੀਆ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ 'ਜੁਮਲਾ ਮਲਕਾਨ ਵਾ ਦਿਗਰ ਹੱਕਦਾਰਨ ਅਰਾਜ਼ੀ ਹਸਬ' ਵਜੋਂ ਦਰਜ ਕਰਕੇ ਏਕੀਕਰਨ ਕਾਰਜਾਂ ਦੌਰਾਨ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਿਰਲੇਖ ਅਤੇ ਮਲਕੀਅਤ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਹੈ| 'ਰਸਦ ਰੱਕਾਬਾ', 'ਜੁਮਲਾਨ ਮਲਕਾਨ' ਜਾਂ 'ਮੁਸਤਰਕਾ ਮਲਕਾਨ' ਆਦਿ ਪੰਚਾਇਤ ਵਿੱਚ ਨਿਹਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀਃ

" 146. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸ਼ੰਕਿਆਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੈ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮਾਮਲੇ (ਸੁਪ੍ਰਾ), ਅਤੇ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮਾਮਲੇ (ਸੁਪ੍ਰਾ) (ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਜੈ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮਾਮਲੇ (ਸੁਪ੍ਰਾ) ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇ ਕੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ) ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਟਿੱਪਣੀ, ਜੇ ਇਹ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ ਕਿ ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਤੇ ਪ੍ਰੋ ਰੇਟਾ ਕੱਟ ਲਗਾ ਕੇ ਪਿੰਡ ਦੇ 'ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ' ਲਈ ਰੱਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮਲਕੀਅਤ ਜਾਂ ਹੱਕਦਾਰੀ

ਅਤੇ ਮਾਲੀਆ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ 'ਜੁਮਲਾ ਮਲਕਾਨ ਵਾ ਦਿਗਰ ਹੱਕਦਰਨ ਅਰਾਜ਼ੀ ਹਸਬ ਰਸਦ ਰੱਕਾਬਾ', 'ਜੁਮਲਾਨ ਮਲਕਾਨ' ਜਾਂ 'ਮੁਸਤਰਕਾ' ਆਦਿ, ਜੋ ਵੀ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ ਵਜੋਂ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਰਾਜ ਜਾਂ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਕੋਲ ਹੈ, ਵੀ. ਸੀ. ਐਲ. ਐਕਟ 1961 ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਹੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਥਿਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਸਿਰਫ ਅਜਿਹੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਰਾਜ ਜਾਂ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਸਿਰਫ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਨੂੰ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਤੇ ਪ੍ਰੋ ਰੇਟਾ ਕੱਟ ਲਗਾ ਕੇ ਅਤੇ ਮਾਲੀਆ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ 'ਜੁਮਲਾ ਮਲਕਾਨ ਵਾ ਦਿਗਰ ਹੱਕਦਾਰਨ ਅਰਾਜ਼ੀ ਹਸਬ ਰਸਦ ਰੱਕਬਾ', 'ਜੁਮਲਾਨ ਮਲਕਾਨ' ਜਾਂ 'ਮੁਸਤਰਕਾ ਮਲਕਾਨ' ਆਦਿ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕਰਕੇ ਏਕੀਕਰਨ ਕਾਰਜਾਂ ਦੌਰਾਨ ਉੱਕਰੀਆਂ ਗਈਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਿਰਲੇਖ ਅਤੇ ਮਲਕੀਅਤ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇੱਕ ਏਕੀਕਰਨ ਯੋਜਨਾ ਵਿੱਚ 'ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ' ਲਈ ਰੱਖੀ ਗਈ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦੀ ਵੰਡ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮਾਮਲੇ (ਉੱਪਰ) ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਪੰਜ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਅਯੋਗ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

53. ਅਸੀਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਜਾਂ ਸੂਰਜ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਦੇ ਹਾਂ ਕਿ 'ਜੁਮਲਾਨ ਮਲਕਾਨ' ਜਾਂ 'ਮੁਸਤਰਕਾ ਮਲਕਾਨ' ਭੂਮੀ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਮਾਲੀਆ ਰਿਕਾਰਡ ਪੰਚਾਇਤ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਇਹ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਮਾਲੀਆ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਵਰਣਨ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ, ਅਜਿਹੀ ਜ਼ਮੀਨ ਪੰਚਾਇਤ ਜਾਂ ਰਾਜ ਕੋਲ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਕੋ ਇਕ ਸ਼ਰਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰਸ਼ੁਦਾ ਸੀਮਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ।

54. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਮੰਚ, ਜੋ "ਜੁਮਲਾ ਮੁਸਤਰਕਾ ਮਲਕਾਨ" ਵਿੱਚ ਸਿਰਲੇਖ ਬਾਰੇ ਵਿਵਾਦ ਉਠਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਾਲੀ ਸਿਵਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਅਦਾਲਤ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੋਡ ਆਫ਼ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਦੀ ਧਾਰਾ 9, ਭਾਵ ਇੱਕ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਦੇ 'ਸੀ' ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਨਤੀਜਾ ਇਸ ਕਾਰਨ ਟਿਕਾਊ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ 'ਜੁਮਲਾ ਮੁਸਤਰਕਾ ਮਲਕਾਨ' ਇਕਸੁਰਤਾ ਦੌਰਾਨ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਜ਼ਮੀਨ ਹੈ।

ਹਾਲਾਂਕਿ 1949 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 16 (2) ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਾਲੀਆ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੋ-ਰੇਟਾ ਕੱਟ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਪਰ "ਜੁਮਲਾ ਮੁਸਤਰਕਾ ਮਲਕਾਨ" ਜਾਂ "ਮੁਸਤਰਕਾ ਮਲਕਾਨ" ਸਮੀਕਰਨ ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਹੈ। ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਪਿੰਡ ਦੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ। ਇਸ ਲਈ, ਜੇ ਮਾਲੀਆ ਮਲਕੀਅਤ ਕਾਲਮ ਵਿੱਚ "ਜੁਮਲਾ ਮੁਸਤਰਕਾ ਮਲਕਾਨ" ਜਾਂ "ਮੁਸਤਰਕਾ ਮਲਕਾਨ" ਵਜੋਂ ਦਰਜ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ 1961 ਦੇ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੇਗੀ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

55. ਸਾਨੂੰ ਮਾਲਕਾਂ ਲਈ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ ਕਿ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਉਹਨਾਂ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਵਧਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਯੋਜਨਾ 1948 ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਜ਼ਮੀਨ ਰਾਖਵੀਂ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ| 1949 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 16 (2) ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਰਿਕਾਰਡ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਦੇ ਕਾਲਮ ਵਿੱਚ ਐਂਟਰੀ ਜੁਮਲਾ ਮਲਕਾਨ ਵਾ ਦਿਗਰ ਹੱਕਦਾਰਨ ਅਰਾਜ਼ੀ ਹਸਬ ਰਸਦ ਹੋਵੇਗੀ। ਵਿਆਖਿਆ ਵਿੱਚ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਦੂਜਾ ਸਮੀਕਰਨ ਜੁਮਲਾ ਮਸਤਾਰਕਾ ਮਲਕਾਨ ਜਾਂ ਮਸਤਾਰਕਾ ਮਲਕਾਨ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਸਾਰੇ ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ। ਉਹ ਆਮ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਮਾਲੀਆ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉਹ ਮਾਲੀਆ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਐਂਟਰੀ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਨਹੀਂ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜੁਮਲਾ ਮਲਕਾਨ ਵਾ ਦਿਗਰ ਜੀ ਹੱਕਦਾਰਨ ਅਰਾਜ਼ੀ ਹਸਬ ਰਸਦ। ਇਸ ਲਈ, ਨਾ ਤਾਂ ਉਪ-ਧਾਰਾ 6 ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਵਿਆਖਿਆ ਧਾਰਾ 300-ਏ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਐਕੁਆਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਅਨੁਪਾਤ ਵਿੱਚ ਕਟੌਤੀ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

56. ਸਾਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਰਾਹੀਂ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਦੇ ਅਧਾਰ ਉੱਤੇ ਧਾਰਾ 13ਸੀ ਅਤੇ 13ਡੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਾਰ ਉੱਤੇ ਉਠਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਸਾਲ 1981 ਅਤੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 5 ਏ ਅਤੇ 5 ਬੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਸਾਲ 2007 ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸੋਧਾਂ ਜਾਂ 1961 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 11 ਦੇ ਅਧਾਰ ਉੱਤੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਸੋਧ ਐਕਟ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਅਤੇ ਵੈਧਤਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪੰਚਾਇਤ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਤੇ ਮਲਕੀਅਤ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਉਦੋਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ 1948 ਦੇ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਸਾਂਝੇ

ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਰਾਖਵੀਂ ਰੱਖਣ ਲਈ ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਤੇ ਅਨੁਪਾਤ ਕੱਟ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਪੰਚਾਇਤ ਅਜਿਹੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਪੂਰਨ ਮਾਲਕ ਹੈ ਜੋ ਸ਼ਮੀਲਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਨਾਲ ਪੰਚਾਇਤ ਵਿੱਚ ਨਿਹਿਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਉੱਪਰ ਦੱਸੀ ਗਈ ਦੂਜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਪੂਰਾ ਅਧਿਕਾਰ, ਹੱਕ ਜਾਂ ਹਿੱਤ ਪੰਚਾਇਤ ਕੋਲ ਹੈ।

57. ਮਹੰਤ ਸੰਕਰਸ਼ਨ ਰਾਮਾਨੁਜ ਦਾਸ ਗੋਸਵਾਮੀ ਆਦਿ ਬਨਾਮ ਉੜੀਸਾ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਜੋਂ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇੱਕ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 31-ਏ ਦਾ ਲਾਭ ਸੋਧ ਕਾਨੂੰਨ ਲਈ ਵੀ ਉਪਲਬਧ ਹੈ ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਸੋਧ ਕਾਨੂੰਨ ਲਈ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀਃ

" 12. ਪਹਿਲੀ ਦਲੀਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਸਵੀਕਾਰਨਯੋਗ ਹੈ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਨੁਛੇਦ 31-ਏ ਦਾ ਲਾਭ ਸਿਰਫ ਉਹਨਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਲਈ ਨਹੀਂ, ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ। ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਮੂਲ ਅਤੇ ਸੋਧ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਮੁੱਚੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਤਾਜ਼ਾ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਭਿਆਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਹਿਮਤੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਐਕਟ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਉਦੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਦੋਂ ਸੋਧ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਪੁਰਾਣੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਤੱਕ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਜਿਹੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਲਿਆਂਦੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਵੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਸੋਧ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਧਾਰਾ 31-ਏ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ। ਸੋਧ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਪੁਰਾਣੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਸ ਨੇ

ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਸਤਾਰ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਜਾਂ, ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਲਈ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਜਾਇਦਾਦ।

58. ਇਸ ਲਈ, ਸੋਧ ਕਾਨੂੰਨ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 31 ਏ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੈ।

59. ਤੀਜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਛੱਤ ਦੀ ਸੀਮਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਮਾਲਕ (ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕ) ਪੰਜਾਬ ਸਕਿਓਰਿਟੀ ਆਫ਼ ਲੈਂਡ ਟੈਨਿਓਰਜ਼ ਐਕਟ, 1953 ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਜ਼ਮੀਂਦਾਰ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਦੀ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਹਿੱਸਾ ਮਾਰਕੀਟ ਮੁੱਲ 'ਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਸਹਿਕਾਰਤਾ ਸੁਸਾਇਟੀ ਐਕਟ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਸਥਾਨਕ ਪੰਚਾਇਤ ਨੂੰ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ 100 ਵਿੱਘੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ 1948 ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਵਿੱਚ ਇਸੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ 100 ਵਿੱਘੇ ਹੋਰ ਜ਼ਮੀਨ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਦਲੀਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਸਮੇਤ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਮਾਲਕ ਪਹਿਲੀ ਛੱਤ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ 17ਵੀਂ ਸੋਧ ਦੁਆਰਾ ਅਨੁਛੇਦ 31ਏ (1) ਵਿੱਚ ਦੂਜਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰਨ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਛੱਤ ਦੀ ਸੀਮਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ। 17ਵੀਂ ਸੋਧ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈਃ

ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਅਤੇ ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਜ਼ਮੀਨ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੀ ਨਿੱਜੀ ਖੇਤੀ ਅਧੀਨ ਰੱਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਰਾਜ ਲਈ ਅਜਿਹੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਹਿੱਸਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਉਸ ਸਮੇਂ ਲਾਗੂ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਇਮਾਰਤ ਜਾਂ ਢਾਂਚੇ ਅਧੀਨ ਉਸ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਛੱਤ ਦੀ ਸੀਮਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ। ਉਸ ਉੱਤੇ ਜਾਂ ਉਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਜਿਹੀ ਜ਼ਮੀਨ, ਇਮਾਰਤ ਜਾਂ ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਾਨੂੰਨ, ਉਸ ਦਰ ਉੱਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਮਾਰਕੀਟ ਮੁੱਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।

60. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ 17 ਵੀਂ ਸੋਧ ਅਤੇ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਅਮਲ ਵਿੱਚ ਪਿਛੋਕੜ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 31 (2-ਏ) ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ 17ਵੀਂ ਸੋਧ, ਜੋ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਜ਼ਮੀਨ ਕਿਸੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਪੰਚਾਇਤ ਜਾਂ ਰਾਜ ਨੂੰ ਆਮ ਜ਼ਮੀਨ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, ਤਕਨੀਕੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਮਾਲਕੀ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਲਈ' ਏ 'ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਸਿਰਫ਼ ਮੂਲ ਧਾਰਕ ਸਮੇਤ ਪਿੰਡ ਦੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਜਾਇਦਾਦ ਤੋਂ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਆਮਦਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 31 (2-ਏ) ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ ਮਾਲਕੀ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਉੱਥੇ ਸਿਰਫ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਪਿੰਡ ਦੀ ਪੰਚਾਇਤ ਵਿੱਚ ਨਿਹਿਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ (ਸਫ਼ਾ 857-858) ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ:

" ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਸਵਾਲ ਵੱਲ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਵੰਡ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਬਿੰਦੂ ਉੱਤੇ ਵਿਵਾਦ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 31 (2-ਏ) ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਕੇਂਦਰਿਤ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ 'ਸੀ' ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਰਾਜ ਨੂੰ ਜਾਂ ਰਾਜ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਜਾਂ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਨਿਗਮ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਾਂ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਮੰਗ, ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ-ਜਨਰਲ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਅਜਿਹੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨਾ, ਅਤੇ ਇਸ ਉਪ-ਲੇਖ ਅਨੁਸਾਰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ, ਸਿਰਫ ਮਲਕੀਅਤ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੈ। ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਮਾਲਕੀ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਿਰਫ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਹੈ ਜੋ ਸਬੰਧਤ ਪਿੰਡ ਪੰਚਾਇਤ ਜਾਂ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਨਿਹਿਤ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਵੀ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਮੰਗ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ 17ਵੀਂ ਸੋਧ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਗਲਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਸਬੰਧਤ ਹਾਂ, ਸਿਰਫ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਮੰਗ ਨੂੰ ਛੋਹਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਮੁਨਸ਼ਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮਾਮਲੇ

ਵਿੱਚ ਟੇਕ ਚੰਦ, ਜੱਜ ਦੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਅਤੇ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਜਤਾਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਯਾਦ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਨੁਛੇਦ 31-ਏ (1) ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਗਲਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਸਿਰਫ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਲਾਗੂ ਸੀਮਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਜੀ ਅਜਿਹੀ ਜ਼ਮੀਨ ਕਿਸੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਪੰਚਾਇਤ ਜਾਂ ਰਾਜ ਨੂੰ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸੌਂਪੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਮੈਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਕਿ ਇਹ ਤਕਨੀਕੀ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਮਾਲਕੀ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਲਈ ਉਪਬੰਧ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਧਿਕਾਰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਪੰਚਾਇਤ ਜਾਂ ਰਾਜ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੋ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮਲਕੀਅਤ ਦੇ ਸਾਰੇ ਤੱਤ ਲੈ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮਾਲਕ ਕੋਲ ਜੋ ਬਚਿਆ ਹੈ ਉਹ ਸਿਰਫ਼ ਭੁੱਕੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਰਤਮਾਨ ਵਿੱਚ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਬੇਨਤੀ ਨਾਲ ਤੁਰੰਤ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਮੁਸ਼ਕਲ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜਾਇਦਾਦ, ਭਾਵੇਂ ਪੰਚਾਇਤ ਜਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਨਿਹਿਤ ਹੈ, ਆਮ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੂਲ ਧਾਰਕ ਸਮੇਤ ਸਮੁੱਚਾ ਪਿੰਡ ਭਾਈਚਾਰਾ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਦਾ ਹੈ।

ਬਰਾਬਰ ਹਿੱਸੇਦਾਰ ਵਜੋਂ, ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਸਹਿ-ਲਾਭਾਰਥੀਆਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਇਸ ਦਾ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਪੰਚਾਇਤ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਮੂਲ ਧਾਰਕ ਸਮੇਤ ਪਿੰਡ ਦੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਜਾਇਦਾਦ ਤੋਂ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਆਮਦਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਵਰਤਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਸੀ ਇਹ ਸਿਰਫ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ, ਜਾਂ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਰਤੋਂ ਜਾਂ

ਵੰਡ, ਜਿਸ ਦੇ ਮੂਲ ਧਾਰਕ ਨੂੰ ਵਾਂਝਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਲਾਭ ਮੂਲ ਧਾਰਕ ਨੂੰ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕੀ ਇਸ ਨੂੰ ਡੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੰਗ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਹੈ, ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਸਵਾਲ ਹੈ ਜੋ ਇੱਕ ਅਸਾਨ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਐਕਟ ਦੀ ਆਮ ਯੋਜਨਾ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਪੈਮਾਨੇ ਮੈਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਝੁਕਾਅ ਰੱਖਦੇ ਜਾਪਦੇ ਹਨ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਪੰਚਾਇਤ ਵਿੱਚ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੌਂਪਣਾ, ਜਿਵੇਂ ਵੀ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਈ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਜਦੋਂ ਇਹ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂ ਹੈ, ਸ਼ਾਇਦ 17 ਵੀਂ

ਸੋਧ ਦੁਆਰਾ ਆਰਟੀਕਲ 31-ਏ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦੂਜੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਰ ਮੈਂ ਮੌਜੂਦਾ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਇਸ ਕੁੱਝ ਮੁਸ਼ਕਲ ਅਤੇ ਤੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬਿੰਦੂ' ਤੇ ਕੋਈ ਵਿਚਾਰਸ਼ੀਲ ਰਾਏ ਪ੍ਰਗਟ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ, ਇਸ ਲਈ ਜੇ ਇਸ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਢੁਕਵੇਂ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਸੁਲਝਾ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

61. ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ, ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ 1948 ਦੇ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਇਹ ਯੋਜਨਾ ਰਿਕਾਰਡ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ 89 ਵਿੱਘੇ, 18 ਬਿਸਵੇ ਅਤੇ 18 ਬਿਸਵਾਨੀ ਪੁੱਠੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਇਕਸੁਰਤਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਕੋਲ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਕੁਝ ਹੋਰ ਖੇਤਰ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨਹਿਰਾਂ, ਮਾਰਗਾਂ, ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਸੈਂਟਰ, ਸਕੂਲ ਆਦਿ ਲਈ ਪੰਚਾਇਤ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਅਨੁਪਾਤ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਧਾਰਕਾਂ' ਤੇ ਕਟੌਤੀ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮਾਲਕ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਮਾਲਕ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਵੰਡਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਪੰਚਾਇਤ ਕੋਲ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਜ਼ਮੀਨ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ।

62. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਵਾਲਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ "ਕੀ ਧਾਰਾ 31ਏ (1) ਦੇ ਦੂਜੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਵਿੱਚ, "ਪ੍ਰਾਪਤੀ" ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਮਤਲਬ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਲਾਭਾਂ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਰਾਜ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਹੈ?" ਅਤੇ "ਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਮਤਲਬ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਅਤੇ ਅਲੋਪ ਹੋਣ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਹੈ?" ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਾਲਕੀ ਮਾਲਕੀ ਸੰਸਥਾ ਕੋਲ ਹੈ, ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਮਲਕੀਅਤ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਆਮ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਅਤੇ ਸਬੰਧਤ ਜਾਇਦਾਦ ਜਾਂ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਲਾਭਾਂ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪੰਚਾਇਤ ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਅਜਿਹੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕਰੇਗੀ ਅਤੇ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਵਰਤੇਗੀ, ਇਸ ਲਈ, ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਦਾ ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਰਾਜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਕੋਈ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਦੂਜੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ | ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸੰਵਿਧਾਨ (17ਵੀਂ ਸੋਧ) ਐਕਟ, 1964 ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਮਾਲਕ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਈ ਗਈ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ:

ਹੁਣ ਧਾਰਾ 31-ਏ ਦੇ ਦੂਜੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ 'ਤੇ ਆਉਂਦਿਆਂ, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਸ਼੍ਰੇਣੀ "ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤੀ" ਹੈ। ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪਰ "ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤੀ" ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਸਹੀ ਅਰਥ ਕੀ ਹੈ. ਆਰਟੀਕਲ 31-ਏ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, "ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤੀ" ਸ਼ਬਦ ਧਾਰਾ 31-ਏ (1) ਦੇ ਦੂਜੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦਾ ਉਹੀ ਅਰਥ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਧਾਰਾ 31-ਏ ਦੀ ਧਾਰਾ (1) (ਏ) ਵਿੱਚ ਹੈ | ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 31-ਏ (1) (ਏ) ਵਿੱਚ "ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤੀ" ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਉਹੀ ਅਰਥ ਹੈ ਜੋ ਧਾਰਾ 31 (2 ਏ) ਵਿੱਚ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ "ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤੀ" ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿਸੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਜਾਂ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਰਾਜ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨਾ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸ਼੍ਰੀ ਅਯੰਗਰ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ "ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤੀ" ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਬਹੁਤ ਵਿਆਪਕ ਅਰਥ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਉਹੀ ਅਰਥ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਸੁਬੋਧ ਗੋਪਾਲ ਬੋਸ [(1964) ਐਸਸੀਆਰ 587] ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਬੰਬਈ ਦੇ ਦਵਾਰਕਾਦਾਸ ਸ਼੍ਰੀਨਿਵਾਸ ਬਨਾਮ ਸ਼ੋਲਾਪੁਰ ਸਪਿਨਿੰਗ ਅਤੇ ਬੁਣਾਈ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ । [(1954) ਐਸਸੀਆਰ 674] ਸਗੀਰ ਅਹਿਮਦ ਬਨਾਮ ਯੂ.ਪੀ. ਰਾਜ [(1955) 1ਐਸਸੀਆਰ 707] ਅਤੇ ਬੰਬੇ ਡਾਇੰਗ ਅਤੇ ਮੈਨੂਫੈਕਚਰਿੰਗ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਬੰਬਈ ਰਾਜ [1958) ਐਸਸੀਆਰ 1122] । ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ "ਪ੍ਰਾਪਤੀ" ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਵਿਆਪਕ ਅਰਥ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਬੰਬਈ ਬਨਾਮ ਸ਼ੋਲਾਪੁਰ ਸਪਿਨਿੰਗ ਅਤੇ ਵੀਵਿੰਗ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ ਦੇ ਦਵਾਰਕਾਦਾਸ ਸ਼੍ਰੀਨਿਵਾਸ [(1954) ਐਸਸੀਆਰ 674] ਵਿੱਚ ਮਹਾਜਨ, ਜੇ., ਪੰਨਾ 704 'ਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ :

" 'ਪ੍ਰਾਪਤੀ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਇੱਕ ਵਿਆਪਕ ਧਾਰਨਾ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਖਰੀਦ ਜਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਸਥਾਈ ਜਾਂ ਅਸਥਾਈ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਲੈਣਾ। ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਲਈ ਗਈ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੱਕ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ।

10. ਆਓ ਹੁਣ ਦੇਖੀਏ ਕਿ ਕੀ ਦੂਜੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦਾ ਦੂਜਾ ਹਿੱਸਾ ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਰੋਸ਼ਨੀ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਇਹ ਛੱਤ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਿਆ

ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭੂਮੀ ਸੁਧਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਤਹਿਤ, ਕੁਝ ਅਪਵਾਦਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਛੱਤ ਤੋਂ ਪਰੇ ਜ਼ਮੀਨ ਰੱਖੋ। ਦੂਜਾ, ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਨਾ ਸਿਰਫ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੋਂ ਛੋਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਚ ਸੀਮਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਬਲਕਿ ਇਹ ਨਿੱਜੀ ਖੇਤੀ ਅਧੀਨ ਵੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦਾ ਅੰਤਰੀਵ ਵਿਚਾਰ ਇਹ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜੋ ਉਸ ਦੀ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਦਾ ਸਰੋਤ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 31-ਏ ਦੁਆਰਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਤਹਿਤ ਉਸ ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਮਾਰਕੀਟ ਦਰ' ਤੇ ਮੁਆਵਜਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਸੀਮਾ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਮਾਰਕੀਟ ਮੁੱਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸੀ। ਸਾਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਸਾਰੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਦੂਜੇ ਪਰਨ੍ਤੁਕ ਵਿੱਚ "ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤੀ" ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਤਕਨੀਕੀ ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਜੇ ਰਾਜ ਨੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਸਾਰੇ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਏ ਹਨ ਆਪਣੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ, ਭਾਵੇਂ ਸਿਰਲੇਖ ਮਾਲਕ ਕੋਲ ਹੀ ਰਹੇ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਇਹ ਅਨੁਛੇਦ 31-ਏ ਦੇ ਦੂਜੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।
XX XX XX

12. ..... ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਸਿਰਲੇਖ ਅਜੇ ਵੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਸੰਸਥਾ, ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਮਲਕੀਅਤ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਬੰਧਤ ਅਸਟੇਟ ਜਾਂ ਅਸਟੇਟ ਦੀਆਂ ਆਮ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਅਤੇ ਲਾਭਾਂ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਹਰੇਕ ਮਾਲਕ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸਾਂਝੇ ਪੂਲ ਵਿੱਚ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਸਮੁੱਚੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਉੱਪਰ ਦੱਸੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਅਤੇ ਲਾਭ। ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਮਾਲਕ ਵੀ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਲਾਭਾਂ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣਗੇ।

13 ..... ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਉਹ ਲਾਭ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਯੋਜਨਾ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਜੇ ਉਹ ਇੱਕ ਥ੍ਰੈਸ਼ਿੰਗ ਫਰਸ਼, ਇੱਕ ਖਾਦ ਦਾ ਟੋਆ, ਚਰਾਗਾਹ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ, ਖਾਲ ਆਦਿ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਮ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਆਪਣੀ ਰਾਖਵੀਂ ਜ਼ਮੀਨ ਏ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਉੱਤੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖ ਸਕੇ ਹਨ।

14. ਕੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਖੋਹਣਾ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ? ਅਸਲ ਲਾਭਾਰਥੀ ਕੌਣ ਹੈ? ਕੀ ਇਹ ਪੰਚਾਇਤ ਹੈ? ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਮਾਲਕੀ ਹੱਕ ਮਲਕੀਅਤ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮਾਲੀਆ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ "ਸਾਰੇ ਮਾਲਕਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਹੱਕਦਾਰਾਂ" ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ 'ਬੀ' ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਪੰਚਾਇਤ ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਮਾਲਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕਰੇਗੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਕਰੇਗੀ; ਇਹ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਮਾਲਕ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਲਾਭਾਂ ਦਾ ਆਨੰਦ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਗੈਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਚਾਇਤ ਨੂੰ ਕੋਈ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਦਾ ਲਾਭ ਰਾਜ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਦੂਜੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

15. ਦੂਜੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਜੋ ਕਿ ਆਪਣੀ ਨਿੱਜੀ ਕਾਸ਼ਤ ਅਧੀਨ ਜ਼ਮੀਨ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਹ ਕਲਪਨਾ ਕਰਨਾ ਅਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਪਿੰਡ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਨਿੱਜੀ ਕਾਸ਼ਤ ਅਧੀਨ ਜ਼ਮੀਨ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਨਕਦ ਵਿੱਚ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

63. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਮਾਲਕਾਂ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰਸ਼ੁਦਾ ਸੀਮਾ ਤੋਂ ਲਈ ਗਈ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਹੀ ਹੈ ਜੋ ਪੰਚਾਇਤ ਕੋਲ ਹੋਵੇਗਾ। ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਇਸ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਲੀਜ਼ ਉੱਤੇ ਦੇਣਾ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਮਾਲਕਾਂ, ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਆਦਿ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਜੋ ਪਿੰਡ ਦੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਸੈਕਸ਼ਨ 4 ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਹਿਤ ਹੋਣਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਇੱਥੇ ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਹੈ ਕਿ ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰਸ਼ੁਦਾ ਸੀਮਾ ਤੋਂ ਪ੍ਰੋ-ਰੇਟਾ ਕੱਟ ਲਾਗੂ ਕਰਕੇ ਮਾਲਕਾਂ ਤੋਂ ਲਈ ਗਈ ਜ਼ਮੀਨ ਲਈ, ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਇਕੱਲੇ ਪੰਚਾਇਤ ਕੋਲ ਹੈ ਪਰ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਸੌਂਪਣਾ ਵਾਪਸੀਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਮੁੜ ਵੰਡਣ ਲਈ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਆਮ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਜਿਸ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਵਿੱਚ ਨਾ ਸਿਰਫ ਮੌਜੂਦਾ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਬਲਕਿ ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਅਜਿਹੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਕਰੀ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਤਾਂ ਜੋ ਐਚ 956 ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਖਰੀਦਦਾਰ ਇਸ ਤੱਥ

ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕਿ ਪੰਚਾਇਤ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਪੂਰੀ ਮਾਲਕ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਨਿਯੰਤਰਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਪਿੰਡ ਦੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਰਨਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ।

64. ਪੰਚਾਇਤ ਦਾ ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਤੇ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਪਰ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ, ਪੰਚਾਇਤ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ 'ਬੀ' ਲਈ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਵਰਤਣ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹੈ। 1948 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (ਬੀ. ਬੀ.) ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਅਜਿਹੇ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ ਪਰਿਵਰਤਨਯੋਗ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਵੀ ਵਰਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਮ ਉਦੇਸ਼ ਹਮੇਸ਼ਾ ਵਿਕਸਤ ਹੁੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀਆਂ ਉਮੀਦਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਵਿਆਪਕ ਅਰਥ ਦੇਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਪੰਚਾਇਤ ਕੋਲ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਹੈ ਜੋ ਛੱਤ ਦੀ ਸੀਮਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਕੱਢੀ ਗਈ ਸੀ, ਪਰ ਪੰਚਾਇਤ ਦਾ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਕਥਿਤ ਹਿੱਸੇ ਉੱਤੇ ਪੂਰਾ ਨਿਯੰਤਰਣ ਹੋਵੇਗਾ। ਸੈਕਸ਼ਨ 4 ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਵਾਲੇ 'ਵੇਸਟਿੰਗ' ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਅਜਿਹੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਪੰਚਾਇਤ ਵਿੱਚ ਨਿਹਿਤ ਹੋਵੇਗਾ।

65. ਸ਼ਿਸ਼ ਰਾਮ ਅਤੇ ਓਰਸ ਵਿੱਚ। ਵੀ. ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ , ਇੱਕ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਵਿੱਚ ਨਿਹਿਤ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਜਾਂ ਵਧੇਰੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ:

" 6. ਅਸੀਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੀ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਕਿ ਬਿਸ਼ੰਬਰ ਦਿਆਲ ਕੇਸ [1986 ਪੁੰਜ ਐਲਜੇ 208: ਏ. ਆਈ. ਆਰ. 1986 ਪੀ. ਐਂਡ ਐਚ. 203 (ਐੱਫ. ਬੀ.)] ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਪੂਰੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਮਾਮਲੇ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਅਪਣਾਇਆ ਸੀ। ਪੂਰੀ ਕੇਸ [1978 ਪੁੰਜ ਐਲ. ਜੇ. 78: 1978 ਰੇਵ ਐਲ. ਆਰ. 443]। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਲਗਾਤਾਰ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਵਿੱਚ ਨਿਹਿਤ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਜਾਂ ਵਧੇਰੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਨਿਯਮ 3 ਦੇ ਉਪ-ਨਿਯਮ (2) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਲਈ ਲੀਜ਼ 'ਤੇ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨਾਲ ਅਸਹਿਮਤ ਹੋਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਅਤੇ ਅਸਲ

ਵਿੱਚ ਖੁਸ਼ੀ ਜੀ ਪੁਰੀ ਕੇਸ [1978 ਪੁੰਜ ਐਲਜੇ 78: 1978 ਰੇਵ ਐੱਲ. ਆਰ. 443] ਜਿਸ ਨੂੰ ਬਿਸ਼ੰਬਰ ਦਿਆਲ ਕੇਸ (1986 ਪੁੰਜ ਐੱਲ. ਜੇ. 208) ਵਿੱਚ ਪੂਰੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਸੀਃ ਏ.ਆਈ.ਆਰ 1986 ਪੀ. ਐਂਡ ਐਚ 203 (ਐੱਫ ਬੀ)] "।

66. ਇਹ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਪੰਚਾਇਤ ਕੋਲ ਹੈ, ਪਰ ਅਜਿਹੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਿਰਫ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ |ਪਿੰਡ ਦੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਭ ਸਿਰਫ਼ ਪਿੰਡ ਦੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਰਵਾਇਤੀ ਲਾਭਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਸ਼ੂਆਂ ਨੂੰ ਚਰਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ, ਮਰੇ ਹੋਏ ਜਾਨਵਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁੱਟਣ, ਸਕੂਲਾਂ ਅਤੇ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਬਲਕਿ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਪਿੰਡ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਦੇ ਆਧੁਨਿਕੀਕਰਨ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵੀ ਹਨ, ਜੋ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਪਿੰਡ ਦੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਹੋਣਗੀਆਂ।

67. ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਜੈ ਸਿੰਘ ਦੂਜੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪੂਰੇ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਲਏ ਗਏ ਸਿੱਟੇ ਨੰਬਰ (1) ਅਤੇ (2) ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ। ਸ. ਸੂਰਜ ਭਾਨ ਵਿੱਚ ਪੈਰਾ 218 (ਕੇ) ਵਿੱਚ ਲੱਭਣਾ ਉੱਪਰ ਦਰਜ ਕਾਰਨਾਂ ਲਈ ਅਲੱਗ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੈ ਸਿੰਘ ਦੂਜੇ ਦੇ ਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਸਿੱਟਾ ਨੰਬਰ (4) ਨੂੰ ਕੋਈ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

68. ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਨੰ. (3) ਜੈ ਸਿੰਘ-2 ਵਿੱਚ ਪੂਰੇ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਜਿਸ ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਤੇ ਮਾਲਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਨੁਪਾਤ ਅਨੁਸਾਰ ਕੱਟ ਕੇ ਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਬੱਚਤ ਜ਼ਮੀਨ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ। ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਜ਼ਮੀਨ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਪਿੰਡ ਦੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ। ਜੇ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਏਕੀਕਰਨ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਸੇ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਨਹੀਂ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਬਚਾਟ ਜ਼ਮੀਨ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਪੁੰਜ ਵਧਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਉਮੀਦਾਂ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਭਾਵੇਂ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਕੋਈ ਜ਼ਮੀਨ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਨਹੀਂ ਰੱਖੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਬੱਚਤ ਜ਼ਮੀਨ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੰਗੀ ਗਈ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ ਵਿੱਚ ਮੁੜ ਵੰਡਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਹੈ।

69. 'ਬੱਚਤ ਲੈਂਡ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਐੱਫ ਵੱਲੋਂ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪੰਚਾਇਤ 850 ਸਟੈਂਡਰਡ ਕਨਾਲਾਂ ਅਤੇ 15 ਮਰਲੇ ਦੀ ਮਾਲਕ ਸੀ। ਏਕੀਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਚਾਇਤ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨ, ਜਿਸ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਕੋਲ ਸੀ, 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ 48 ਮਿਆਰੀ ਕਨਾਲ ਅਤੇ 14 ਮਰਲੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਆਮ ਜੀ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸਹਾਇਕ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਕੰਸੋਲੀਡੇਸ਼ਨ ਆਫ਼ ਹੋਲਡਿੰਗਜ਼ ਦੁਆਰਾ 1948 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 42 ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਬਾਕੀ 112 ਸਟੈਂਡਰਡ ਕਨਾਲਾਂ ਅਤੇ 7 ਮਾਰਲਿਆਂ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਧਾਰਕਾਂ ਵਿੱਚ ਅਨੁਪਾਤ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁੜ ਵੰਡਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਮੁੜ ਵੰਡ ਕਰਨ ਦੇ ਸਹਾਇਕ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਕੰਸੋਲੀਡੇਸ਼ਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

70. ਬੱਗਾ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਵਜੋਂ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇੱਕ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ। ਕਮਿਸ਼ਨਰ,ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਡਿਵੀਜ਼ਨ, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ, ਪੰਚਾਇਤ ਨੇ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਲਈ ਬੇਦਖਲੀ। ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਮਾਲਕ ਵਜੋਂ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਹੈ। 2 ਆਮ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂਆਂ 50 ਕਨਾਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਨਾਲਾਂ ਨੂੰ ਰਸਤਿਆਂ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਕੀ 48 ਕਨਾਲਾਂ ਨੂੰ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਬੱਚਤ ਜ਼ਮੀਨ ਵਜੋਂ ਦੁਆਰਾ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਛੱਡਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਿੰਗਲ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਵਿਵਾਦਗ੍ਰਸਤ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲੀਆ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਪਿੰਡ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਨਾਮ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਇਹ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਦੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਬਚਟ ਜ਼ਮੀਨ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਖੇਤਰ ਅਣਵਰਤਿਆ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆਃ

" 4. 1976 ਦੇ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਬਣਾਉਣ ਲਈ, ਦੋ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ ਕਿ ਇਹ ਧਾਰਾ 18 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਕੰਸੋਲੀਡੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 23-ਏ ਦੇ ਤਹਿਤ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਵਿੱਚ ਨਿਹਿਤ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਵਿਵਾਦਗ੍ਰਸਤ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਮਾਲੀਆ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਪਿੰਡ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਨਾਮ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਸਿਰਫ ਉਸ ਦਾ

ਤੱਥ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਇਹ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਜਮਾਬੰਦੀ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਸੂਚੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਵਿਵਾਦਗ੍ਰਸਤ ਜ਼ਮੀਨ ਹਾਲਾਂਕਿ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਦੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਨਾਮ' ਤੇ ਬੱਚਤ ਜ਼ਮੀਨ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਅਣਵਰਤਿਆ ਖੇਤਰ। ਪੰਚਾਇਤ, ਇਸ ਲਈ, ਵਿਵਾਦਗ੍ਰਸਤ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੇਠ ਦਿੱਤੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਕੋਲ ਬੇਦਖਲੀ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਸੀ।

71. ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇੱਕ ਹੋਰ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, ਗੁਨੀਆ ਮਾਜਰੀ ਬਨਾਮ। ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਕੰਸੋਲੀਡੇਸ਼ਨ ਆਫ਼ ਹੋਲਡਿੰਗਜ਼ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਜ਼ਮੀਨ ਅਜਿਹੇ ਹਰੇਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਬਾਕੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਵੰਡਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆਃ

ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ 'ਚ ਡਾਇਰੈਕਟਰ/ਵਧੀਕ ਨਿਰਦੇਸ਼, ਕੰਸੋਲੀਡੇਸ਼ਨ ਆਫ ਹੋਲਡਿੰਗਜ਼ ਨੇ ਇਹ ਨਜ਼ਰੀਆ ਅਪਣਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਅਸਲ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਮੁੜ ਵੰਡ ਲਈ ਕੰਸੋਲੀਡੇਸ਼ਨ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਇਕੱਤਰ ਕਰਨ ਦੌਰਾਨ ਲਈ ਗਈ ਸੀ ਅਧਿਕਾਰਧਾਰਕਾਂ ਦੇ ਸ਼ੇਅਰਾਂ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰੋ ਰਾਟਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਹਸਾਬ ਰਸਦ ਖੇਵਤ, ਜੁਮਲਾ ਮੁਸ਼ਤਰਕਾ ਮਲਕਾਨ ਜਾਂ ਜੁਮਲਾ ਮਲਕਰ ਵਾ ਵਰਗੀਆਂ ਐਂਟਰੀਆਂਦਿਗਰ ਹਕਦਰਨ ਅਰਾਜ਼ੀ ਹਸਾਬ ਰਸਾਦ ਰਕਬਾ, ਇਸ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਧਿਕਾਰ ਧਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਅਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਪੀਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਆਧਾਰ ਦੇ ਹੈ।

72. ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਘ ਬੈਂਚ ਨੇ ਵੀ ਅਪਣਾਇਆ ਹੈ। ਬਾਜ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ. ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਵਜੋਂ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇੱਕ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, ਪਿੰਡ ਭੇਦਪੁਰਾ ਬਨਾਮ ਵਧੀਕ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਕੰਸੋਲੀਡੇਸ਼ਨ, ਪੰਜਾਬ, ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਦਲੀਲ ਉਠਾਈ ਗਈ ਕਿ ਅਜੇ ਵੀ ਬਚੀ ਹੋਈ ਜ਼ਮੀਨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਬਚਤ ਜ਼ਮੀਨ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੁਬਾਰਾ ਵੰਡਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ|

73. ਮਾਲਕਾਂ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰੀ ਮਨੋਜ ਸਵਰੂਪ ਨੇ ਗੁਰਜੰਟ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਡਵੀਜ਼ਨ 45 ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇੱਕ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਫੈਸਲਾ ਐਲਪੀਏ ਨੰਬਰ 868 ਸੀ। ਇਹ ਐਲਪੀਏ 1991 ਦੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 18016 ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ 06.08.1991 ਨੂੰ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਡਵੀਜ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ| ਮੂਲ ਮਾਲਕ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਧਾਰਕਾਂ ਦੇ ਸ਼ੇਅਰਾਂ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਕੇ ਏਕੀਕਰਨ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ 'ਹਸਬ ਰਸਦ ਖੇਵਟ', 'ਜੁਮਲਾ ਮੁਸਤਰਕਾ ਮਲਕਾਨ' ਜਾਂ 'ਜੁਮਲਾ ਮਲਕਾਰ ਵਾ ਦਿਗਰ ਹੱਕਦਾਰਨ ਅਰਾਜ਼ੀ ਹਸਬ ਰਸਦ ਰੱਕਬਾ' ਵਰਗੀਆਂ ਐਂਟਰੀਆਂ ਇਸ ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਤੇ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਗ੍ਰਾਮ ਦੁਆਰਾ ਲਈ ਗਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਅਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਆਧਾਰ ਦੇ ਹਨ। ਕੁਲੈਕਟਰ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਬੇਦਖਲੀ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਬੇਦਖਲੀ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਵਿਵਾਦਗ੍ਰਸਤ ਜ਼ਮੀਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਏਕੀਕਰਨ ਦੌਰਾਨ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਵਿਵਾਦਗ੍ਰਸਤ ਜ਼ਮੀਨ ਬਚਾਟ ਜ਼ਮੀਨ ਵਜੋਂ ਬਣੀ ਰਹੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜੀ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਬੈਂਚ ਨੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇੱਕ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਬੱਚਤ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਪੰਚਾਇਤ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਗੁਰਜੰਟ ਸਿੰਘ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਦਲੀਲ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੀਃ

" 4. ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰੀ ਚੋਪੜਾ ਨੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਬੱਚਤ (ਵਾਧੂ) ਨੂੰ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਵਰਤਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਿਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਇਹ ਸਹੀ ਸਵਾਲ ਏਕੀਕ੍ਰਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਨਿਆਂਇਕ ਮਿਸਾਲਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਲੜੀ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

XXX XXX XXX

16. ਮਾਣਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਲਏ ਗਏ ਇਕਸਾਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨਾਲ ਤਾਲਮੇਲ ਰੱਖਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਚਤ ਜ਼ਮੀਨ ਭਾਵ ਜ਼ਮੀਨ ਜੋ ਏਕੀਕਰਨ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਣਵਰਤੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਮਾਲਕ ਅਤੇ ਨਾ ਕਿ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਨਾਲ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਸਮੱਗਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਪਰਿਵਰਤਨ ਕਿਵੇਂ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜੋ ਕਿ ਮਾਲਕਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਨਿਰੰਤਰ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਪਰਿਵਰਤਨ ਦੀ ਐਂਟਰੀ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਉਸੇ ਮਾਣਯੋਗ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਡੀ. ਬੀ. ਜਿਸ ਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਲੈਟਰਸ ਪੇਟੈਂਟ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ ਹੋਲਡਿੰਗਜ਼ (ਏਕੀਕਰਨ ਅਤੇ ਰੋਕਥਾਮ ਫਰੈਗਮੈਂਟੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1948) ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ 1991 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੰਬਰ 18016,18018 ਅਤੇ 18049 ਵਿੱਚ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ।

17. ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਸੀਂ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹਾਂਗੇ ਕਿ ਲਗਭਗ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਈ ਮਾਮਲੇ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਇੰਜ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਸੰਭਵ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਹੀਂ ਹੋ

ਸਕਦੀਆਂ, ਪਰ ਮੁੱਖ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਇਸ ਲਈ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕੁਝ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਬਚਾਟ ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਮੁੜ-ਵੰਡ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ । ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਇਸ ਗੈਰ-ਵਰਤੋਂ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜਾਂ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਨ ਵਾਲੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਆਪਕ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਬੇਲੋੜੀ ਅਤੇ ਟਾਲਣਯੋਗ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਮਾਲਕਾਂ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਭਲੇ ਅਤੇ ਲਾਭ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਨਾ ਸਿਰਫ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਬੱਚਤ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਮਾਲਕਾਂ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁੜ ਵੰਡਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜਾਂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰਾਂ, ਸਿਵਲ ਸਕੱਤਰੇਤ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕ ਦੇ ਸਲਾਹਕਾਰ, ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਈ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨੂੰ ਇਸ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਭੇਜੀ ਜਾਵੇ ਕਿ ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਤਹਿਤ ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਬੱਚਤ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਮਾਲਕਾਂ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁੜ ਵੰਡਣ/ਮੁੜ ਵੰਡਣ ਲਈ ਉਚਿਤ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ। ਇਹ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜਿੰਨੀ ਜਲਦੀ ਹੋ ਸਕੇ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਤਰਜੀਹੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ-ਅੰਦਰ ਮੁੜ-ਵੰਡ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ।

74. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਲੀਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਕੱਟ ਕੇ ਪ੍ਰੋ-ਰਾਟਾ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਈ ਗਈ ਅਜਿਹੀ ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਤੇ ਮਾਲਕਾਂ ਦਾ ਖੇਵਾ ਵਿੱਚ ਮਾਲਕਾਂ ਦੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਇਸ ਨੂੰ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਨਹੀਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 5709-5714 ਗੁਰਜੰਟ ਸਿੰਘ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ 2001 ਦਾ ਫੈਸਲਾ 27.8.2001 ਉੱਤੇ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਰਕ ਨਾ ਸਿਰਫ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਰਕ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਰਕ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਗੁਰਜੰਟ ਸਿੰਘ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਆਦੇਸ਼ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਿਖਦਾ ਹੈਃ

" ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਸ੍ਰੀ ਹਰੀਸ਼ ਐੱਨ. ਸਾਲਵੇ, ਵਿਦਵਾਨ ਸਾਲਿਸਟਰ ਜਨਰਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਸਿਰਫ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਤਰਾਜ਼ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ:

" ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਭਿਆਸ ਪੂਰੇ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਨ ਵਾਲੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੈ।

ਇਹ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜਿੰਨੀ ਜਲਦੀ ਹੋ ਸਕੇ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ-ਅੰਦਰ ਮੁੜ-ਵੰਡ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ। ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ

ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚੋਂ ਉਪਰੋਕਤ ਹਿੱਸਿਆਂ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਵਿੱਚ ਇਤਰਾਜ਼। ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲਾਂ ਦਾ ਉਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

75. ਦਲੀਲ ਇਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹੇ ਹੋਏ ਹਾਂ। ਉਸਨੇ ਕੁਨਹਯਾਮੇਦ ਬਨਾਮ ਕੇਸ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ। ਕੇਰਲ ਰਾਜ ਅਤੇ ਵੀ.ਐਮ. ਸਲਗਾਓਕਰ ਅਤੇ ਬ੍ਰਦਰਜ਼ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਵੀ.ਐਮ.ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਸ਼੍ਰੀ ਕਾਂਤ ਨੇ ਐਸ ਸ਼ਨਮੁਗਵੇਲ ਨਾਦਰ ਬਨਾਮ ਟੀ.ਐਨ. ਰਾਜ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ।

76. ਅਸੀਂ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਸਵਰੂਪ ਦੁਆਰਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕੁਨਹਯਾਮਦ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਉਠਾਈ ਗਈ ਦਲੀਲ ਲਈ ਮਦਦਗਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ:

"12. ਰਲੇਵੇਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਤਰਕ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਨਿਯੰਤਰਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਫਰਮਾਨ ਜਾਂ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਉਹੀ ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ। ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਜਾਂ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕੋਈ ਫਰਮਾਨ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਕਿਸੇ ਉੱਚ ਫੋਰਮ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਪਲਬਧ ਉਪਾਅ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਚੁਣੌਤੀ ਅਧੀਨ ਫਰਮਾਨ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਅਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਇਸਦੀ ਅੰਤਮਤਾ ਨੂੰ ਖਤਰੇ ਵਿੱਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ| ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲੀਸ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ - ਚਾਹੇ ਅਪੀਲ ਦੇ ਅਧੀਨ ਡਿਕਰੀ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਸੋਧਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਸਿਰਫ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਜਾਂ ਅਥਾਰਟੀ ਦਾ ਫਰਮਾਨ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਹੈ ਜੋ ਅੰਤਮ, ਬੰਧਨਕਾਰੀ ਅਤੇ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਫਰਮਾਨ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਜਾਂ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਫਰਮਾਨ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਮਿਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ| ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਿਧਾਂਤ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਜਾਂ ਅਸੀਮਤ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ. ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਉੱਚ ਫੋਰਮ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਅਤੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਪਏਗਾ ਜਾਂ ਜੋ ਰੱਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ।

77. ਵੀ. ਐੱਮ. ਸਲਗਾਓਕਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਰਦਾਤਿ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਮਾਲੀਏ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਮਾਲੀਏ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਡੀ ਸਪੀਕਿੰਗ ਆਰਡਰ ਦੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪਿਛਲੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਲਾਜ਼ਮੀ ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨਗੀਆਂ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਬਾਅਦ ਦੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵੱਖਰਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦੀ। ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਫੈਸਲਾ 10.04.2000 ਉੱਤੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਕੁਨਹਾਇਮਦ ਨੂੰ 19.07.2000 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

78. ਐੱਸ. ਸ਼ਨਮੁਗਵੇਲ ਨਾਦਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮਦਰਾਸ ਸਿਟੀ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਸੁਰੱਖਿਆ (ਸੋਧ) ਐਕਟ, 1994 ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ. ਐੱਮ. ਸਲਗਾਓਕਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਗੇੜ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨਕ

ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੁੱਟੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਐੱਫ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਰਾਜ ਨੂੰ ਇੱਕ ਧਿਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸੋਧ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵੈਧਤਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਸੋਧ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਪੂਰੇ ਬੈਂਚ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਅਗਲੇ ਦੌਰ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇੱਕ ਲਾਜ਼ਮੀ ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉੱਚ ਮੰਚ ਜੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ, ਉਲਟ ਜਾਂ ਸੋਧ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਉੱਭਰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਇਕੱਲਾ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਹਿੱਸਾ ਹੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਭਾਵ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਫ਼ਰਮਾਨ ਜੋ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਜਾਂ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਕਿ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੁੱਟੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਜਾਂ ਤਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 141 ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਆਂਇਕ ਜਾਂ ਇੱਕ ਬੰਧਨਕਾਰੀ ਮਿਸਾਲ ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀਃ

" 10. ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਰਲੇਵੇਂ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਮੰਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ, ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਕਿਸੇ ਉੱਚ ਮੰਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ, ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਰਲੇਵਾਂ ਅਕਸਰ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਆਮ ਨਿਯਮ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਇੱਕ ਉੱਚ ਮੰਚ ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਪੁਸ਼ਟੀ, ਉਲਟ ਜਾਂ ਸੋਧ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਰਲੇਵਾਂ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਭਾਵ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਫ਼ਰਮਾਨ ਜੋ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਜਾਂ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ ਦੇ ਲਈ, ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਮਾਮਲਾ ਲਓ ਜਿੱਥੇ ਅਧੀਨ ਮੰਚ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਉੱਚ ਮੰਚ ਦੁਆਰਾ ਨਜਿੱਠਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਅਧੀਨ ਮੰਚ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਾਰਨਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖਰੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉੱਚ ਮੰਚ ਦੇ ਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਕੀ ਮਿਲ ਜਾਵੇਗਾ ਇਹ ਆਦੇਸ਼ ਦਾ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਅਧੀਨ ਮੰਚ ਦਾ ਤਰਕ; ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇੱਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਹੋਵੇਗਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕੁੱਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਮਿਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਆਪਣਾ ਫੈਸਲਾ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਤਿਆਰ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਜਾਂ ਤਾਂ ਅਪਣਾਇਆ ਹੈ ਜਾਂ ਦੁਹਰਾਇਆ ਹੈ| ਤਰਕ, ਜਾਂ ਤਰਕ ਦੀ ਇੱਕ ਸਪਸ਼ਟ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਜੋ ਅਧੀਨ ਫੋਰਮ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

XXX XXX XXX

12. ਤੀਜਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸੰਕੇਤ ਦੇ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ, ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਦੌਰ ਵਿੱਚ, ਐੱਮ. ਵਰਦਰਾਜਾ ਪਿਲਾਈ ਕੇਸ [85 ਐੱਲ. ਡਬਲਿਊ. 760] ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਨਾ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਜੋਂ। ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 141 ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਪੂਰੇ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ ਨਾ ਕਿ ਰਲੇਵੇਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਕੇ। ਆਰਟੀਕਲ 141 ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਐਲਾਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਲਈ ਇੱਕ ਭਾਸ਼ਣ ਭਾਵ ਇੱਕ ਬੋਲਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕ੍ਰਿਸ਼ੇਨਾ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ. ਭਾਰਤ ਸੰਘ [(1990) 4 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 207: 1991 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. (ਐੱਲ. ਅਤੇ ਐੱਸ.) 112: (1990) 14 ਏ. ਟੀ. ਸੀ. 846] ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪੂਰਵਜਾਂ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ, ਜੋ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਫੈਸਲੇ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਯੂ. ਪੀ. ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸਿੰਥੈਟਿਕਸ ਅਤੇ ਕੈਮੀਕਲਜ਼ ਲਿਮਟਿਡ [(1991) 4 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 139] ਆਰ. ਐੱਮ. ਸਹਾਏ, ਜੇ. (ਪੈਰਾ 41 ਰਾਹੀਂ) ਨੇ ਸਬ ਸਾਇਲੈਂਟੀਓ ਦੇ ਨਿਯਮ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕੀਤਾ। ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਸਵਾਲ ਸੀਃ ਕੀ ਕਿਸੇ ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਉੱਤੇ ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇੱਕ ਬੰਧਨਕਾਰੀ ਫੈਸਲੇ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਨਾ ਤਾਂ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਵਿਚਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਸਿੱਟੇ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ| ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ, ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਘੋਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਇੱਕ ਬੰਧਨਕਾਰੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਆਰਟੀਕਲ 141 ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਨੇ ਸ਼ਮਾ ਰਾਓ ਬਨਾਮ ਦੇ ਨਿਰੀਖਣ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਪਾਂਡੀਚੇਰੀ [ਏ. ਆਈ. ਆਰ. 1967 ਐਸ. ਸੀ. 1480: (1967) 2 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 650] "ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਮਾਮੂਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ ਇਸ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਇਸ ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।" ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਨੇ ਸਿਆਣਪ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ-"ਅਸਹਿਮਤੀ ਜਾਂ ਓਵਰਰੂਲਿੰਗ ਵਿੱਚ ਸੰਜਮ ਸਥਿਰਤਾ ਅਤੇ ਇਕਸਾਰਤਾ ਲਈ ਹੈ ਪਰ ਵਾਜਬ ਸੀਮਾਵਾਂ ਤੋਂ ਪਰੇ ਕਠੋਰਤਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਹੈ।" (ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. ਪੀ. 163, ਪੈਰਾ 41)

XXX XXX XXX

14. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਈ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਤੋਂ ਇਹ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਭਾਸ਼ਣ, ਸਪਸ਼ਟ ਜਾਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਕੇਤ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 141 ਦੇ ਅਰਥ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਹੈ।

79. ਐੱਸ. ਸ਼ਨਮੁਗਵੇਲ ਨਾਦਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਬੈਂਚ ਨੂੰ ਕੁਨਹਾਇਮਡ ਅਤੇ ਵੀ. ਐੱਮ. ਸਲਗਾਓਕਰ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਮਿਲਿਆ। ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਨਿਰੀਖਣ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗੇਗਾ ਕਿ ਜੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੁੱਟੀ ਐੱਫ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਪੀਲ ਆਦੇਸ਼ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਯੋਗ ਆਦੇਸ਼ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਉੱਚ ਮੰਚ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਜਾਂ ਜਿਸ ਨੂੰ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਸੀ।

80. ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਕੈਖੋਸਰਾਓ (ਚਿਕ) ਕਾਵਾਸਜੀਜੀ ਫਰਾਮਜੀ ਬਨਾਮ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ 50, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ:

“53 . ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਰਲੇਵੇਂ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਕਾਫ਼ੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਤ ਹੈ। ਰਲੇਵੇਂ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਲਈ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ (ਨਤੀਜੇ) ਦਰਜ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ ਉੱਤੇ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ। ਜੇ ਇਹ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ, ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਰਲੇਵੇਂ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਕੋਈ ਅਰਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗਾ (ਵੇਖੋ ਐੱਸ. ਸ਼ਨਮੁਗਵੇਲ ਨਾਦਰ ਬਨਾਮ. ਸਟੇਟ ਆਫ਼ ਟੀ. ਐੱਨ.) "

81. ਆਮਦਨ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਬੰਬਈ ਬਨਾਮ ਐਮ/ਐਸ. ਅਮ੍ਰਿਤਲਾਲ ਭੋਗੀਲਾਲ ਅਤੇ ਕੰਪਨੀ ਵਜੋਂ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇੱਕ ਹੋਰ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਨੇ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲ ਸਹਾਇਕ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਕੋਲ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਆਮਦਨ-ਕਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਦੋ ਮੁਲਾਂਕਣ ਸਾਲਾਂ 1947-48 ਅਤੇ 1948-49 ਲਈ ਫਰਮ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕੀਤਾ। ਇੱਕ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਮੁਲਾਂਕਣ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਫਰਮ ਦੇ ਗੈਰ-ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਸੀ ਨੂੰ ਵੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸਹਾਇਕ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ

ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਫਰਮ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਜਾਂ ਫਰਮ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਦਲੀਲ ਉੱਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ:

" 13 ..... ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਵਿਆਪਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਸੈਕਸ਼ਨ 31 ਅਧੀਨ ਅਪੀਲ ਸਹਾਇਕ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਉੱਤੇ। ਇਹ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲ ਅਥਾਰਟੀ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਉਹ ਆਮਦਨ ਕਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੈ। ਜਵਾਬਦੇਹ ਵੱਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਅਯੰਗਰ ਵੱਲੋਂ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਪੀਲ ਸਹਾਇਕ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਆਪਣੀਆਂ ਵਿਆਪਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ, ਇੱਕ ਉਚਿਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਆਮਦਨ ਕਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਆਮਦਨ ਕਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਸੋਚਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਪੀਲ ਸਹਾਇਕ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਭਾਵੇਂ ਕਿੰਨੀਆਂ ਵੀ ਵਿਆਪਕ ਹੋਣ, ਉਹਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਰਤੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 30 (1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪੀਲ ਯੋਗ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਅਪੀਲ ਸਹਾਇਕ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਅਪੀਲ ਅਥਾਰਟੀ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ, ਮਰਿਆਦਾ ਜਾਂ ਵੈਧਤਾ ਬਾਰੇ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ..... ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ, ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਲਾਂਕਣਕਰਤਾ ਦੀ ਅਪੀਲ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲ ਸਹਾਇਕ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਮੁਲਾਂਕਣ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਉਲਟਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਅਗਲੇਰੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਵਾਪਸ ਭੇਜ ਸਕਦਾ ਹੈ; ਪਰ ਕੋਈ ਵੀ ਆਦੇਸ਼ ਜੋ ਅਪੀਲ ਸਹਾਇਕ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਆਮਦਨ ਕਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇਹ ਸਹੀ ਸਥਿਤੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਆਮਦਨ ਕਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਅਪੀਲ ਸਹਾਇਕ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪੀਲ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਪੀਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ

ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਅਪੀਲ ਆਦੇਸ਼ ਹੀ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਜਾਇਜ਼ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਯੋਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਅਪੀਲ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਜੋ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਆਮਦਨ ਕਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਪੀਲ ਅਤੇ ਨਾ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਜੋ ਅਪੀਲ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਪੀਲ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜੋ ਕਦੇ ਵੀ ਵਿਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਸਿਧਾਂਤ ਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਅਪੀਲ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਸੀ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਆਮਦਨ ਕਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

82. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਰਲੇਵੇਂ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਸੰਚਾਲਨ ਆਦੇਸ਼ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਉਹ ਆਦੇਸ਼ ਜਿਸ ਤੋਂ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

83. ਗੁਰਜੰਟ ਸਿੰਘ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਸਿਰਫ਼ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਮੁੜ ਵੰਡ ਲਈ ਸਮਾਂ ਸੀਮਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਉਹ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਵਰਤੋਂ ਦੁਆਰਾ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਈ ਤਰਕ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਤਰਕ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਲੀਲ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਜੀਬ ਨਤੀਜੇ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਤਰਕ ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਤਰਕ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਬੇਤੁਕੀ ਦਲੀਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਐੱਸ. ਸ਼ਨਮੁਗਵੇਲ ਨਾਦਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਹੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਫੈਸਲਾ/ਆਦੇਸ਼ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 'ਐੱਫ' ਦੀ ਮੁੜ-ਵੰਡ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਾਂ ਸੀਮਾ ਨੂੰ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਸੰਚਾਲਨ ਆਦੇਸ਼ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਬਚਾਟ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਵੰਡਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਭਾਵ ਆਦੇਸ਼ ਦਾ ਸੰਚਾਲਨ ਹਿੱਸਾ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤਰਕ ਦੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਇਕੱਲੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਜੀ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਠਾਈ ਗਈ ਦਲੀਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਰਲੇਵੇਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਨਾਲ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਆਦੇਸ਼ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਕਿਉਂਕਿ ਆਦੇਸ਼ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ

ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਪ੍ਰਭਾਵ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

84. ਉੱਪਰ ਲਿਖੀਆਂ ਚਰਚਾਵਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਅਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਨੰਬਰ ਵਿੱਚ ਮੁੜ ਵੰਡਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਮਾਲਕ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਕ ਖਾਸ ਸਮੇਂ 'ਤੇ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਾਖਵੀਂ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਆਮ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਸਮਾਂ-ਰੇਖਾ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ 'ਸਾਂਝਾ ਉਦੇਸ਼' ਇੱਕ ਗਤੀਸ਼ੀਲ ਸਮੀਕਰਨ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਮਾਜ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਅਤੇ ਲੰਘਦੇ ਸਮੇਂ ਕਾਰਨ ਬਦਲਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇੱਕ ਵਾਰ ਜ਼ਮੀਨ ਰਾਖਵੀਂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਆਮ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ, ਇਸ ਨੂੰ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਮੁੜ ਵੰਡ. ਇਸ ਲਈ ਸਿੱਟਾ ਨੰ. (3) ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਪੁੱਛੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਇਸ ਲਈ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਣਵਰਤੀ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ ਵਿੱਚ ਮੁੜ ਵੰਡਣ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਤੀਜੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਲਤ ਹਨ ਅਤੇ ਟਿਕਾਊ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਜੈ ਸਿੰਘ ਦੂਜੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਲਏ ਗਏ ਸੀ ਸਿੱਟੇ ਨੰਬਰ (3) ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 1679 2022 ਦਾ ਨਾਗਰਿਕ ਅਰਜ਼ੀ ਨੰ. 1678 2022 ਅਤੇ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 1680 2022 ਦਾ

85. ਉੱਪਰ ਦੱਸੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ, ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਚੁਣੌਤੀ ਮਾਲਕ ਹਰਿਆਣਾ ਮਿਊਂਸਪਲ (ਸੋਧ) ਐਕਟ, 1999 (1999 ਦਾ ਐਕਟ ਨੰਬਰ 17) ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਮਿਊਂਸਪਲ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1994 ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (52ਏ) ਅਤੇ ਧਾਰਾ 161 (1) (ਜੀ) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਐਕਟ ਮਾਲਕਾਂ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸੁਧਾਰਾਂ ਵੱਲ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ ਨੇ ਇਹ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਸੋਧਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ, ਸ਼ਮਿਲਤ ਦੇਹ ਮਿਊਂਸਪੈਲਟੀਆਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪਣਾ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੋਧਾਂ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 13,14,31-ਏ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 300-ਏ ਦੀ ਵੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

86. 2022 ਦੇ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1679 ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ 6.4625 ਏਕੜ (51 ਕਨਾਲ 14 ਮਰਲਾ) ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦੀ ਹੈ। ਰਜਿਸਟਰਡ ਵਿਕਰੀ ਪੱਤਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਾਬਕਾ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਮਾਲਕ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਕੰਪਨੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਕਰੇਤਾ ਮਾਲਕ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਤੱਥ ਰਿਕਾਰਡ ਉੱਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਸਥਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰੀ ਕਾਮਤ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਹਰਿਆਣਾ ਨਗਰ ਨਿਗਮ (ਸੋਧ) ਐਕਟ, 1999 ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹਰਿਆਣਾ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਐਕਟ, 1973 ਜਾਂ 1994 ਦਾ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਜਿਸ ਵਿੱਚ 'ਸ਼ਮੀਲਾਤ ਜ਼ਮੀਨ' ਨੂੰ ਨਗਰ ਪਾਲਿਕਾ ਵਿੱਚ ਵੇਸਟਿੰਗ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 31ਏ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਸ਼ਹਿਰੀ ਸਥਾਨਕ ਸੰਸਥਾ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਸਿਰਫ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸੋਧੇ ਹੋਏ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਤਹਿਤ ਕੋਈ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ, ਇਸ ਲਈ, ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੋਧਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਹਨ। ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੁਲ ਬੈਂਚ ਵੱਲੋਂ ਰਾਜਿੰਦਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।

87. ਰਾਜੇਂਦਰ ਪਰਸ਼ਾਦ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੁਲ ਬੈਂਚ ਨੇ ਹਰਿਆਣਾ ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਾਮਨ ਲੈਂਡਜ਼ (ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ) ਐਕਟ, 1974 ਨੂੰ ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕਤਾ ਦੀ ਬੁਰਾਈ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਦੱਸਦਿਆਂ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਉਕਤ ਐਕਟ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦਾ ਉਪਾਅ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 31ਏ (1) (ਏ) ਦੁਆਰਾ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਾ ਅਨੰਦ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ |

88. ਸੂਰਜ ਭਾਨ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਰਾਜਿੰਦਰ ਪਰਸ਼ਾਦ ਦੇ ਫੁਲ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ 1973 ਮਿਉਂਸਪਲ ਐਕਟ ਅਤੇ 1994 ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸੋਧ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ 2022 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1679 ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਅਦਾ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦੁਖੀ ਹੈ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਜੋਂ ਅਤੇ ਇਹ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਮਾਲਕ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 300 ਏ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ|

89. ਸੂਰਜ ਭਾਨ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਾਲਕ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ 1961 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (ਜੀ) (6) ਦੁਆਰਾ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ 'ਜੁਮਲਾ ਮੁਸ਼ਤਰਕਾ ਮਲਕਾਨ' ਜਾਂ 'ਜੁਮਲਾ ਮਲਕਾਨ ਵਾ ਦਿਗਰ ਹਕਦਾਰਨ ਅਰਾਜ਼ੀ ਹਸਾਬ ਰਸਾਦ ਰਕਬਾ' ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 1973 ਦੇ ਮਿਉਂਸਪਲ ਐਕਟ ਅਤੇ 1994 ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸੋਧੇ ਹੋਏ ਐਕਟਾਂ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਣਗੀਆਂ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨੋਟੀਫਾਈਡ ਏਰੀਆ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਏਐਨਆਰ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇਸ ਰਾਜ ਅਤੇ ਨਗਰ ਪਾਲਿਕਾ ਕਮੇਟੀ, ਸਰਹਿੰਦ ਬਨਾਮ ਪਰਸ਼ੋਤਮ ਦਾਸ ਅਤੇ ਹੋਰ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਪੰਜਾਬ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਨਿਯਮ, 1965 ਦੇ ਨਿਯਮ 3 ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਬਦਲਣ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਹਾ:

" 207. ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ ਵਿੱਚ, ਸਰਹਿੰਦ ਬਨਾਮ. ਪਰਸ਼ੋਤਮ ਦਾਸ (ਉੱਪਰ) ਅਤੇ ਨੋਟੀਫਾਈਡ ਏਰੀਆ ਬਨਾਮ ਦੇਸ ਰਾਜ (ਉੱਪਰ) ਕਮੇਟੀ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਨਿਯਮ, 1965 ਦੇ ਨਿਯਮ 3 ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਮੂਲ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਨਿਯਮ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਨੋਟੀਫਾਈਡ ਏਰੀਆ ਕਮੇਟੀ v. ਪੰਜਾਬ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਨਿਯਮ, 1965 ਦੇ ਨਿਯਮ 3 ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ 'ਦੇਸ ਰਾਜ "ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਜ਼ਮੀਨ ਵੀ. ਸੀ. ਐੱਲ. ਐਕਟ 1953 ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਪੰਚਾਇਤ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਨੇ ਆਪਣਾ ਹੱਕ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਵੀ. ਸੀ. ਐੱਲ. ਐਕਟ 1961 ਦੁਆਰਾ ਉਕਤ ਵੀ. ਸੀ. ਐੱਲ. ਐਕਟ 1953 ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਨਾਲ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਨੇ ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਤੇ ਜੋ ਹੱਕ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਸ ਉੱਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਪਿਆ।

XX XX XX

211. ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਮਿਉਂਸਪੈਲਿਟੀ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਹਿਰੀ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਇਹ ਰਾਜ ਨੀਤੀ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਜਾਂ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸੁਧਾਰਾਂ ਲਈ ਹੈ।

ਬਲਕਿ ਉਹ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਦੁਆਰਾ 'ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਸ ਪ੍ਰਸਤਾਵ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਜੋ ਖੇਤਰ ਮਿਉਂਸਪੈਲਟੀਆਂ ਵਿੱਚ ਮਿਲਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਰਲੇਵੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਵਿੱਚ ਸੁਣਵਾਈ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ।

90. ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਦੀਪ ਕਾਂਤ, ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਰਾਜ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ 1961 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਚਾਇਤ ਕੋਲ ਜ਼ਮੀਨ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਪੰਚਾਇਤ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਹੁਣ ਸਿਰਫ਼ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਮਿਉਂਸਪਲ ਸੀਮਾਵਾਂ ਵਧਾ ਕੇ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੰਸਥਾ ਤੋਂ ਦੂਜੀ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਰਕਮ ਮਾਲਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ। ਸ੍ਰੀ ਕਾਂਤ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਹਰਿਆਣਾ ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਐਕਟ, 1994 ਉਸ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਮਿਉਂਸਪੈਲਿਟੀ ਜਾਂ ਛਾਉਣੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਮੁੱਚਾ ਸਭਾ ਖੇਤਰ, ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਦੀ ਹੋਂਦ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਸੰਪਤੀਆਂ ਅਤੇ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ ਮਿਉਂਸਪੈਲਿਟੀ ਕੋਲ ਹੋਣਗੀਆਂ।

91. ਸ੍ਰੀ ਕਾਮਤ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਦਾ ਇਹ ਰੁਖ ਕਿ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਲਈ ਸੋਧ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਸੀ, ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, ਹਰਿਆਣਾ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਬੇਦਖਲੀ ਅਤੇ ਕਿਰਾਇਆ ਵਸੂਲੀ ਐਕਟ, 1985| 1948 ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਇਮਾਰਤ ਵਜੋਂ ਮੰਨਣ ਲਈ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਬੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੂਰਜ ਭਾਨ ਦੇ ਪੰਜ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਇਸ ਪਹਿਲੂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ 1961 ਦੇ ਐਕਟ ਅਤੇ 1985 ਦੇ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਦੋਵੇਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਸਮਾਨਾਂਤਰ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਕੋਈ ਵੀ ਚੋਣ ਕਰਨ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆਃ

" 83. ਇਹ ਉਚਿਤ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਨੇ ਹਰਿਆਣਾ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਬੇਦਖਲੀ ਅਤੇ ਕਿਰਾਇਆ ਵਸੂਲੀ ਐਕਟ, 1985 ਵੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਐਕਟ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਅਣਅਧਿਕਾਰਤ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਬੇਦਖਲ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਏਕੀਕਰਨ ਐਕਟ 1948. ਹਰਿਆਣਾ ਕਾਮਨ ਪਰਪੋਜ਼ਜ਼ ਲੈਂਡ ਐਵੀਕਸ਼ਨ ਅਤੇ ਰੈਂਟ ਰਿਕਵਰੀ ਐਕਟ, 1985 ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਹਰਿਆਣਾ ਪਬਲਿਕ ਪ੍ਰੀਮੀਸਿਸ ਐਂਡ ਲੈਂਡ (ਐਵੀਕਸ਼ਨ ਅਤੇ ਰੈਂਟ ਰਿਕਵਰੀ) ਐਕਟ, 1972 ਨੂੰ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ

ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਹਰਿਆਣਾ ਜਨਤਕ ਪਰਿਸਰ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨ (ਬੇਦਖਲੀ ਅਤੇ ਕਿਰਾਇਆ ਵਸੂਲੀ) ਐਕਟ, 1972 ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਆਮ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੀਆਂ ਜਿਸ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਕਥਿਤ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਮਾਰਤ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਵੀ. ਸੀ. ਐੱਲ. ਐਕਟ 1961 ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਵਧੇਰੇ ਵਿਆਪਕ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ-ਪੱਖਾਂ ਦੇ ਵਿਵਾਦਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹੋਰ ਵਿਵਾਦਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਵੀ. ਸੀ. ਐੱਲ. ਐਕਟ 1961 ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਏਕੀਕਰਨ ਐਕਟ 1948 ਤਹਿਤ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਅਣਅਧਿਕਾਰਤ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਬੇਦਖਲ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਵੀ. ਸੀ. ਐੱਲ. ਐਕਟ 1961 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦਾ ਸੈਕਸ਼ਨ 13-ਡੀ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਓਵਰਰਾਈਡਿੰਗ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ 59 ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ '1985 ਐਕਟ' ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਵੀ. ਸੀ. ਐੱਲ. ਐਕਟ 1961 ਨੂੰ ਪੇਂਡੂ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਵਿਭਾਗ, ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਅਤੇ ਚਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ. ਸੀ. ਐੱਲ. ਐਕਟ 1961 ਤਹਿਤ ਕੁਲੈਕਟਰ, ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦੇ ਸਰਪੰਚ ਅਤੇ ਪੰਚ ਬਲਾਕ ਪੱਧਰ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੱਧਰ ਅਤੇ ਰਾਜ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਜਾਣੂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੇ ਵਿਵਾਦਾਂ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਇੱਕ ਵਾਧੂ ਮੰਚ ਹੋਣਾ ਜੋ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਹਿਤ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਕੋਲ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਅਣਅਧਿਕਾਰਤ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਬੇਦਖਲ ਕਰਨ ਲਈ ਦੋ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਜੋ ਪੰਚਾਇਤ ਜਾਂ ਪੰਚਾਇਤ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਜਾਂ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

92. ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅਗਰਵਾਲ ਨੇ 1961 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਮੀਲਤ ਜ਼ਮੀਨ ਇੱਕੋ ਪਿੰਡ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਹੈ ਪਰ ਜੇ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪਿੰਡਾਂ ਲਈ ਸਾਂਝਾ ਲਾਭ ਹੈ, ਤਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਉਸ ਪਿੰਡ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਦੂਜੇ ਪਿੰਡ ਦੇ। ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿ ਸ਼ਮੀਲਤ ਦੇਹ ਜ਼ਮੀਨ ਪੇਂਡੂ ਖੇਤਰਾਂ

ਦੀ ਇੱਕ ਧਾਰਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੀ ਦਰਾਮਦ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਲਤ ਉਸਾਰੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਮਿਉਂਸਪਲ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਤਬਾਦਲਾ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ (ਈ. ਆਈ.) ਲਈ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਗਲਤ ਹੈ। ਮਿਉਂਸਪਲ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਸੌਂਪਣਾ ਇੱਕ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸੁਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਆਰਟੀਕਲ 31-ਏ ਦੁਆਰਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

93. ਅੱਗੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿ ਸ਼ਮੀਲਤ ਜ਼ਮੀਨ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਦੀ ਸੰਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਕੇਵਲ ਕੋਲ ਉਸ ਪਿੰਡ ਦੇ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਇੱਕ ਸੀਮਤ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ 1948 ਦੇ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਏਕੀਕਰਨ ਦੌਰਾਨ ਬਣਾਈ ਗਈ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਵੇਸਟਿੰਗ ਪੰਚਾਇਤ ਨਾਲ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਇੱਕ ਟਰੱਸਟ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਤਬਦੀਲ ਜਾਂ ਨਿਹਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਸਿਰਫ ਓਨਾ ਹੀ ਅਧਿਕਾਰ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿੰਨਾ ਉਸ ਦਾ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ, ਸ਼ਮੀਲਤ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਮਿਉਂਸਪੈਲਿਟੀ ਨੂੰ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਕਰਨ ਨਾਲ ਮਾਲਕਾਂ ਦਾ ਹਿੱਤ ਵੰਡਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਮਾਲਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਾਖਵੀਂ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਦੇ।

94. ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਦਲੀਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਰਾਜ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਰਾਜ ਸੂਰਜ ਏ ਭਾਨ ਵਿੱਚ ਪੂਰੇ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ। ਰਾਜ ਸੂਰਜ ਭਾਨ ਵਿੱਚ ਪੂਰੇ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਪੂਰੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਹੈ। 1994 ਦੇ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਬੰਧ 1973 ਦੇ ਮਿਉਂਸਪਲ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਦਲੀਲ ਕਿ ਰਾਜ ਨੇ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਬੀ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪੂਰਾ ਫੈਸਲਾ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਹੈ।

95. ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜਿੰਦਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਪੂਰੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਹਰਿਆਣਾ ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਾਮਨ ਲੈਂਡਜ਼ (ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ) ਐਕਟ, 1974 ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਐਕਟ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸੁਧਾਰ ਦਾ ਉਪਾਅ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਰਾਜਿੰਦਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ 1973 ਦੇ ਮਿਉਂਸਪਲ ਐਕਟ

ਅਤੇ 1994 ਦੇ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸੋਧ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਉੱਤੇ ਬਹੁਤ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਸਾਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਝਿਜਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ 1973 ਦੇ ਮਿਊਂਸਪਲ ਐਕਟ ਅਤੇ 1994 ਦੇ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸੋਧ ਕਾਨੂੰਨ ਵੀ ਗੈਰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਹਨ।

96. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਾਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਦੀਪ ਕਾਂਤ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਈ ਗਈ ਦਲੀਲ ਵਿੱਚ ਯੋਗਤਾ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਪੂਰਾ ਜਾਂ ਕੁਝ ਹਿੱਸਾ ਪੰਚਾਇਤ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਮਿਊਂਸਪਲ ਸੀਮਾਵਾਂ, ਅਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਦੀ ਹੋਂਦ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜ਼ਮੀਨ ਮਿਊਂਸਪੈਲਟੀ ਕੋਲ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਹਰਿਆਣਾ ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਐਕਟ, 1994 ਦੇ ਸਬੰਧਤ ਅੰਸ਼ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨਃ

" 7. ਸਭਾ ਖੇਤਰ ਦੀ ਹੱਦਬੰਦੀ-(1) ਸਰਕਾਰ, ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ, ਪੰਜ ਸੌ ਤੋਂ ਘੱਟ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਿੰਡ ਜਾਂ ਪਿੰਡ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹਿੱਸੇ ਜਾਂ ਨਾਲ ਲੱਗਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਨੂੰ ਇੱਕ ਜਾਂ ਵਧੇਰੇ ਸਭਾ ਖੇਤਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈਃ

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਅਸਾਧਾਰਣ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੁਆਰਾ, 500 ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਦੀ ਸੀਮਾ ਵਿੱਚ ਢਿੱਲ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਨਾ ਤਾਂ ਪੂਰਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਹਰਿਆਣਾ ਮਿਊਂਸਪਲ ਐਕਟ, 1973 ਅਧੀਨ ਗਠਿਤ ਮਿਊਂਸਪੈਲਟੀ ਦਾ ਕੋਈ ਹਿੱਸਾ ਏ-

(ਏ) ਹਰਿਆਣਾ ਮਿਊਂਸਪਲ ਐਕਟ, 1973 ਤਹਿਤ ਗਠਿਤ ਨਗਰ ਪਾਲਿਕਾ;

(ਅ) ਛਾਉਣੀ;

ਇੱਕ ਸਭਾ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨਗਰਪਾਲਿਕਾ ਵਿੱਚ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਵੋਟਰ ਇੱਕ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ, ਜਿਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਨਗਰਪਾਲਿਕਾ ਦੀ ਸੰਪਤੀ ਅਤੇ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ, ਜੇ ਕੋਈ ਹਨ, ਮੌਜੂਦ ਹੋਣ ਲਈ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਵਿੱਚ ਨਿਹਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਨਗਰਪਾਲਿਕਾ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ।

(2) ਆਬਾਦੀ ਦਾ ਪਤਾ ਪਿਛਲੇ ਦਹਾਕੇ ਦੀ ਮਰਦਮਸ਼ੁਮਾਰੀ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਲਗਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਸ ਦੇ ਸਬੰਧਤ ਅੰਕੜੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।

(3) ਸਰਕਾਰ, ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ, ਸਭਾ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

(4) ਜੇਕਰ ਸਮੁੱਚਾ ਸਭਾ ਖੇਤਰ ਕਿਸੇ ਮਿਉਂਸਪੈਲਿਟੀ ਜਾਂ ਛਾਉਣੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਦੀ ਹੋਂਦ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਸੰਪਤੀਆਂ ਅਤੇ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ ਮਿਉਂਸਪੈਲਿਟੀ ਜਾਂ ਛਾਉਣੀ ਵਿੱਚ ਨਿਹਿਤ ਹੋਣਗੀਆਂ।

(5) ਜੇ ਪੂਰਾ ਸਭਾ ਖੇਤਰ ਫਰੀਦਾਬਾਦ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਫਰੀਦਾਬਾਦ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ (ਨਿਯਮ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ) ਐਕਟ, 1971. ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਦੀ ਹੋਂਦ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਸੰਪਤੀਆਂ ਅਤੇ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ ਫਰੀਦਾਬਾਦ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵਿੱਚ ਨਿਹਿਤ ਹੋਣਗੀਆਂ।

1973 ਦੇ ਮਿਉਂਸਪਲ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2-ਏ ਨਗਰ ਪਾਲਿਕਾਵਾਂ ਦੇ ਵਰਗੀਕਰਨ ਅਤੇ ਗਠਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੰਜਾਹ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਵਾਲੇ ਪਰਿਵਰਤਨਸ਼ੀਲ ਖੇਤਰ ਲਈ ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ,ਪੰਜਾਹ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਵਾਲਾ ਪਰਿਵਰਤਨਸ਼ੀਲ ਖੇਤਰ, ਪੰਜਾਹ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਵਾਲੇ ਛੋਟੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਖੇਤਰ ਲਈ ਨਗਰ ਕੌਂਸਲ ਇੱਕ ਹਜ਼ਾਰ ਪਰ ਤਿੰਨ ਲੱਖ ਤੋਂ ਘੱਟ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਵਾਲੇ ਵੱਡੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਖੇਤਰ ਲਈ ਨਗਰ ਨਿਗਮ। ਸੈਕਸ਼ਨ 3 ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ 1973 ਦੇ ਮਿਉਂਸਪਲ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਾਨਕ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਮਿਉਂਸਪੈਲਟੀ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 4 ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਮਿਉਂਸਪੈਲਟੀ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 5 ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ| 1973 ਦੇ ਮਿਉਂਸਪਲ ਐਕਟ ਦੇ ਸਬੰਧਤ ਪ੍ਰਬੰਧ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਨਃ

"3. ਨਗਰ ਪਾਲਿਕਾ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ - (1) ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ, ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਾਨਕ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਹੋਣ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਨਗਰ ਪਾਲਿਕਾ।

(2) ਅਜਿਹਾ ਹਰੇਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਉਸ ਸਥਾਨਕ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੇਗਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਹ ਸਬੰਧਤ ਹੈ।

XX XX XX

(10) ਇੱਕ ਕਮੇਟੀ ਅਜਿਹੇ ਸਮੇਂ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਆਵੇਗੀ ਜਦੋਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰੇ।

4. ਮਿਉਂਸਪੈਲਿਟੀ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਦਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ। — (1) ਇੱਕ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ, ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ, ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਜੋ ਉਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰੇ, ਇੱਕ ਮਿਉਂਸਪੈਲਿਟੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਉਸ ਦੇ ਆਸ ਪਾਸ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਾਨਕ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੇ ਆਪਣੇ ਇਰਾਦੇ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

(2) xx XX XX

(4) ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਸਥਾਨਕ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਿਸੇ ਮਿਉਂਸਪੈਲਟੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਐਕਟ, ਅਤੇ, ਇਸ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ, ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ, ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨਾਂ, ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ; ਉਪ-ਕਾਨੂੰਨ, ਆਦੇਸ਼, ਨਿਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਜੋ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਜਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪੂਰੀ ਮਿਉਂਸਪੈਲਟੀ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਹਨ। ਸਮਾਂ, ਅਜਿਹੇ ਖੇਤਰ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ।

5. ਸਥਾਨਕ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਨਗਰ ਪਾਲਿਕਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਣ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਦੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ- ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ, ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ, ਅਤੇ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ, ਜੋ ਉਹ ਸਹੀ ਸਮਝੇ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਅਤੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਾਨਕ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਨਗਰ ਪਾਲਿਕਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਣ ਦੇ ਆਪਣੇ ਇਰਾਦੇ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

98. ਨੋਟੀਫਾਈਡ ਏਰੀਆ ਕਮੇਟੀ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 (ਏ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਪੰਜਾਬ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਪੰਚਾਇਤ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ 1974 ਐਕਟ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਬਦਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਮਾਲਕਾਂ ਨਾਲ ਸੰਸ਼ੋਧਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆਃ

" 3. ਸਬੰਧਤ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਵਿੱਚ 1953 ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਜ਼ਮੀਨ ਸੌਂਪਣ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਸਾਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਮੁਦਈਆਂ-

ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਦਾ ਇਹ ਰੁਖ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

4. ਉਪਰੋਕਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ, ਪੰਜਾਬ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਨਿਯਮ, 1965 ਦੇ ਨਿਯਮ 3 ਨੂੰ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਜੋ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈਃ

3. " ਜੇਕਰ ਸਮੁੱਚਾ ਸਭਾ ਖੇਤਰ ਮਿਉਂਸਪੈਲਟੀ, ਛਾਉਣੀ ਜਾਂ ਨੋਟੀਫਾਈਡ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਅਧਿਕਾਰ, ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ, ਜਾਇਦਾਦ, ਸੰਪਤੀਆਂ ਅਤੇ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ, ਜੇ ਕੋਈ ਹਨ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਾਂ ਹੋਰ, ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ, ਛਾਉਣੀ ਬੋਰਡ ਜਾਂ ਨੋਟੀਫਾਈਡ ਏਰੀਆ ਕਮੇਟੀ ਵਿੱਚ ਨਿਹਿਤ ਹੋਣਗੀਆਂ।

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ, ਜੋ ਪੰਚਾਇਤ ਵਿੱਚ ਨਿਹਿਤ ਹੋਵੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਲੇਜ ਕਾਮਨ ਲੈਂਡਜ਼ (ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ) ਐਕਟ, 1961 ਜਾਂ ਜਿਸ ਜ਼ਮੀਨ, ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ ਏਕੀਕਰਨ ਅਤੇ ਟੁੱਟਣ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਐਕਟ, 1948 ਤਹਿਤ ਪੰਚਾਇਤ ਵਿੱਚ ਨਿਹਿਤ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਸਹਿ-ਹਿੱਸੇਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

5. ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਸੌਂਪਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਲਈ, ਪਹਿਲੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੂਰਾ ਸਭਾ ਖੇਤਰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਇਹ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਜ਼ਰੂਰਤ ਦੇ ਇਸ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਵਿੱਚ ਜੋ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜ਼ਮੀਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਦਲੀਲ ਦਾ ਹੋਰ ਪੱਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ 22 ਦਸੰਬਰ, 1976 ਨੂੰ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨੂੰ ਛੱਡਣਾ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਬਦਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਪਿੰਡ ਗੁੱਡਾ ਦੇ ਖੇਤਰ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ 6-10-75 ਉੱਤੇ ਨੋਟੀਫਾਈਡ ਖੇਤਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ; ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਉਸ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਬਲ ਦੁਆਰਾ ਸੰਚਾਲਿਤ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੀ ਭੁੱਲ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਬਦਲ ਸਕਦੀ ਸੀ।

6. ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਪਹਿਲੇ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਆਸ਼ਰੀ ਪੰਚਾਇਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਵਿੱਚ ਜੋ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਸਾਡੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਹੈਃ -

XXX XXX

ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਪੂਰੇ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਬੰਧਤ ਨੋਟੀਫਾਈਡ ਏਰੀਆ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਘੱਟ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਸੀਮਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਸ਼ਾਮਲ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਦਾ ਉਹ ਹਿੱਸਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਜ਼ਮੀਨ ਸਥਿਤ ਹੈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਖੇਤਰੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਹਿਲੀ ਦਲੀਲ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਜਵਾਬਦੇਹ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

99. ਮਿਊਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ, ਸਰਹਿੰਦ ਵਿੱਚ, ਮੁਦਈ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਮਿਊਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇਸ ਘੋਸ਼ਣਾ ਲਈ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਮਾਲਕ ਵਜੋਂ ਮੁਦਈ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਹੈ। ਸਰਹਿੰਦ ਮਿਊਂਸਪੈਲਟੀ ਦੀ ਮਿਊਂਸਪਲ ਸੀਮਾ ਵਧਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਨਗਰ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਗ੍ਰਾਮ ਸਭਾ ਖੇਤਰ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ ਅਤੇ ਵਿਵਾਦਗ੍ਰਸਤ ਖੇਤਰ ਮਿਊਂਸਪਲ ਅਧੀਨ ਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਪੰਜਾਬ ਮਿਊਂਸਪਲ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਤਹਿਤ ਸਭਾ ਖੇਤਰ ਦੀ ਪੂਰੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿਰੀ ਅਸਟੇਟ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਸਭਾ ਖੇਤਰ ਮਿਊਂਸਪੈਲਟੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿਉਂਕਿ 'ਸਮੁੱਚੇ' ਵਿੱਚ ਇੱਕ 'ਹਿੱਸਾ' ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਅੱਗੇ, ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਦਲੀਲ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਮੀਲਤ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ 'ਬੀ' ਹੋਵੇਗੀ। ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀਃ

" 7. ਪਰ ਇੱਕ ਦਲੀਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦਾ ਪੱਖ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਪੰਜਾਬ ਮਿਊਂਸਪਲ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਤਹਿਤ ਸਭਾ ਖੇਤਰ ਦੀ ਪੂਰੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿਰੀ ਅਸਟੇਟ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਸਭਾ ਖੇਤਰ ਸੀ ਨੂੰ ਮਿਊਂਸਪੈਲਟੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਪੰਜਾਬ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਵਿੱਚ 'ਪੂਰਾ' ਸ਼ਬਦ ਇੱਕ

'ਹਿੱਸਾ' ਸ਼ਾਮਲ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਜੇ ਸਭਾ ਖੇਤਰ ਦਾ ਕੋਈ ਹਿੱਸਾ ਮਿਊਂਸਪਲ ਸੀਮਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਭਾ ਖੇਤਰ ਦਾ ਉਹ ਹਿੱਸਾ ਨਗਰ ਪਾਲਿਕਾ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ। ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ ੮ ਨੂੰ ਸਾਲ ੧੯੬੨ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਐਕਟ ਤੋਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਧਾਰਾ 4 (3) ਨੂੰ 14-7-1978 ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਨਿਯਮ, 1965 ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 101 ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਨਿਯਮ ੩ ਗ੍ਰਾਮ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਅਤੇ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਨਿਯਮ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਯਮ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਸਮੁੱਚਾ ਸਭਾ ਖੇਤਰ ਨਗਰ ਪਾਲਿਕਾ, ਛਾਉਣੀ ਸ਼ਹਿਰ, ਸ਼ਹਿਰੀ ਜਾਇਦਾਦ ਜਾਂ ਨੋਟੀਫਾਈਡ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਧਿਕਾਰ, ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ, ਜਾਇਦਾਦ, ਜਾਇਦਾਦ ਅਤੇ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ, ਜੇ ਕੋਈ ਹਨ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਕਿਸੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈਆਂ ਹੋਣ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਹੋਣ, ਮਿਊਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ, ਛਾਉਣੀ ਬੋਰਡ, (ਨਗਰ ਨਿਗਮ, ਮੁੱਖ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕ ਜਾਂ ਨੋਟੀਫਾਈਡ ਏਰੀਆ ਕਮੇਟੀ) ਕੋਲ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ|

XX XX XX

10. ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਐਕਟ, ਇਸ ਤਹਿਤ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਮਿਊਂਸਪਲ ਐਕਟ ਦੇ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਾ ਕੇ ਪੜ੍ਹਨ ਨਾਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਹੀ ਸਭਾ ਖੇਤਰ ਦੇ ਇੱਕ ਹਿੱਸੇ ਉੱਤੇ ਮਿਊਂਸਪਲ ਸੀਮਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵਧਾ ਕੇ ਉਹ ਹਿੱਸਾ ਮਿਊਂਸਪੈਲਟੀ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਮਿਊਂਸਪੈਲਟੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਖੇਤਰ ਉੱਤੇ ਅਧਿਕਾਰ, ਹੱਕ ਅਤੇ ਹਿੱਤ ਨਿਹਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਦੇ ਤਰਕ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ। ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤਰਕ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਪੂਰਾ ਸਭਾ ਖੇਤਰ ਮਿਊਂਸਪਲ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਖੇਤਰ ਮਿਊਂਸਪਲ ਹੱਦਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਫਿਰ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਜੈਕਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਨਹੀਂ। ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 (3) ਵਿੱਚ 'ਸੰਪੂਰਨ' ਸਮੀਕਰਨ ਇਸ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਸਭਾ ਖੇਤਰ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਵੀ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਵਿਵਾਦਪੂਰਨ ਸੰਪਤੀਆਂ ਜੋ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸਭਾ ਖੇਤਰ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਸਨ। ਪਿੰਡ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਮਾਜਰਾ ਨੂੰ ਮਿਤੀ 18-9-1968 ਦੇ

ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਸਰਹਿੰਦ ਮਿਉਂਸਪੈਲਿਟੀ ਦੀਆਂ ਮਿਉਂਸਪਲ ਹੱਦਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਉਹ ਮਿਉਂਸਪੈਲਿਟੀ ਹੈ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ, ਸਿਰਲੇਖ ਅਤੇ ਹਿੱਤ ਨਿਹਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਖੇਵਾਤਦਾਰਾਂ ਨੂੰ (ਐਸਆਈਸੀ ਆਈਐਨ) ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਸਮੇਤ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨਾ ਸਿਰਫ ਗ੍ਰਾਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 (3) ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪੰਚਾਇਤ ਐਕਟ ਨੇ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 3 ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 (3) ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਨਿਯਮ 3 ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਿਉਂਸਪਲ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 56 ਅਤੇ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਵਿਧਾਨਕ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸਭਾ ਖੇਤਰ ਦਾ ਕੋਈ ਹਿੱਸਾ ਕਿਸੇ ਮਿਉਂਸਪਲ ਸੀਮਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੰਪਤੀ ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ ਕੋਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਇਸ 'ਈ' ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਿੱਚ ਮੁਦਈ ਜੋ ਮੂਲ ਖੇਵੱਤਦਾਰ ਸਨ, ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਅਤੇ ਇਹ ਮਿਉਂਸਪੈਲਿਟੀ ਹੈ ਜੋ ਵਿਵਾਦਗ੍ਰਸਤ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਮਾਲਕ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ।

XX XX XX

12. ਸੈਕਸ਼ਨ 3 ਦਾ ਉਪ-ਸੈਕਸ਼ਨ (2) ਉਦੋਂ ਹੀ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ, ਸਰਹਿੰਦ ਵਿੱਚ ਨਿਹਿਤ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ "ਸ਼ਮਲਾਤ ਦੇਹ" ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 ਦੀ ਧਾਰਾ (ਜੀ) ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 2 (ਜੀ) ਵਿੱਚ 9 ਵੱਖ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਹਨ ਪਰ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਸਮੱਗਰੀ ਦਾ ਇੱਕ ਵੀ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਕੇਸ ਦੀ ਉਸ ਕੋਣ ਤੋਂ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਵਿਵਾਦਗ੍ਰਸਤ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੁਆਰਾ "ਸ਼ਾਮਲਾਟ ਦੇਹ" ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ| ਉਪ-ਧਾਰਾਵਾਂ ਜੋ ਸੈਕਸ਼ਨ 2 (ਜੀ) ਵਿੱਚ "ਸ਼ਮਲਾਤ ਦੇਹ" ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹਨ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਮਾਧਵ ਰੈਂਡੀ ਦੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

100. 1994 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (4) ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਪੂਰਾ ਸਭਾ ਖੇਤਰ ਇੱਕ ਨਗਰਪਾਲਿਕਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਦੀ ਹੋਂਦ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, 1973 ਦਾ ਮਿਉਂਸਪਲ ਐਕਟ ਸਥਾਨਕ ਖੇਤਰ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸੇ

ਨੂੰ ਨਗਰ ਪਾਲਿਕਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ, ਧਾਰਾ 7 (4) ਧਾਰਾ 4 (3) ਦੇ ਨਾਲ ਪਰੀ ਮੈਟੇਰੀਆ ਹੈ ਪੰਜਾਬ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਐਕਟ, 1952 ਨੂੰ 1973 ਦੇ ਮਿਊਂਸਪਲ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਦੁਬਾਰਾ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

101. ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੇਕਰ ਪੂਰਾ ਸਭਾ ਖੇਤਰ ਮਿਊਂਸਪੈਲਿਟੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ 1973 ਦੇ ਮਿਊਂਸਪਲ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਸਥਾਨਕ ਖੇਤਰ ਜੋ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਖੇਤਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਮਿਊਂਸਪੈਲਿਟੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਮਿਊਂਸਪਲ ਹੱਦਾਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਵੀ ਮਿਊਂਸਪਲ ਹੱਦਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਆਤਮ ਰਾਮ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਕਹਾਵਤ ਦੀ ਵੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸੀ. ਓਮਨੇ ਮਾਜੂ ਨੇ ਸੈ ਮਾਈਨਸ (ਜਿੰਨਾ ਵੱਡਾ ਘੱਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ) ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆਃ -

“12. ਉਸੇ ਦਲੀਲ ਦੀ ਇਕ ਹੋਰ ਸ਼ਾਖਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਨਿਰਮਾਤਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 31ਏ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ, ਨਾ ਸਿਰਫ ਸਾਰੀ ਜਾਇਦਾਦ, ਬਲਕਿ ਇਸ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਅਜਿਹਾ ਕਹਿਣ ਨਾਲੋਂ ਕੁਝ ਵੀ ਸੌਖਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ "ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸਿਆਂ" ਦਾ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜ਼ਿਕਰ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਸਾਨੂੰ ਉਸ ਲੇਖ ਨੂੰ "ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸਿਆਂ" ਨੂੰ ਵੀ ਕਵਰ ਕਰਨ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਨਾ ਚਾਹੀਦਾ| ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਦਲੀਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਤੱਥ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਪੂਰਾ ਗਿਆਨ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ "ਜਿੰਨਾ ਵੱਡਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਓਨਾ ਹੀ ਘੱਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ" - ਓਮਨੇ ਮਾਜੂਸ ਨੂੰ ਮਾਇਨਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ..... ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੂਰੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 31 ਏ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸਿਆਂ 'ਤੇ ਵੀ ਬਰਾਬਰ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਫੁਲ ਬੈਂਚ ਦੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਹੁਕਮ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ, 57 ਪੀ. ਐਲ. ਆਰ 359: (ਆਕਾਸ਼ਵਾਣੀ 1955 ਪੰਜਾਬ 220) ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਭੰਡਾਰੀ ਸੀ. ਜੇ. ਅਤੇ ਦੁਲਤ ਜੇ. ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਹੁਕਮ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ। ਇਹ ਬੈਂਚ ਇੱਕ ਹੋਰ ਐਕਟ-ਪੰਜਾਬ ਵਿਲੇਜ ਕਾਮਨ ਲੈਂਡਜ਼ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀ। (ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ) ਐਕਟ, 1954 ਉਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਪੂਰੇ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਉਸ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਕਿ 'ਸੰਪੂਰਨ' ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ,

ਅਤੇ ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਐਕਟ ਇੱਕ ਅਸਟੇਟ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦਾ ਹੈ,..... ਇਹ ਇੱਕ ਅਸਟੇਟ ਦੇ ਇੱਕ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਪੂਰੇ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਸਹੀ ਹੈ। ਵਿਦਵਾਨ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ, ਜੋ ਇੱਕੋ ਸਵਾਲ ਉੱਤੇ ਦੋਵਾਂ ਵਿਰੋਧੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਧਿਰ ਸਨ, ਨੇ ਆਪਣਾ ਵਿਚਾਰ ਬਦਲਣ ਦੇ ਆਪਣੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪੂਰਾ ਬੈਂਚ ਕਾਨੂੰਨੀ ਉੱਤਮਤਾ ਦੀ ਤਾਕਤ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵੱਡਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਜਿੰਨਾ ਘੱਟ, ਉੱਪਰ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਪੂਰੇ ਸਨਮਾਨ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਤ ਕਹਾਵਤ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋਣ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੰਗੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ।

102. ਇਹ ਹਵਾਲਾ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਪੂਰੇ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ| ਪੰਜਾਬ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਐੱਸ. ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ ਵਜੋਂ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਫੁੱਲ ਬੈਂਚ ਨੇ ਭਾਗਿਰਥ ਵਜੋਂ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇੱਕ ਪੂਰੇ ਬੈਂਚ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਮੈਸਰਜ਼ ਵਜੋਂ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਰੀ ਰਾਮ ਪਾਰਸ ਰਾਮ ਬਨਾ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ, ਸਮੀਕਰਨ 'ਸੰਪੂਰਨ' ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇਗਾ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀਃ -

“ 19. ਸ੍ਰੀ ਮਿੱਤਲ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕਾਫ਼ੀ ਜ਼ੋਰ ਪਾਇਆ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 (2) (ਸੀ) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਮੁੱਚੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਵਸਤੂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਸਿਰਫ ਉਸ ਦੇ ਇੱਕ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਉਲਟ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਕੀਮਤ ਦਾ ਅੰਸ਼ਕ ਨਿਯੰਤਰਣ ਵਰਗੀ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਸ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਵੇਖਦਾ। ਜੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਵਸਤਾਂ ਦੀ ਗੈਰ-ਉਪਲੱਬਧਤਾ, ਜੋ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਵਧਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਫਿਰ ਬੁਰਾਈ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਖਤਮ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਜੇਕਰ ਘੱਟ ਸਖ਼ਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਕੇ ਸਪਲਾਈ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਹੱਥੋਂ ਜਾਣ ਦੇਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਸ੍ਰੀ ਮਿੱਤਲ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਵਿਆਖਿਆ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਈ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਵਸਤਾਂ ਇੰਨੀਆਂ ਮਹਿੰਗੀਆਂ ਅਤੇ ਦੁਰਲੱਭ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਕਿ ਕੀਮਤਾਂ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਬੂ ਪਾਉਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਸੇ ਮਾਈਨਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ

ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਹਾਵਤ ਓਮਨੇ ਮਾਜਸ ਮਹਾਂਦੀਪ ਹੈ-ਜਿੰਨਾ ਵੱਡਾ ਘੱਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਹਾਵਤ ਨੂੰ ਆਤਮ ਰਾਮ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ, ਏ. ਆਈ. ਆਰ. 1959 ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ 519 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਨਾਲ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਪੂਰੀ ਦੂਰੀ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ, ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਜਾਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਕਿਉਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੇ ਉਹ ਵਿਚਕਾਰ ਰੁਕਣ ਦਾ ਵਿਕਲਪ ਵਰਤਦੀ ਹੈ।

103. ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਐਕਟ, 1994 ਦੀ ਧਾਰਾ 7 (4) ਨੂੰ 1973 ਦੇ ਮਿਉਂਸਪਲ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਭਾਗ 9 ਅਤੇ 9 ਏ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੋਵੇਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਆਪਕ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਆਈਆਂ ਸਨ ਜੋ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਤੀਜੇ ਪੜ੍ਹਾਅ ਨੂੰ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨਗਰ ਪਾਲਿਕਾ ਨੂੰ ਸੌਂਪਣ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। , ਜਦੋਂ ਕਿ ਮਿਉਂਸਪਲ ਐਕਟ ਇਸ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਉਹ ਸੰਪਤੀਆਂ ਜੋ ਪੰਚਾਇਤ ਕੋਲ ਸਨ। 1973 ਦੇ ਮਿਉਂਸਪਲ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਵੀ ਮਿਉਂਸਪਲ ਸੀਮਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਮਿਉਂਸਪਲ ਕੋਲ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7 (4) ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ 'ਸੰਪੂਰਨ' ਸ਼ਬਦ ਵਿੱਚ ਮਿਉਂਸਪਲ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਖੇਤਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਇਹ ਉਹੀ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਾਈਡ ਏਰੀਆ ਕਮੇਟੀ, ਸਰਹਿੰਦ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਸੀ।

104. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜੇਕਰ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਖੇਤਰ ਦਾ ਪੂਰਾ ਜਾਂ ਹਿੱਸਾ ਮਿਉਂਸਪਲ ਹੱਦਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਜ਼ਮੀਨ ਮਿਉਂਸਪੈਲਟੀ ਕੋਲ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵੇਸਟਿੰਗ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਮਿਉਂਸਪਲ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਸਤਾਰ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੋਵੇਗੀ। ਜਦੋਂ ਮਿਉਂਸਪਲ ਹੱਦਾਂ ਵਧਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਤਾਂ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਵੀ ਮਿਉਂਸਪਲ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਬਣ ਗਏ। ਮਿਉਂਸਪਲ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਸਤਾਰ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਿੰਡ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਸ ਲਈ ਮਿਉਂਸਪਲ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੌਂਪਣਾ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਬਦਲੇ ਹੋਏ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਮਿਉਂਸਪੈਲਿਟੀ ਕੋਲ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨਾ ਹੈ।

105. ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਇਹ ਦਲੀਲ ਕਿ ਜੇ ਸਾਰਾ ਸਭਾ ਖੇਤਰ ਨਗਰ ਪਾਲਿਕਾ ਵਿੱਚ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਹੀ ਨਗਰ ਪਾਲਿਕਾ ਕੋਲ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਜ਼ਮੀਨ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਅਸਥਿਰ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਦਲੀਲ ਨਾਲ ਅਸਧਾਰਨ ਨਤੀਜੇ ਨਿਕਲਣਗੇ। ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ, ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਵਿਆਜ ਨੂੰ ਮੁਲਤਵੀ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। 1948 ਦੇ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਨਿਰੰਤਰ ਨਿਯੰਤਰਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਜੇ ਸਭਾ ਖੇਤਰ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਨਗਰ ਪਾਲਿਕਾ ਵਿੱਚ ਮਿਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਵੀ ਨਗਰ ਪਾਲਿਕਾ ਦਾ ਉਸ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਭਾਈਚਾਰੇ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਸੀ ਜੋ ਹੁਣ ਸ਼ਹਿਰੀ ਖੇਤਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣੇਗੀ। ਇਸ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਸਾਨੂੰ ਮਾਲਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਉਠਾਈ ਗਈ ਦਲੀਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ।

106. ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਇਹ ਦਲੀਲ ਕਿ ਜੋ ਜ਼ਮੀਨ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪਿੰਡ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਵਰਤੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਅਸਵੀਕਾਰਨਯੋਗ ਅਤੇ ਅਸਥਿਰ ਹੈ। ਪ੍ਰੋ-ਲਾਗੂ ਕਰਕੇ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਸਾਂਝੇ ਪੂਲ ਵਿੱਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਰੈਟਾ ਕੱਟੋ. ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਪ੍ਰੋ-ਰੇਟਾ ਕੱਟ ਲਾਗੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਪੰਚਾਇਤ ਕੋਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਜ਼ਮੀਨ ਜੋ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨੀ ਸੀਮਾ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਤਹਿਤ ਮਨਜ਼ੂਰਸ਼ੁਦਾ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਪੰਚਾਇਤ ਕੋਲ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਛੱਤ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਤਹਿਤ ਮਾਲਕ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰਸ਼ੁਦਾ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਨ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਪੰਚਾਇਤ ਕੋਲ ਹੈ। ਨਾ ਤਾਂ 1961 ਐਕਟ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ 1948 ਐਕਟ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਵੰਡਣ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਅਸਥਿਰ ਹੈ ਅਜਿਹਾ ਕੰਮ ਜਿਸ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਲਈ, ਇੱਕ ਵਾਰ ਪੰਚਾਇਤ ਕੋਲ ਜ਼ਮੀਨ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

107. ਅਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ 1985 ਦੇ ਐਕਟ ਅਤੇ 1961 ਦੇ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਦੋ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਵੱਖਰਾ ਅਤੇ ਵੱਖਰਾ ਹੈ। 1985 ਦੇ ਐਕਟ ਤਹਿਤ, ਸੀ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਅਣਅਧਿਕਾਰਤ ਕਬਜ਼ਾ

ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਬੇਦਖਲੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਸਕਦੀ ਸੀ, ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਆਮ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਵਿੱਚ ਸੰਖੇਪ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਿਹਿਤ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਅਣਅਧਿਕਾਰਤ ਸੀ। ਪਰ ਜੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜਾਂ ਪੰਚਾਇਤ ਦੁਆਰਾ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਿਵਾਦ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਕੱਲੇ 1961 ਦੇ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਡੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ 1961 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 13 ਏ ਕੁਲੈਕਟਰ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜ਼ਮੀਨ ਜਾਂ ਅਚੱਲ ਸੰਪਤੀ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰ, ਹੱਕ ਜਾਂ ਹਿੱਤ ਦੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਜਾਂ ਉਸ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰ, ਹੱਕ ਜਾਂ ਹਿੱਤ ਬਾਰੇ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਕੱਲੇ 1961 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਪਾਅ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਇਸ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨਾਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਹੱਕ, ਹੱਕ ਜਾਂ ਹਿੱਤ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਭਾਵ ਪੰਚਾਇਤ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਵਾਲੀ ਸ਼ਮੀਲਤ ਦੇਹ, 1948 ਐਕਟ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ਮੀਲਤ ਜ਼ਮੀਨ। ਦੂਜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨ, ਜਿਸ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਪੰਚਾਇਤ ਕੋਲ ਹੈ, ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰਸ਼ੁਦਾ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਪੰਚਾਇਤ ਕੋਲ ਹੈ।

108. ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਅਸੀਂ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ 1992 ਦਾ ਐਕਟ ਨੰਬਰ 9, ਸੋਧ ਐਕਟ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨੁਕਸਾਨ ਤੋਂ ਪੀੜ੍ਹਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਆਮ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਸਾਰੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਦੁਆਰਾ ਪਿੰਡ ਦੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀਆਂ ਮੌਜੂਦਾ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਸੀ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਨਹੀਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਮਾਲਕਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ।

109. ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਅਤੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਅਪੀਲਾਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਰਾਜ ਅਤੇ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮਾਲਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵੀ ਖਾਰਜ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਫ਼ੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ

1.	ਅਬਾਦੀ	ਜ਼ਮੀਨ ਜੋ ਕਿਸੇ ਘਰ, ਘਰ ਜਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਹੈ।
2.	ਅਬਾਦੀ ਦੇਹ	ਪਿੰਡ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਘਰਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਜ਼ਮੀਨ ਲਾਲਡੋਰਾ (ਲਾਲ ਰੇਖਾ) ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਥਿਤ ਹੈ. ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਕੇਹਵਤ ਅਤੇ ਇੱਕ ਖਸਰਾ ਨੰਬਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਜ਼ਮੀਨੀ ਮਾਲੀਆ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ।
3 .	ਬਚਟ ਲੈਂਡ	ਛੱਡੀ ਗਈ ਜ਼ਮੀਨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਪ੍ਰੀਟਰਾਂ 'ਤੇ ਕੱਟ ਲਗਾ ਕੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਏਕੀਕਰਨ ਦੌਰਾਨ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਸੀ।
4.	ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ	
(ਏ)	ਬੰਜਰ ਜਾਦੀਦ	ਬੰਜਰ ਜਾਦੀਦ ਓਲਡ ਫਾਲੋ ਜੋ ਚਾਰ ਵਾਢੀਆਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਲਿਆਂਦੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ
(ਅ)	ਬੰਜਰ ਕਦੀਮ	ਪੁਰਾਣਾ ਹੇਠਲਾ ਜੋ ਅੱਠ ਵਾਢੀ ਲਈ ਖੇਤੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਲਿਆਂਦੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਸੀ.	ਗੈਰ ਮਮਕਿਨ ਲੈਂਡ	ਜੋ ਹੁਣ ਕਾਸ਼ਤ ਲਈ ਵਰਤੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਘਰ, ਇਮਾਰਤ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਹੈ,
ਡੀ.	ਨੇਹਰੀ ਜ਼ਮੀਨ	ਉਹ ਜ਼ਮੀਨ ਜੋ ਨਹਿਰ ਦੁਆਰਾ ਸਿੰਜਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ|
ਈ.	ਬਰਾਨੀ	ਬਾਰਸ਼ ਆਧਾਰਿਤ
ਐੱਫ.	ਚਾਹੀ	ਖੂਹਾਂ ਜਾਂ ਟਿਊਬਵੈੱਲਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਿੰਚਾਈ
ਜੀ.	ਅਬੀ	ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਸਾਧਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਿੰਚਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ |
5.	ਦੇਹ	ਜ਼ਮੀਨ
6.	ਫਰਦ	ਮਾਲ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼।
7.	ਪੰਜਾਬ ਲੈਂਡ ਰਿਕਾਰਡਜ਼ ਐਕਟ, 1887 ਦੀ ਧਾਰਾ 31 ਅਧੀਨ ਰਿਕਾਰਡ ਆਫ਼ ਰਾਈਟਸ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਨ ਵਾਲੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼.	

(ਏ)	ਜਮਾਬੰਦੀ	ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ, ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਜਾਂ ਭੂਮੀ ਮਾਲੀਏ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਦਰਜ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਜੋ ਕਿਰਾਏ, ਲਾਭ ਜਾਂ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਉਪਜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਜਾਂ ਉਸ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ।
(ਅ)	ਵਾਜਿਬ-ਉਲ-ਅਰਜ ਜਾਂ ਵਾਜਿਬ-ਉਲ-ਅਰਜ਼	ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਸਟਮ ਦਾ ਬਿਆਨ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਪਿੰਡ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੀਪ੍ਰੀਟਰਾਂ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਮਾਲਕਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਸ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦਾ ਪੇਪਰ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
ਸੀ.	ਸ਼ਜਰਾ ਕਿਸ਼ਤਵਾੜ	ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਨਕਸ਼ਾ (ਸ਼ਾਜਰਾ ਕਿਸ਼ਤਵਾਰ (ਪਿੰਡ ਦਾ ਨਕਸ਼ਾ) ਇੱਕ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕੱਪੜੇ ਉੱਤੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਲਤਾ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਨਕਸ਼ੇ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਨੂੰ ਅਕਸ਼ ਸ਼ਜਰਾ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ)

9 .	ਹਸਬ ਰਸਦ ਜ਼ਾਰੇ ਖੇਵਾਤ	ਆਮ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਾਲਕ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਕਰੋ। ਉਸ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ ਉੱਤੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕੀਤੇ ਮਾਲੀਏ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ।
10.	ਜੁਮਲਾ ਮੁਸਤਰਕਾ ਮਲਕਾਨ	ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਤੋਂ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਿਯੰਤਰਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਪੰਚਾਇਤ ਕੋਲ ਹੈ।
11.	ਜੁਮਲਾ ਮੁਸਤਰਕਾ ਮਲਕਾਨ ਵਾ ਡਿਗਰ ਹੱਕਦਰਨ ਅਰਾਜ਼ੀ ਹਸਬ ਰਸਦ ਰੱਕਾਬਾ	ਮਲਕੀਅਤ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਸੰਯੁਕਤ ਮਾਲਕੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਹੱਕ ਧਾਰਕਾਂ ਨੇ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਪ੍ਰੋ ਰੇਟਾ ਦੇ ਅਧਾਰ ਉੱਤੇ ਇਕਸੁਰਤਾ ਦੇ ਦੌਰਾਨ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਹਿਤ ਹੈ। ਕੀ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਨੰਬਰ ਹੈ
12.	ਖੇਵਤ ਨੰਬਰ	ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਇੱਕ ਖੇਵਾਤ ਨੰਬਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਕਿਸੇ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ/ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਮਾਲਕ।

13.	ਕੇਵਟਦਾਰ	ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ/ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਧਾਰਕ।
14.	ਖਤੌਨੀ	ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਲਏ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਨਾਮ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਦਾ ਹੈ।
15.	ਮਾਲ ਗੁਜਰਸ	ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸਨੇ ਕਿਸੇ ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਮਾਲੀਆ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕੀਤਾ।
16.	ਮਲਿਕਾਨ ਦੇਹ	ਪਿੰਡ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਸੰਸਥਾ
17.	ਮਲਿਕਨ ਮਕਬੂਜ਼ਾ ਖੁਰਦ	ਸਵੈ-ਖੇਤੀ ਵਿੱਚ ਮਾਲਕ
18.	ਮੁਸਤਰਕਾ ਮਲਕਾਨ	ਸਾਰੇ ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਮਲਕੀਅਤ
19.	ਫਿਰਨੀ	ਪਿੰਡ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦਾ ਮਾਰਗ ਭਾਵ, ਅਬਾਦੀ ਦੇਹ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਮਾਰਗ
20.	ਸ਼ਮੀਲਾਟ	ਆਮ ਉਦੇਸ਼
21.	ਸ਼ਮੀਲਤ ਦੇਹ	ਰਾਖਵੀਂਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਅਤੇ ਆਮ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਵਰਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।
22.	ਤਾਰਾਫ, ਪੱਟੀ, ਪੰਨਾ ਅਤੇ ਥੋਲਾ	ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਜਾਤੀ, ਧਰਮ ਦੇ ਅਧਾਰ ਉੱਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੱਟੀਆਂ/ਵਰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ

<table>
<tr><td></td><td></td><td>ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਕਿੱਤਾ ਆਦਿ। ਪੱਟੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਵੱਖਰੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਜਾਂ ਪੱਟੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਣ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੱਟੀ ਹੈ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਲਈ, ਪਿੰਡ ਦੀ ਇੱਕ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਵੰਡ ਹੈ। 'ਤਰਫ਼', 'ਪੰਨਾ' ਅਤੇ 'ਤੋਲਾ' ਸ਼ਬਦ ਵੱਖਰੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਪੱਟੀ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹਨ ਅਤੇ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨਾਲ ਵੀ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਦੇ ਹਨ।</td></tr>
<tr><td>23.</td><td>ਮਰਲਾ</td><td>30.25 ਵਰਗ. ਵਿਹੜੇ</td></tr>
<tr><td>24.</td><td>ਕਨਾਲ</td><td>20 ਮਾਰਲਸ = 605 ਵਰਗ ਵਿਹੜੇ</td></tr>
<tr><td>25.</td><td>ਏਕੜ</td><td>160 ਮਾਰਲਸ = 4840 ਵਰਗ ਵਿਹੜੇ</td></tr>
<tr><td>26.</td><td>ਬਿਸਵਾਨੀ</td><td rowspan="2"><table><tr><th>ਪੁਖਤਾ</th><th>ਕੱਚਾ</th></tr><tr><td>7.5625 ਵਰਗ. ਯਾਰਡ</td><td>2.521 ਵਰਗ. ਵਿਹੜੇ</td></tr></table></td></tr>
<tr><td>27.</td><td>ਬਿਸਵਾ</td></tr>
</table>

28.	ਬੀਘਾ	151.25 ਵਰਗ. ਯਾਰਡ	50.42 ਵਰਗ. ਯਾਰਡ
29.	ਏਕੜ	3025 ਵਰਗ. ਯਾਰਡ	1008.33 ਵਰਗ. ਵਿਹੜੇ
		5 ਬੀਘਾ 12 ਬਿਸਵਾ	4 ਬੀਘਾ 75 ਬਿਸਵਾ ਏਕੜ੍ਹ
30.	ਹੈਡਬਾਸਟ	ਕਿਸੇ ਪਿੰਡ ਜਾਂ ਮਾਲੀਆ ਅਸਟੇਟ ਦੀ ਸੀਮਾ। ਹਰੇਕ ਪਿੰਡ ਜਾਂ ਮਾਲੀਆ ਅਸਟੇਟ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵੱਖਰਾ ਹੈੱਡ ਬਾਸਟ ਨੰਬਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ	
31.	ਆਇਤਾਕਾਰ/ਮੁਸਤਾਤਿਲ	ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਆਕਾਰ/ਮੁਸ਼ਤਾਟਿਲ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਆਯਾਤ ਨੂੰ ਮਾਲੀਆ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ (//) ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਰੇਕ ਮੁਸ਼ਤਾਟਿਲ ਵਿੱਚ 25 ਖਸਰਾ ਨੰਬਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਵਿੱਚ ਖਸਰਾ ਨੰਬਰ 13 ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲਕ ਦੀ ਹੋਲਡਿੰਗ ਨੂੰ ਆਯਾਤ / ਮੁਸ਼ਤਾਟਿਲ ਨੰਬਰ ਦੁਆਰਾ	

		ਦਰਸਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਖਸਰਾ ਨੰਬਰ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਖਸਰਾ ਨੰਬਰ ਦਾ ਖੇਤਰਫਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
32.	ਖਸਰਾ ਨੰਬਰ	ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਜਾਂ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਖਸਰਾ ਇੱਕ ਖਤੌਨੀ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਇੱਕ ਜਾਂ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਖਤੌਨੀ ਇੱਕ ਖੇਵਾਤ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਖਤੌਨੀ ਵਿੱਚ ਖਸਰਾ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਦਾ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਮਾਮਲੇ ਨਿਪਟਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Tarun Mehra

Advocate